

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖN

Toimintakertomus

vuodelta 1928

HELSINKI 1929
TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Suomen Ammattijärjestö vuonna 1928.

Mainittu vuosi oli vilkkaan järjestötoiminnan ja taistelujen vuosi. Alkukesästä se oli taloudellisessakin suhteessa verrattain hyvä. Työtä oli runsaasti saatavissa. Rakennustoiminta suuremmissa kaupungeissa oli erittäin vilkasta. Niinpä esim. Helsingissä valmistui 16,365 huonetta. Se ylitti 40 %:lla edellisen vuoden. Tampereella valmistui 1,778 huonetta, ollen lisäys edellisestä vuodesta 797. Muissa kaupungeissa oli rakennustöitä vähemmän. Kotimainen tiiliteollisuus voi lisääntyneestä kysynnästä tyydyttää ainoastaan puolet rakentajain tarpeista. Myöhemmin syksyllä rahamarkkinat kiristyivät ja tämä vaikutti samalla taannuttavasti työmarkkinoihin, rakennustuotannon alalla, eniten Helsingissä ja Tampereella.

Katotilanne maassamme vaikutti taas osaltaan myöskin työmarkkinoihin siten, että syksyllä jo aikaisin, etenkin Pohjois-Suomessa, ilmeni entistä enemmän työnpuutetta sekä rakennus- että erinäisillä teollisuusaloilla.

Ammattiyhdistysliike edistyy aina silloin, kun työmarkkinain tila on maassa hyvä tai ainakin tyydyttävä. Palkka- ja työehtosopimusliikkeet onnistuvat silloin paremmin kuin silloin, kun työmarkkinat ovat huonot. Palkankorotuksia ja työehtosopimuksia voidaan hyvänä työaikana solmia usein ilman lakkoja tai työnseisauksia, kun sitävastoin huonoina työaikoina palkkaliikkeet usein epäonnistuvat. Onnistuneita palkkaliikkeitä onkin viime vuonna ollut useilla työaloilla runsaasti. Mutta onpa samana vuonna ollut myöskin eräitä huomattavia työtaisteluja, joista kaikki eivät vielä ole päättäneet ja eräät ovat päättäneet laihaan sovintoon. Suurin työtaistelu on ollut *Kuljetustyöläisten liiton satama- ja lastaustyöntekijäin* koko maata käsittävä *lakko*. Tätä lakkoa ovat S. Ammattijärjestö ja ulkomaiset veljesjärjestöt avustaneet huomattavilla rahamäärillä. Tämä lakko ei ole vielä tätä kirjoitettaessa päättynyt. Toinen suuri taistelu on ollut *Nokian kumitehtaan työläisten lakko*, joka ei myöskään ole vielä päättynyt, ja kolmas suurtaistelu on ollut *Hyvinkään villa-kutomon työläisten*, joka kesti 29 viikkoa, monia pienempiä taisteluja mainitsematta. Nämä asiat selviävät paraiten liittojen yksityiskohtaisemmista palkkaliikkeitä koskevista selostuksista.

Kuten edellä on jo mainittu, työmarkkinain tila oli useilla työaloilla kertomusvuonna ellei hyvä, niin ainakin tyydyttävä. Tästä osaksi johtuu, että Suomen Ammattijärjestön jäsenluku on maitun vuoden kuluessa lisääntynyt *14,385:llä jäsenellä*. Koko

jäsenluku oli vuoden 1928 päättyessä 90,231. Näin korkea ei S. Ammattijärjestön jäsenmäärä ole ollut milloinkaan ennen, lukuunottamatta vuotta 1917. Jäsenluku on vv. 1926—1928 aikana lisääntynyt yhteensä 39,759. Tätä tulosta voitaneen pitää tyydyttävänä.

S. Ammattijärjestö on v. 1928 kuluessa lakkorahastostaan ja ylimääräisellä verotuksella hankituista varoistaan antanut seuraavat lakkoavustukset:

Kuljetustyöläisten liitolle	1,300,208: —
Kutomateollisuustyöväen liitolle	600,500: —
Nahkateollisuustyöväen liitolle	588,500: —
Rakennustyöväen liitolle	270,000: —
Vaatetustyöväen liitolle	35,300: —
Paperiteollisuustyöväen liitolle .	28,120: —
Puuteollisuustyöväen liitolle	22,940: 10
Norjan ammattijärjestölle	<u>53,175:-</u>
Yhteensä	2,898,743: 10

Ammattijärjestön johto.

Toimikunta ja Toimeenpaneva valiokunta.

Ammattijärjestön toimikuntaan ovat v. 1928 ajalla kuuluneet v. 1926 edustajakokouksessa seuraavista liitoista valitut allamainitut henkilöt:

. Metalliteollisuustyöntekijäin liitosta: *Y. Lehtinen, A. Pakarinen* ja *V. Uurtamo* vakinaisina sekä varalta *E. Tuomi, H. Kunelius* ja */.* *Sillfors*.

Rakennustyöväen liitosta: *U. Nurminen, K. Karila¹⁾* ja *A. Allila* vakinaisina sekä varalta *K. Soisalo, N. Kalso¹⁾* ja *E. Ekholm*.

Puuteollisuustyöväen liitosta: *A. Niemistö, L. Salomaa* ja */.* *Virtanen* vakinaisina sekä varalta *A. Vahlroos, M. Rinne* ja *M. Liikola*.

Ravinto- ja Näutintoainetyöväen liitosta: *Heikki Joki* vakinaisena sekä varalta *Sofia Varvi*.

Vaatetustyöntekijäin liitosta: *Elmi Peltolehto* vakinaisena sekä varalta *Antti Luostarinen*.

Nahkateollisuustyöntekijäin liitosta: *Aug. Raatikainen* vakinaisena ja *Juho Alanne* varalta.

Kuljetustyöläisten liitosta: *E. Jokela* ja *R. Kopra* vakinaisina sekä varalta */.* *Holopainen* ja *J. V. Simolin*.

Maatyöväen liitosta: *O. J. Rantanen* vakinaisena ja *A. Lindegren* varalta.

Sukeltajain liitosta: *K. Raitanen* vakinaisena ja *O. Ylönen* varalta.

Muurarien liitosta: *E. Härmä* vakinaisena ja *E. Nyqvist* varalta.

Kirjatyöntekijäin liitosta: *O. A. Nyman* vakinaisena ja *L. Lindqvist* varalta.

Liiketyöntekijäin liitosta: *K. Fagerholm* vakinaisena ja *K. Järvinen* varalta.

Kutomoteollisuustyöväen liitosta: *V. Kanto* vakinaisena ja */.* *Tunturi* varalta.

Paperiteollisuustyöväen liitosta: *S. J. Mäkinen* vakinaisena sekä varalta *E. Lindfors*.

Lasiteollisuustyöntekijäin liitosta: *Otto Turunen* vakinaisena sekä varalta *K. Vesiluoma*.

Jalometallityöntekijäin liitosta: *V. Virtanen* vakinaisena sekä varalta *V. Tamminen*.

Rautatientyöntekijäin liitosta: *K. Kaipio* ja *O. Saarinen* vakinaisina sekä varalta *H. Haapasalmi* ja *A. Kaijanen*.

Karila ja Kalso ovat v. 1928 ajalla kuolleet.

Naisten edustajana toimikunnassa on ollut: *Olga Kajander* vakinasena ja *Hilma Karvinen* varalta.

Ruotsalaisten työläisten edustajana: *A. Åkerman* vakinaisena ja *V. Längholm* varalta.

Edustajakokouksen valitsemina yleisinä jäseninä *E. Huttunen*, *L. Hulkkonen* ja *E. Pekkala* vakinaisina sekä varalta *E. Lähde*, *Mäkinen* ja *Sandra Lehtinen*.

Toimikunta on kuluneen vuoden aikana kokoontunut 2 kertaa ja on se käsitellyt sääntöjen ja edustajakokouksen sille erikoisesti määräämät asiat.

Toimeenpanevaan valiokuntaan ovat v. 1928 kuuluneet: Matti Paasivuori, E. Jokela, E. Härmä, E. Huttunen, K. Fagerholm, Y. Lehtinen, L. Hulkkonen, U. Nurminen ja A. Tuominen vakinaisina sekä varajäseninä E. Pekkala, A. Raatikainen ja J. Virtanen.

Toimeenpaneva valiokunta on kokoontunut 56 kertaa ja on sen kokouksista merkitty pöytäkirjaan 638 pykälää. Valiokunnan jäsenet ovat olleet kokouksissa läsnä: puheenjohtaja Matti Paasivuori 44 kertaa, varapuheenjohtaja E. Jokela 44 kertaa, sihteeri Arvo Tuominen 11 kertaa, E. Huttunen 39 kertaa, K. Fagerholm 46, E. Härmä 39, U. Nurminen 45, Y. Lehtinen 46, L. Hulkkonen 2, varajäsenistä: E. Pekkala 39 kertaa, Aug. Raatikainen 41, J. Virtanen 4. Taloudenhoitaja A. Halme 41 kertaa, v.t. sihteeri Fr. Hiilos 41 kertaa ja K. F. Christiansson 2 kertaa.

Ammattijärjestön toimitsijat.

Ammattijärjestön puheenjohtajana on v. 1928 koko vuoden ollut *Matti Paasivuori*, varapuheenjohtajana *Edv. Jokela*, sihteerinä *Arvo Tuominen* siihen asti kunnes hänet vangittiin 18/4. Senjälkeen hoiti sihteerin tointa luennoitsija *Frans Hiilos* ja vuoden lopussa valittiin sihteeriksi *Matti Väisänen*. Taloudenhoitajana on koko ajan ollut *Aatu Halme*.

Ammattijärjestö-lehden toimittajana y.m. kirjallisissa tehtävissä on edelleen ollut *E. Valpas*.

Toimistonhoitajana on ollut niinikään edelleen *Tyyne Leivo* ja toimistoapulaisena *Sally Luoto*.

/

S. Ammattijärjestön kokooukpa v. 1928.

Ammattijärjestöön ovat kuuluneet samat 17 liittoa kuin edellisenäkin vuotena. Parin liiton nimeä on v. 1928 pidetyissä edustajakokouksissa muutettu. S. Maatyöväen liiton nimi on nyt »S. Maa-, metsä- ja uittotyöväen liitto» ja S. Nahkateollisuustyöväen liiton nimi »S. Nahka- ja kumiteollisuustyöväen liitto».

Liittojen toiminta on suurin piirtein katsoen ollut tyydyttävää. Joitakin pienempiä erimielisyyksiä on kuitenkin sattunut sellaisissa tapauksissa, milloin toisen liiton työtaistelut ovat aiheuttaneet työnsesauksen myöskin toisen liiton jäsenille, kuten esim. Rakennustyöväen liiton taistelut Porissa ja Viipurissa, Muurarien- ja Metalliteollisuustyöntekijäin liittojen jäsenille ja Kuljetustyöläisten liiton taistelu Ravinto- ja nautintoainet. liiton, Liiketyöntekijäin liiton, Puuteollisuustyöväen liiton ja Rakennustyöväen liiton jäsenille. Rajariitojen olemassaoloa ei siis voida välttää. Ammattijärjestön toimeenpaneva valiokunta on näitä varten asettanut erityisen valiokunnan, joka on koettanut liittojen välisiä riitaisuuksia sovitella ja yhteisymmärryksessä niitä ratkaista. Eräiltä palkkaliikkeiltä on Ammattijärjestön täytynyt kieltää kokonaan kannatus, koska ne ilmeisesti olisivat aiheuttaneet työnsesauksen työpaikan työläisten enemmistölle.

Piirijärjestöt.

Ammattijärjestön viime edustajakokouksessa päätettiin säilyttää kaksi piirijärjestöä, nimittäin Satakunnan ja Pohjolan Ammatilliset Piirijärjestöt. Näistä on Satakunnan Piirijärjestö ollut kuten edellisenäkin vuotena kuolleessa tilassa eikä sen toiminnasta ole mitään mainittavana. Mutta sensijaan on Pohjolan piirijärjestö osoittautunut elinvoimaiseksi ja toimintakykyiseksi, joka laajassa Pohjolassa on ollut sikäläisten ammatillisten osastojen yhdyssiteenä ja harjoittanut alueellaan valistustyötä.

Pohjolan ammatillisen piirijärjestön asioita on hoitanut piirikokouksessa valittu piiritoimikunta, jonka kotipaikka on Oulu. Piirijärjestön palkattuna sihteerinä on edelleen toiminut *Isak Heikka*, joka samalla on ollut asioiden esittelijänä piirineuvostossa ja sen valitsemassa toimeenpaneavassa valiokunnassa. Ammattijärjestö on tukenut mainittua järjestöä kuten edellisenäkin vuonna, (Piirin toimintakertomus julaistaan erikseen).

Ammatilliset keskusneuvostot.

Ammattijärjestölle tehtyjen ilmoitusten mukaan oli ammatillisia keskusneuvostoja vuoden lopulla seuraavilla paikkakunnilla: Enso, Forssa, Hanko, Harlu, Heinola, Helsinki, Hyvinkää, Hämeenlinna, Ii ja Haukipudas, Iisalmi, Joensuu, Joutseno, Jyväskylä, Kajaani, Karhula, Kemi, Kerava, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Kymi, Kuusankoski ja Voika, Lahti, Lohja, Lappeenranta, Loimaa, Mikkeli, Mänttä, Nokia, Oulu, Pietarsaari, Pori, Porvoo, Raahe, Rauma, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Sortavala, Seinäjoki, Suolahti, Tampere, Tainionkoski, Turku, Uraa, Vaasa, Valkeakoski, Varkaus, Viipuri, Äänekoski. Yhteensä 51 paikkakunnalla. Vähennys vuoteen 1927 verraten 2.

V. 1926 edustajakokouksessa keskusteltiin laajasti ammatillisten keskusneuvostojen toiminnasta ja merkityksestä. Silloin myös laadittiin keskusneuvostoille uudet säännöt ja muutenkin viitotettiin niiden toimintalinja ja määrättiin lähemmät tehtävät. Näiden päätösten ja ohjeiden mukaisesti onkin sittemmin ohjattu toimintaa. Epäluulot keskusneuvostojen toimintaan nähden eivät suinkaan ole vielä kokonaan kadonneet, mutta ovat kuitenkin suuresti hälvenneet. Niiden toiminta ammatillisen liikkeen valistustyössä on joka tapauksessa saanut entistä suuremman kanta-vuoden.

Poliittista puolueettomuutta eivät kaikki keskusneuvostot aina ole noudattaneet, joten siitä seikasta on täytynyt niitä muistuttaa.

Eräät keskusneuvostot ovat vastoin S. Ammattijärjestön edustajakokouksessa v. 1926 tehtyä päätöstä vaatineet itselleen oikeutta aloittaa ja johtaa palkkaliikkeitä. Sellaiseen ei kuitenkaan ole voitu suostua. Helsingin ammatillinen keskusneuvosto on myös itse ottamallaan valtuuksilla nuorisajaostojen perustamisasiassa ja työttömäin toiminnan järjestämisessä laajentanut toimintaansa koko maata käsittäväksi. Tällaista omavaltaisuutta ei ole voitu hyväksyä.

Naisjaosto ja ruotsalainen sihteeristö

ovat viimeksi kuluneena vuonna entiseen tapaansa toimineet. Mutta niiden harjoittama Valistustyö on ollut heikkoa.

Rakennustyöväenliiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Yhteisiä, koko paikkakuntaa käsittäviä palkkaliikkeitä.

Tammikuun 15 p:nä irtisanottiin asianomaisissa osastoissa toimitetun äänestyksen perusteella Helsingin rakennustoiminnan työehtoja koskeva työehtosopimus, joka oli ollut voimassa kaksi vuotta, 1 p:stä maaliskuuta. Samalla kun vanha sopimus irtisanottiin, esitettiin liiton puolesta työnantajille esitys uudeksi palkka- ja työehtosopimukseksi, joka sisälsi noin 15—20 prosentin korotuksen ennen voimassaolleisiin tuntipalkkoihin.

Sen mukaan ammattityöläisten palkat vaihtelivat 9: 25—12: 50 ja aputyöläisten 7: 8: 50.

Heti sen jälkeen, kun entinen sopimus oli irtisanottu ja ehdotus uudeksi työehtosopimukseksi työnantajille esitetty, ryhdyttiin porvarislehdissä voimakkaaseen painostukseen esitettyjä vaatimuksia vastaan. M.m. Rakennustyönantajaliiton varapuheenjohtaja Rousti antoi Uudessa Suomessa haastattelun, jossa väristeltiin työläisten esittämiä vaatimuksia leimaamalla ne mahdottomiksi sekä viitailtiin siihen suuntaan, että työläisten palkankorotusvaatimus olisi muka tähdätty yhteisöä vastaan, koska se muka korottaa rakennuskustannuksia ja sen seurauksena asuntojen vuokria. Sanotussa haastattelussa tultiin siihen lopputulokseen, ettei palkkojen korottaminen tällä kerralla tule kysymykseenkään, ja jos työläiset eivät tyydy oleviin palkkoihin vaan lähtevät vaatimustensa puolesta lakkotaisteluun, niin tullaan rakennustyöt teettämään valkoisella työvoimalla. Työnantajajärjestöt eivät kuitenkaan pitäneet herra Roustin metoodia eduilleen sopivana, koska ryhtyivät järjestöjemme kanssa uudesta sopimuksesta neuvottelemaan.

Neuvottelut, joissa liiton edustajina olivat U. Nurminen, H. Moisio, Hj. Långström, V. Saarelma ja V. Riipinen, pantiin alulle jo tammikuun 30 p:nä. Työnantajain edustajina olivat insinöörit M. Muoniovaara ja P. Kyrenius, rakennusmestarit A. V. Malmi ja A. Tolonen. Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi valittiin tuomari A. Linturi. Paitsi edellämainittuja oli osastojen ja työnantajain puolesta joukko neuvottelijoita, jotka jakautuivat neljään eri ryhmään ja joiden tehtävänä oli neuvotella työehtosopimukseen liittyvistä urakkahinnoitteluista. Neuvottelut edistyivät varsin hitaasti, vaikka niitä jatkettiin miltei joka päivä. Eniten kohtasi työnantajain puolelta vastarintaa naisten ja aputyöläisten palk-

kojen korottaminen. Aluksi eivät työnantajat tahtoneet kuulla puhuttavankaan tuntipalkan korottamisesta näissä ryhmissä, vedoten siihen, että palkat muka näissä ryhmissä ovat jo siksi korkealla, ja jos palkkoja vielä nykyisistä korotetaan, merkitsee se sitä, että maaseudulta virtaa kaupunkiin hyvien palkkojen toivossa tarpeettomasti uutta työvoimaa, aiheuttaen siten yhteiskunnallisia epäkohtia. Sitkeiden, toista kuukautta kestäneiden neuvottelujen jälkeen päästiin neuvottelukunnassa kuitenkin siihen tulokseen, että työnantajat jättivät työntekijäin edustajille kiinteän tarjouksen palkoiksi eri ammateissa. Tarjous oli seuraavanlainen:

Kirvesm. valmistustöissä 11:—; telinetöissä 10:—; Kivityönt. hakkauksessa ja porauksessa 11:50; perusmuurin teossa 10:—; Kivityöapulaisille 8:80; Sementtityönt. vanhemmille 11:—; nuoremille 10:—; Betonityöntekijöille 8:50; Kuivan tavaran karräajille 8: 25; Raudoittajille 11: —; Raudoittajan apulaisille 9: —; Tulenkantajille 9: 80; Tilkitsijoille 9: —; Huopakaton tekijöille 9: 50; Aputyöläisille 7: 75; Laastilaatikolla työskennellessä sekä laastinkannossa, myös sementtipermantojen laskutöiden yhteydessä 7: 75; Naisille ikkunanpesussa sekä loppuvalmistukseen kuuluvissa pesu- ja puhdistustöissä paitsi portaiden ja kivilattiain pesussa 5: 75; Naisille muissa töissä 6: 75; Asfalttitöissä, laskijalle 9: 75; keittäjälle ja hiertäjälle 9: —; kantajalle 8: —.

Vesipaine- ja eristystyössä maksetaan vastaavalle ammattimiehelle 1 markan lisäys tuntipalkkaan.

Tämä tarjous alistettiin maaliskuun 3 ja 4 päivänä äänestyksen alaiseksi osastoissa ja osoitti äänestyksen tulos, että äänestykseen oli osaaottanut kaikkiaan 1548 osastojen jäsentä jakaantuen annettuihin äänin siten, että edellämainitun tarjouksen hyväksymisen puolesta annettiin 1,218 ja sitä vastaan 299 ääntä. Äänestyksen tulos merkitsi siis, että taistelun uhka raukeis ja jällelle jäi vain sopimuksen lopulliseen muotoonsa laatiminen.

Pitkäaikaisen neuvotteluturnauksen jälkeen saavuttivat Helsingin rakennustyöläiset ilman taistelua huomattavan voiton. Tuntija-urakkapalkat kohosivat noin 10 prosentilla; saavutettiinpa erinäisiä muitakin korjauksia, kuten se, että sen allekirjoitti liiton lisäksi myöskin Helsingin Rakennustyöväen Teollisuusneuvosto, joka paikallisena elimenä joutuu sopimusta pääasiassa valvomaan, sekä että sopimukseen saatiin määräys, että milloin sopimuksen rikkomus tulee sovinto-oikeuden käsiteltäväksi, voidaan siellä ottaa ratkaistavaksi niiden yksityisten työntekijäin korvausvaatimukset, joita rikkomus koskee, kun sitävastoin aikaisemman sopimuksen mukaan tuli tällaiset korvausvaatimukset ajaa erikseen eri oikeudenkäynnillä virallisissa oikeuslaitoksissa.

Sopimus, joka on tehty toiselta puolen Rakennustyönantaja-liiton ja Rakennusmestari-liiton Helsingin osaston ja toiselta puolen liiton ja Helsingin Rakennustyöväen teollisuusneuvoston välillä ja joka sitten vahvistettiin allekirjoituksella maaliskuun 8 p:nä,

on voimassa maaliskuun 1 päivään 1930, jatkuen vuoden kerrallaan ellei sitä jommankumman asianosaisen taholta ennen määräaikaa irtisanota, kuitenkin niin, että jos Rakennustyönantajaliiton ja S. Muurarien liiton välillä tehty työehtosopimus, jonka voimassaoloaika päättyy maaliskuun 1 p:nä 1929, tulee jälkimmäisen liiton taholta irtisanotuksi, on Rakennustyönantajaliitolla oikeus sanoa irti tämä rakennustyöväen sopimuskin maaliskuun 1 p:stä 1929.

Myöhemmin ovat tämän sopimuksen hyväksyneet lukuisat yksityiset rakennuttajat, toiset niistä vasta sen jälkeen, kun työmaat oli julistettu lakkotilaan. Tähän palkkariitaan osallistui noin 8,000 työläistä.

Forssassa jätti sikäläinen osasto yksityisille rakennuttajille ja samaten Forssa-yhtiölle keväällä ehdotuksen työehtosopimukseksi. Kun Forssa-yhtiö on paikkakunnan suurin työnantaja rakennusalallakin, oli osastolla aikomus yhdessä paikkakunnan kutomo- ja metalliosastojen kanssa ajaa yhtiöön nähden työehtosopimus lävitse. Mutta kun kutomoteollisuusliitolla oli Hyvinkäällä suuri lakko rahoitettavana, ei se voinut antaa Forssan kutomotehtaalaisille lakkolupaa, ja samasta syystä Ammattijärjestön t. p. v. kielsi rakennustyöläisiltäkin lakkoluvan. Tämä palkkaliike siis raukesi.

Pietarsaaren osastolle laadittiin ja lähetettiin toukokuussa myöskin luonnos työehtosopimukseksi, joka osastolla oli aikomus esittää paikkakunnan rakennuttajille. Palkkaliike kuitenkin raukesi hiljaisen työajan vuoksi.

Turun rakennustyöväen osastot irtisanoivat paikkakunnalla voimassaolleen työehtosopimuksen, esittäen tilalle uuden, jonka mukaan tuntipalkkoiksi eri ammateissa vaadittiin seuraavat: kirvesmiehille 9: 9:50, kivityöntekijöille hakkauksessa 11:50, porauksessa 10: 50, rusnauksessa 8: 50, sementtityöntekijöille 9: — 10: —, betonimiehille 8: 50, tulenkantajille 9: —, aputyömiehille 7: —, naisille 5: 50—6: —.

Työehtosopimuksesta syntyneissä neuvotteluissa, joissa liittoa edusti liiton puheenjohtaja, päästiin maaliskuun 3 p:nä sopimukseen, jonka mukaan alimmiksi tuntipalkkoiksi hyväksyttiin seuraavat: kirvesmiehille valmistustöissä 9: 25, telinetöissä 8: 75, kivityöntekijöille hakkauksessa 11:25, porauksessa 10:—, rusnauksessa 8: —, vanhemmille sementtityöntekijöille 9: 50; nuoremmille sementtityöntekijöille 8: 50, betonityöntekijöille 7: 75, tulenkantajille 8: —, aputyömiehille 7: —, naisille laastinkannossa 6: —, muissa töissä 5: 50 ja 5: —.

Sopimus astui voimaan heti ja päättyy 1 p:nä maaliskuuta 1929.

Turun rakennustyöläiset saavuttivat ilman taistelua täten merkittävän palkkojen korotuksen.

Tampereella sanottiin osastoissa toimitetun äänestyksen perusteella irti v. 1926 tehty työehtosopimus, joka käsitti Tampereen ja lähiympäristön rakennustoimintaa. Irtisanonnan yhteydessä (15 p:nä tammikuuta) jätettiin työnantajalle ehdotus uudeksi

sopimukseksi, josta työnantajain ja osastojen edustajain kesken käytiin neuvotteluja useaan otteeseen. Suurin erimielisyys oli olemassa aputyöläisten palkasta, työläisten vaatiessa aputyöläisten palkan korotettavaksi 7 markkaan tunnissa ja työnantajain tarjotessa 6: 75. Neuvotteluja jatkettaessa, joissa liiton edustajana oli Nurminen, saatiin maaliskuun 9 p:nä lopullinen sovinto aikaan, työnantajain suostuessa korottamaan aputyömiehen palkan 7 markkaan tunnissa. Muiden työntekijäin palkat nousivat sopimuksen mukaan noin 10—17 prosentilla. Sopimus on voimassa 1 päivään maaliskuuta 1929, jatkuen edelleen 1 päivään maaliskuuta 1930, ellei muurarien sopimus, joka päättyy 1 p:nä maaliskuuta 1929, tule irtisanotuksi työntekijäin puolelta v. 1929.

Hämeenlinnan rakennuslakko, joka alkoi jo v. 1927 kesän alkupuolella, saatiin tammikuun 11 päivänä pidetyissä neuvotteluissa sovittua. Valtion välitysmies, tuomari Lehtinen Tampereelta, kutsui molemmat riitapuolet neuvotteluun Hämeenlinnaan, jossa lopultakin päästiin yksimielisyyteen. Valtion välitysmiehen laatimassa sopimuskirjassa määrättiin alimmat palkat seuraavaksi: kirvesmiehille 8: 8: 50, sementtimiehille 8—10 mk., betonilaskijoille 8 mk., aputyöläisille 6: 25, naisille 4: 50—5: 50. Kivimiehille maksetaan ne palkat, mitkä ovat paikkakunnalla olevissa kivityöliikkeissä voimassa olevissa työehtosopimuksissa. Lisäksi on määrätty, että urakatöissä on tuntipalkat taattava. Sopimus kestää maaliskuun 1 päivään 1929. Riitaisuudet on ratkaistava sopimuksen määräysten mukaan.

Sopimus allekirjoitettiin työnantajaliiton ja liittomme puolesta tammikuun 17 päivänä ja lähetettiin Hämeenlinnaan paikallisten järjestöjen ja työnantajien allekirjoitettavaksi. Paikalliset järjestöt tämän jälkeen allekirjoittivat sopimuksen ja päättivät lakon loppumisesta.

Näin saatiin tämä pitkä ja varsin sitkeä lakko päättymään kestettyään noin 7 kuukautta.

Kotkassa sanoivat sikäläiset liittomme osastot maaliskuun 1 päivänä irti voimassaolleen työehtosopimuksen esittäen tilalle uuden, joka sisälsi erinäisiä korjauksia palkkoihin. Sopimusehdotuksesta ryhdyttiin neuvotteluihin, joissa osaksi oli mukana liiton puheenjohtaja. Toimeenpannuissa neuvotteluissa saatiin työnantajilta tarjous, joka asetettiin osastoissa äänestyksen alaiseksi ja äänten enemmistöllä hyväksyttiin. Kun sopimus sen jälkeen kirjoitettiin puhtaaksi allekirjoittamista varten ja tarjottiin työnantajille allekirjoitettavaksi, kieltäytyivätkin työnantajat neuvotteluissa hyväksymäänsä sopimusta allekirjoittamasta. Tämä pakotti osasto hankkimaan liitolta lakkoluvan, jonka saatuaan julistettiinkin Kotkan rakennustyömaat lakkotilaan kesäkuun 12 päivästä. Lakko, johon osallistui noin 400 työläistä, ei kuitenkaan kestänyt enempää kuin 2 y₂ päivää, sillä jo 14 p:nä kesäkuuta taipuivat työnantajat ja allekirjoittivat sopimuksen sellaisena kuin neuvotteluissa oli sovittu.

Tuntipalkat hyväksyttiin sopimuksen mukaan seuraaviksi: kirvesmiehille, valmistustöissä 10:—; telinetöissä 9:—; kivityöntekijöille, hakkauksessa 12:—; porauksessa 11:—; kiviaputyöläisille (rusnareille 8:—; sementtityöläisille vanhemmille 11:—; nuoremmille 10:—; betonityöläisille, 8: 50; kuivan tavaran karräyksessä 8:—; raudoittajille 11:—; raudoittajan apulaiselle 8:50; tiilenkantajille 9: 50; tilkitsijöille 8: 50; asfalttityöntekijöille, laskijoille 9: 25; keittäjille ja hiertäjille 9: —; kantajille 8: —; aputyöläisille 7: 25; naisille, kevyessä siivouksessa, ikkunain y.m. pesussa sekä valmistuspuhdistuksessa 5: 50; naisille, laastinkannossa ja muissa raskaissa töissä 7: —.

Sopimus päättyy maaliskuun 1 päivänä 1929 ja jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä jommankumman asianosaisen taholta irtisanota 1 y₂ kuukautta ennen sopimusajan päättymistä.

Lahdessa sanoivat osastot vanhat sopimukset irti, jotka päättyivät kesäkuun 1 p:nä. Neuvotteluja työnantajat eivät aloittaneet kuin vasta viimetingassa. Tämän vuoksi ei sovintoa myöskään keritty saada ennenkuin vanha sopimus päättyi. Kun työnantajat eivät halunneet asiallisesti neuvotella, eivät osastot myöskään katsooneet olevan muuta mahdollisuutta kuin julistaa työt lakkotilaan kesäk. 2 p:nä. Samassa yhteydessä julistettiin lakkoon myöskin Lahden sementtivalimon työt, koska sielläkään ei sopimusta oltu hyväksytty.

Liiton puolesta tiedusteltiin työnantajilta kesäkuun 7 p:nä, ryhtyvätkö he neuvottelemaan, ja saatiin myönteinen vastaus. Neuvottelut, joissa oli läsnä liiton puheenjohtaja, aloitettiin kesäkuun 8 p:n illalla, ja päästiin niissä sellaisiin tuloksiin, että 9 p:nä pitämässään kokouksessa työläiset hyväksyivät neuvottelukunnan esityksen. Lakko, joka koski noin 350 työläistä, päättyi kesäkuun 14 p:nä, jolloin työt samalla aloitettiin. Palkat kohosivat noin 1: 1: 50 tunnille. Sementtivalimon kanssa tehtiin sovinto samalla kertaa, hyväksyen työnantaja työläisten vaatimuksen täydellisesti. Tulosta on pidettävä tyydyttävänä.

Vaasassa esittivät sikäläiset liittomme osastot rakennuttajille maaliskuun alussa ehdotuksen työehtosopimukseksi, josta neuvottelut pantiin alulle. Neuvottelut venyivät tavallista pidemmiksi, mutta vallinneista erimielisyyksistä huolimatta jatkuivat ne kuitenkin. Näiden sitkeiden neuvottelujen lopullisena tuloksena oli, että työehtosopimus allekirjoitettiin molemmin puolin toukokuun 23 p:nä ja sen mukaan hyväksyttiin tuntipalkat eri ammattiryhmissä seuraaviksi: kirvesmiehille telinetöissä 9 mk. ja valmistustöissä 10 mk., kivimiehille hakkauksessa 10 mk. ja porauksessa 9 mk., sementtimiehille vanhemmille 10 mk. ja nuoremmille 8 mk. 50 p., sekatyömiehille 6 mk. 50 p. ja naisille raskaissa töissä 6 mk. 50 p. ja keveimmissä töissä 5 mk. 50 p., tiilenkannossa 8 mk., betonitöissä 7 mk. 50 p., asfalttimiehille, kantajille 7 mk. 50 p., keittäjille ja hiertäjille 8 mk. 25 p. ja laskijalle 9 mk. 25 p.

Urakkahinnoittelut otettiin sopimukseen mukaan eri ryhmille.

Tulosta voidaan pitää tyydyttävänä, sillä palkat nousivat keskimäärin 1 mk. — 1 mk. 50 p. tunnille. Aikaisemmin ei Vaasassa ollut sopimusta voimassa.

Viipurin rakennustyöläisten Teollisuusneuvosto esitti sikäläisille työnantajille kesäkuun alussa työehtosopimusesityksen ehdottaen neuvotteluja sen voimaansaattamiseksi. Ensin esitettiin ehdotus rakennusmestarien Viipurin osastolle. Tämä järjestö ilmoitti olevansa kokoonpantu itsekkin palkkalaisista, joten ei voi sopimusta tehdä. Tämän jälkeen esitettiin sopimusehdotus yksityisille työnantajille. Nämä vastasivat esitykseen surullisen kuuluisassa »Karjala»-lehdessä ja oli vastaukseen koottu kaikki mahdollinen törky, mitä yhteen kirjoitukseen sopii. Työnantajat siinä ilmoittivat, että Viipuri on lähellä Venäjän rajaa ja siellä ei voi tehdä kommunistien kanssa sellaisia poliittisia sopimuksia, mistä nyt on kysymys. »Moskovan kätyrit» y.m. olivat vastauksessa oikein korostettuina. Palkkaa ilmoittivat maksaneensa niin paljon, että työläiset ovat siihen olleet oikein tyytyväisiä. Tiesivät muka senkin, että sosialidemokraattiset työläiset eivät mitään vaadikkaan, vaan on koko homma hämäräperäisten kommunistien työtä. Työehtosopimuksen mihinkään kohtaan ei vastauksessa kajottu, puhuttiin muuten vain hyvin ruokottomassa äänilajissa.

Tämän työnantajain ruokottoman vastauksen saatuaan työläiset pitivät kokouksensa ja yksimielisesti päättivät, että koska herrat ovat tahtoneet saada työtaistelua, niin on se heille annettava. Kesäkuun 29 p:nä päättivät työläiset aloittaa lakon seuraavana, kesäk. 30 p:nä klo 12 päivällä.

Kun määräaika kesäk. 30 p:nä tuli, marssivat työläiset kaikilta lakkoon julistetuilta työmailta pois lakkolaisten yhteiseen kokoukseen. Näin alkoi lakko, johon osallistui noin 1,500 työläistä. Heti lakon alettua kirjoittivat sopimuksen alle useat yksityiset rakennuttajat, joista huomattavin oli tamperelainen rakennusmestari Laiho. Huomattava joukko työläisiä pääsi täten työhön, ja kun osa siirtyi muille paikkakunnille työnhakuun, ei lakkolaisia jäänyt paikkakunnalle kuin noin 250. Heinäkuun puolivälissä saatiinkin aikaan neuvottelut taistelun johdosta, mutta tuloksiin ei päästy. Lokakuussa tarttui asiaan työriitain sovittelija Gummerus kutsuen molemmat riitapuolet koolle. Näitä neuvotteluja, joissa liiton edustajana oli milloin Nurminen, milloin Långström, käytiin useaan otteeseen, mutta kun työtilanne syksyllä talouspulan tullessa muodostui huonoksi ja työnantaja oli onnistunut työmaille haalimaan huomattavan joukon rikkureita, eivät työnantajat olleet halukkaita asiallisiin neuvotteluihin, joten taistelu jäi jatkumaan seuraavalle vuodelle.

Porissa esitti sikäläinen teollisuusneuvosto työnantajille toukokuun 5 p:nä työehtosopimuksen. Kun työnantajalta ei saatu määräajan kuluessa myönteistä vastausta, julistettiin rakennustyöt Porissa kesäkuun 6 p:stä lakkotilaan, ja lakkoon osallistui kaik-

kiaan noin 200 työläistä. Työnantajain rintama alkoi kuitenkin jonkun ajan perästä rakoilemaan, sillä joukko työnantajia allekirjoitti sopimuksen jo taistelun alkuasteella. Kun työläiset, jotka alkuaan lakkoon osallistuivat, onnistuivat hankkimaan työtä muualta, ei taistelun jatkaminen käynyt heille varsin rasittavaksi, ja niin jatkuikin se syksyyn. — Lokakuun 4 ja 5 päiväksi kutsui Tampereen piirin työriitain sovittelija tuomari Lehtinen Poriin neuvottelutilaisuuden, jossa oli läsnä, paitsi työriitain sovittelija ja työnantajain edustajat, liittomme edustajina liiton puheenjohtaja Nurminen sekä Tampereen ja Porin rakennustyöväen järjestäjä Mikkola. Näissä neuvotteluissa laadittiin sopimus, jonka allekirjoittaminen ja tarkistaminen tapahtui lokakuun 9 p:nä, jolloin lakko myös julistettiin päättyneeksi.

Alimmiksi tuntipalkoiksi tulee sopimuksen mukaan seuraavat: kirvesmiehille 8: 25; telinetöissä 7:25; sementti- ja asfalttitöissä 9: 50; raudoittajille 8: 50; betonitöissä sullojille 8: —; muille 6: 50; tulenkantajille 7: —; tilkitsijöille 7: —; aputyöläisille 6: —; naisille laastinkannossa 5: 50; muissa töissä 4: 25.

Urakatöissä sovittiin noudatettavaksi Turussa voimassaolevaa hinnoittelu muissa suhteissa paitsi puurakennuksen seinähakkauksessa, ikkunoiden ja ovien sovituksessa sekä sementtilaudoitustöissä, joihin nähden noudatetaan Turun hinnoittelua ilman alennusta. Sopimus on voimassa 1 p:vään maaliskuuta 1930. Porin rakennustyöväen nelikuukautinen taistelu päättyi siis merkittävään voittoon työläisille.

Kemin ja Karihaaran osastot esittivät paikkakunnan rakennuttajille työehtosopimuksen toukokuun 5 p:nä vaatien vastausta 20 p:vään toukokuuta. Työnantajat eivät vastanneet esitykseen mitään. Kesäkuun 19 p:nä jättivät osastot työnantajille esityksen uhkavaatimuksen muodossa, johon vaadittiin vastausta kesäkuun 26 päivään mennessä. Työnantajat pysyivät edelleen mykkinä. Elokuussa saatiin erään Kemissä urakoivan rakennusyhtiön Kreuger & Tollin ja liiton toimiston kanssa neuvottelu, jolloin sanotun rakennusyhtiön puolelta ilmoitettiin, että he ovat valmiit sopimukseen, mutta pitävät välttämättömänä, että se tehdään paikan päällä Kemissä. Tämän johdosta matkustikin liiton edustaja Huuskonen Kemiin, jossa Kreuger & Toll-yhtiön ja liittomme Kemin ynnä Karihaaran osastojen kesken allekirjoitettiin elokuun 29 p:nä sopimus, jossa alimmiksin tuntipalkoiksi määriteltiin seuraavat:

kirvesmiehille 9: —; kivityöntekijöille 10: —; rusnareille 8: —; sementtityöntekijöille, vanhemmille 10: —; nuoremmille 8: —; betonityöläisille 8: —; betoniaputyössä 7: —; tiilenkannossa 9: —; aputyöläisille miehille 7: —; naisille 5: —; laastin- ja muissa raskaissa kantotöissä 7: —. Urakatöissä sovittiin noudatettavaksi Helsingissä voimassaolevaa sopimusta, ja on sopimus voimassa kesäkuun 1 päivään 1930. — Veitsiluodossa olevan valtion tehtaan johdon kanssa oltiin myös neuvotteluissa sopimuksesta, mutta kieltäytyi

johtaja viime tingassa sopimusta allekirjoittamasta ilmoittaen kuitenkin noudattavansa paikkakunnalla sopimusten kautta voimaantulleita palkkamääräyksiä. Oululaisen urakoitsijan Ollakka & Valjuksen työt sitävastoin julistettiin syyskuun 10 p:stä alkaen lakkotilaan ja jatkui lakko lokakuun 9 päivään, jolloin sopimus allekirjoitettiin sellaisenaan työnantajan puolelta. Ollakka & Valjus oli sillä välin kuitenkin siirtänyt lakonalaisten työt nimellisesti rakennusmestari Talpon nimiin, jonka kanssa sopimus myös tehtiin. Mahtavaa Kemi-yhtiötä vastaan ei katsottu tällä kertaa olevan voimaa julistaa taistelua, mutta voidaan mainittujakin saavutuksia pitää Kemin oloihin nähden verrattain edullisina.

Vaasassa alkoi lakko sikäläisen Teknillisen tehtaan työmailla elokuun 7 p:nä. Keväällä tehtiin sopimus Vaasassa kaikkien rakennustyönantajain kanssa. Silloin allekirjoitti Teknillisen tehtaan puolesta sopimuksen mainitun yhtiön rakennusmestari I. A. Brännback ja osastot uskoivat asian olevan valmiina. Mainittu yhtiö alkoi kuitenkin järjestelmällisesti sopimusta rikkoa. Kun tästä huomautettiin, ei siitä ollut apua. Ei auttanut muu kuin vaatia yhtiö sovinto-oikeuteen vastaamaan sopimusrikkomuksistaan, nyt teki tehtaan johtaja väitteen, että hän ei ole hyväksynyt sopimusta eikä antanut valtuutta rakennusmestarilleen allekirjoittaa sopimusta. Asiaa tutkittiin, ja lopulta ei auttanut muu kuin julistaa mainitun yhtiön työt lakkotilaan. Mainita sopii, että tällainenkin työnantaja on Rakennustyönantajaliiton jäsen ja että ei senkään avulla ole saatu tälle yhtiölle opetetuksi rehellisiä tapoja sopimuskysymyksessä. Lakkoon osallistui alussa noin 70 työläistä, mutta onnistui miltei kaikkien saada työtä muualta.

Työläiset olivat päättäneet yksimielisesti, että lakkoa jatketaan siksi kunnes mainittu yhtiö on joko luopunut koko rakennushommasta ja jättänyt työt työnantajille, jotka edes tunnustavat tekemänsä sopimukset, ta sitten lopultakin tekee sopimuksen, jota myös noudattaa. Lakko jäi jatkumaan seuraavalle vuodelle.

Kajaanissa esitti sikäläinen liiton osasto työnantajille toukokuun alussa työehtosopimusehdotuksen vaatien vastausta toukokuun 15 päivään mennessä. Vastausta ei määräaikaan mennessä saatu, mutta myöhemmin käydyissä neuvotteluissa allekirjoitti rakennusmestari H. Talpanen sopimuksen, ja kun Kajaanin Puutavara-yhtiö, jolle sopimus myös oli esitetty, suostui korottamaan työläisten palkkoja 50 pennillä tunnissa, tyytyi osasto tarjoukseen ja enemmät toimenpiteet raukesivat.

Kuopion osastot esittivät paikkakunnan työnantajille ehdotuksen työehtosopimukseksi toukokuun 9 p:nä pyytäen vastausta 23 p:vään toukokuuta mennessä. Vastaus tulikin, mutta kielteinen. Epäedullisen työtilanteen takia eivät osastot katsoneet voivansa ryhtyä taisteluun vaatimustensa puolesta, joten palkkaliike raukesi.

Nokialla uusittiin viimevuonna tehty sopimus rakennusurakoitsijoiden kanssa. Kaikki siellä toimivat rakennusyhtiöt suos-

tuivat allekirjoittamaan samat ehdot kuin Tampereella voimassa olevassa työehtosopimuksessa määrätään. Näin saatiin Nokialla ilman taistelua korotukset. Tulos oli Nokialla hyvän järjestyneisyyden ansio.

Hyvinkäällä on kaksi urakoitsijaa entisten lisäksi suostunut neuvottelujen kautta kirjoittamaan työehtosopimuksen alle, joten selkkaus sielläkin välttyi. Palkat määrättiin sopimuksissa apumiehille 7 mk. tunnille ja kirvesmiehille 9 mk. Hyvinkäällä ovat kaikki rakennusurakoitsijat hyväksyneet sopimuksen. Tulos on työläisten yksimielisen esiintymisen ansio.

Kivityöalan palkkaliikkeitä.

Bergössä sikäläisillä Granit-yhtiön nupukivihakkaamalla alennettiin työläisten palkkoja viime joulukuulla siten, että nupukivien laatu pienennettiin, joka merkitsi lisätyötä, siitä kuitenkin lisäkorvausta suorittamatta työläisille. Työläisten esittäessä vaatimuksen lisäkorvauksen suorittamisesta kieltäytyi työnantaja siitä jyrkästi, jonka johdosta työläiset jättivät työnantajalle uhkavaatimuksen ja sen yhteydessä esityksen työehtosopimukseksi 16 p:nä helmikuuta.

Kun tyydyttävää vastausta ei määräpäivään mennessä saatu, julistivat työläiset liiton luvalla työmaan 23 p:nä helmikuuta lakoon. Taisteluun joutui 27 työläistä. Kuusipäiväisen taistelun jälkeen taipui työnantaja jo neuvotteluihin. Saatiin sopimus, jonka mukaan työläisten palkat kohosivat keskimäärin 6: 50 päivässä. Yllämainituilla ehdoilla palasivat työläiset maaliskuun 1 p:nä töihin ja lakko julistettiin päättyneeksi. Työehtosopimus jäi tosin tekemättä, mutta saivat työläiset yhtenäisellä menettelyllään esteeksi palkkojen alentamisyhteyden, jopa huomattavan lisäyksen palkkoihinsa.

Helsingin hautakiviliikkeiden työläiset esittivät maaliskuulla työnantajille sopimusehdotuksen, josta käytiin monet neuvottelut vasta perustetun Kivityönantajain liiton kanssa. Kerran neuvottelut jo katkesivatkin, mutta saatiin ne liiton välityksellä uudelleen käyntiin ja tulos oli, että osasto kokouksessaan yksimielisesti hyväksyi neuvottelujen tulokset. Palkat nousivat huomattavasti, toisissa kohdin yli 2 mk. tunnille. Urakkatyönteko sopimuksessa kokonaan kiellettiin. Helsingin hautakiviliikkeissä ei ennen ollut sopimusta voimassa, joten vaikeudet ensi kerralla olivat suuremmat kuin missä paikoissa, joissa sopimus jo on aikaisemmin ollut voimassa.

Palkat sopimuksessa hyväksyttiin seuraaviksi:

Oppilaille 1 oppivuotena marmoritöissä 5: 50, toisena vuonna 7: — ja kolmantena 9: —. Graniittitöissä: 6, 7 ja 9: —. Hakkaajille 11: 25; graniittihiojille 11: —; kaivertajille ja piirtäjille 11: 25; ornamenttitöissä 12:—, kiinnipanijoille ja aputyömiehille 8:25;

marmorin konehiojille 11:— ja muille marmorityöläisille muissa töissä 10: —tunnilta.

Sopimus allekirjoitettiin huhtikuun 30 p:nä ja päättyy se huhtikuun 1 p:nä 1929 jatkuen edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä kahtakuukautta ennen päättymisaikaa puolelta tai toiselta irtisanota. Palkkaliike käsitti noin 100 työläistä.

Tampereella saatiin neuvottelujen kautta sopimus aikaan hautakiviliikkeiden kanssa. Sopimukseen osallistutettiin myöskin Nokialla toimivat hautakiviliikkeet, joten sopimusta alueellisesti laajennettiin. Saavutukset merkitsivät niin aika- kuin urakkapalkkoisakin noin 10 % korotusta. Sopimus päättyy ensi vuoden kesäkuun 1 p:nä jos se irtisanotaan kuukautta ennen. Muussa tapauksessa jatkuu se vuoden kerrallaan.

Vehmaalla esittivät liiton sikäläiset osastot Suomen Kiviteollisuusyhtiölle työehtosopimuksen Vinkkilässä, Uhlussa ja Lepäisillä sijaitseville kiviakkaamoille. Yhtiö selosti vastauksessaan» Työntekijöillemme Vinkkilässä» osoitetussa kirjeessä, ettei se periaatteellisista syistä voi ryhtyä neuvotteluun järjestön kanssa. Järjestölle vastasi työnantaja, ettei ole tarpeellista ryhtyä mihinkään neuvotteluun, sillä oloissa ei yhtiö voi tehdä mitään korjauksia. Ulkomainen kilpailu on siksi ankara, ettei kannata maksaa yhtään suurempaa palkkaa kuin mitä jo maksetaan. Ilmoitti samassa, että yhtiötä on väärin verotettu lähes 700 tuhatta markkaa, josta valittaa maaherralle. Tällä tahtoi peittää ne suuret voitot, jotka yhtiö vuosittain ansaitsee. Kun osasto uudisti vaatimuksen ja pyysi tietoa, mitkä ovat ne periaatteelliset syyt, joiden vuoksi ei voi neuvotella järjestön kanssa, niin ilmoitti yhtiön johto, että *periaatteelliset syyt ovat taloudellisia*.

Kun lopuksikaan ei tullut mitään tulosta ilman taistelua, oli osasto pakotettu liiton ja Ammattijärjestön luvalla julistamaan työt Vinkkilän louhimolla lakkotilaan toukokuun 7 p:nä aamusta alkaen. Samoin osasto N:o 79 julisti lakkotilaan Lepäisillä saman yhtiön työt toukokuun 8 p:nä alkaen ja samaan aikaan Uhlun louhimolla olevat yhtiön työt. Taisteluun joutui noin 350 työläistä.

Palkat mainitun yhtiön töissä olivat perin kurjat vaihdellen noin 3 mk. 50 p.—6 mk:aan. Vertaamalla näitä palkkoja muiden paikkakuntien palkkoihin oli niissä paljon korjaamisen varaa.

Taistelu jatkui sitkeästi, sillä vastassa osoittautui olevan perin omalaatuinen työnantaja. Neuvotteluja taistelun johdosta käytiin useaan otteeseen, mutta sovintoon ei onnistuttu pääsemään. Lakkoisten rintama oli harvinaisen luja, sillä ei ainoatakaan rikkuria tullut heidän keskuudestaan. Työnantaja yritti syksyllä teettää töitä louhimolla Etelä-Pohjanmaalta tuodulla rikkurivoimalla, mutta oli pakotettu siitä yrityksestä luopumaan ja passittamaan rikkurit omille mailleen jälleen. Kivityö on kovaa työtä sekä vaatii ammattitaitoa, johon rikkurit eivät pystyneet. — Lakko jäi jatkuamaan seuraavalle vuodelle.

Hämeenlinnassa sanoi kivityöntekijäinosasto Heinäsen kivi-

veistämön kanssa voimassaolleen työehtosopimuksen irti kesäkuun 1 päivästä. Uudesta sopimuksesta ei työnantaja ryhtynyt ensin lainkaan neuvotteluihin selittäen, että työläisten on ennen neuvottelujen alkua hyväksyttävä vissit työnantajan määräämät ehdot. Työnantajaliiton neuvosta perääntyi työnantaja kuitenkin vaatimuksestaan ja neuvottelut, joissa oli läsnä liittomme puheenjohtaja ja työnantajaliiton asiamies Kyrenius, pantiin alulle. Neuvotteluissa ei kuitenkaan saavutettu yksimeilisyyttä, jonka vuoksi osasto julisti Heinäsen kiviveistämön työt, jotka pääasiassa olivat Helsingissä rakennettavan eduskuntatalon kivitöitä, lakkotilaan kesäkuun 4 päivästä. Seuraus tästä oli, että työt niin Hämeenlinnan veistämöllä kuin eduskuntatalollakin lopetettiin ja kivityöläiset matkustivat mikä minnekin työnetsintään. Lakko käsitti noin 80 työläistä.

Elokuun 24 p:nä halusi Heinänen jälleen neuvotella asiasta ja neuvottelut aikaansaatiinkin sanottuna päivänä. Niiden tulos esitettiin osastolle, joka hyväksyi sen elokuun 26 p:nä pitämässään kokouksessa. Työnantaja oli siis pakotettu hyväksymään työntekijäin vaatimuksen täysin sellaisena kuin se keväällä työnantajalle esitettiin. Sopimus allekirjoitettiin elokuun 29 p:nä ja lakossa olleet työläiset otettiin takaisin etuoikeutettuina ja jatkuvilla työsuhteilla.

Kalvolassa Saviniemen graniittilouhimolla ja kiviveistämöllä esitettiin jo kevätkesästä työehtosopimus Constructor-yhtiölle, joka omistaa mainitun louhimon. Vasta elokuun 21 p:nä oltiin työnantajan kanssa neuvotteluissa, joissa päästiinkin yksimielisyyteen, ja sopimus allekirjoitettiin Helsingissä elokuun 31 päivänä. Palkat urakatöissä, joitakin kohtia lukuunottamatta, hyväksyttiin samoiksi kuin Helsingissä on voimassa. Tuntipalkat määrättiin hakkureille 11 mk., porauksessa 8 mk. 75 p. rusnauksessa sekä kirvestöissä 7 mk. 50 p. ja aputöissä 6 mk. 50 p.

Turussa sattui Rettigin rakennustyömaalla kivityöläisten ja työnantajan välillä myöskin selkkaus, josta oli vähällä koitua lakko koko työmaan kivitoihin. Mainitulla rakennuksella oli kivitöitä tavallista enemmän. Työhön oli töitä teettävä urakoitsija ottanut Hämeenlinnan ja Vehmaan lakkolaisia yhteensä useita kymmeniä. Heinänen ja Blankett, joiden lakkolaisia oli töissä, vaativat, että lakkolaiset on kaikki erotettava. Työnantajain Keskusliitto ja Rakennustyönantajain liitto pakottivatkin urakoitsijan erottamaan lakkolaiset. Työläiset eivät tätä voineet hyväksyä, vaan lausuiivat käsityksenään, että erotetut ovat otettavat takaisin työhön, koska työnantaja oli heidät alkuaankin ottanut töihin tietoisena siitä, että he olivat lakkolaisia. Liitto ilmoitti myöskin työnantajalle, että ellei näitä oteta takaisin töihin tullaan työmaa julistamaan saartotilaan ja lopulta kokonaan lakkoon. Saarto olikin sitten julistettava elokuun 22 p:nä. Tämän johdosta päästiin työnantajaliiton kanssa kosketuksiin syyskuun 5 p:nä ja sovittiin, että kaikki erotetut otetaan takaisin työhön, jonka johdosta saarto lopetettiin.

syyskuun 6 p:nä. Työnantajan boikotti saatiin siis peruutetuksi.

Vaasassa esitti kivityöntekijäin osasto keväällä hautakivialan työnantajille ehdotuksen työehtosopimukseksi. Kaksi liikettä hyväksyikin sopimuksen sellaisena kuin työläiset sen esittivät, mutta yksi Vaasan Rautabetoni oy. kieltäytyi hyväksymästä, jonka vuoksi tämän hautakivityöt julistettiin kesäkuun 1 päivästä lakkotilaan. Tämäkin yhtiö suostui kesäkuun 18 p:nä allekirjoittamaan sopimuksen, joten lakko päättyi tähän. Palkkaliike käsitti noin 30 työläistä.

Antreassa pyysi ja sai sikäläinen osasto liitolta oikeuden esittää urakkahinnoittelun työnantajille. Asiaa ei kuitenkaan viety perille, ja palkkaliike sillä kertaa raukesi. Kun Viipurissa syntyi myöhemmin rakennustyöväen lakko ja Antreassa teetätettiin huomattava joukko Viipurin rakennuksille tarvittavista kivistä, piti Viipurin teollisuusneuvosto sitä lakolle haitallisena. Tämän johdosta julisti Antrean osasto kaikki Viipurin lakonalaisille rakennuksille Antreassa teetetävät kivityöt lakkotilaan elokuun 30 päivästä alkaen. Lakko jäi jatkumaan seuraavalle vuodelle ja joutuu selvitettäväksi Viipurin lakon päättyessä.

Nunnanlahden vuolukivilouhoksella pyysi sikäläinen osasto oikeutta esittää työnantajille palkankorotusvaatimuksen, joka sittemmin esitettiin. Tuloksiin ei yritys voimain puutteessa kuitenkaan johtanut.

Hyvinkäällä kivityöntekijät esittivät niinkään työnantajille työehtosopimusehdotuksen, mutta kun saivat työnantajalta kielellisen vastauksen, niin tyytyivät siihen, joten palkkaliike raukesi tähän. Hyvinkäällä onkin kaikilla muilla liittomme aloilla työehtosopimus voimassa, ainoastaan kivityöntekijät ovat sen ulkopuolella.

Lohjalla jatkui viime vuonna sikäläisellä kalkkitehtaan louhimolla alkanut lakko muuttumatta. Työt olivat käynnissä rikkurivoimin. Kun syksyllä osottautui, ettei enää näytä olevan mahdollisuuksia murtaa työnantajan asemaa, heräsi osaston keskuudessa ajatus lakon saattamisesta loppuun. Asiasta keskusneitiinkin työläisten keskuudessa ja tehtiin päätös lakon lopettamisesta sekä saatettiin se liiton tietoon, mutta lakon lopettamistoimenpiteet jäivät seuraavalle vuodelle.

Maalarien palkkaliikkeitä.

Helsingin maalarien osasto irtisanoi työehtosopimuksensa, joka päättyi kesäkuun 1 p:nä. Vanhassa sopimuksessa määrättiin kumpikin sopimuspuoli ryhtymään neuvotteluun uudesta ehdotuksesta mahdollisimman pian irtisanomisen jälkeen. Työnantajat eivät tätä kuitenkaan muistaneet, vaan ryhtyivät neuvotteluun vasta aivan viime tingassa ja silloinkin oli neuvottelu heidän puoleltaan muodollista. Neuvottelujen avulla ei ennen sopimuksen päättymistä saatu uutta aikaa. Tämä johtikin siihen, että työläiset olivat

pakotetut julistamaan lakon alkavaksi kesäkuun toisen päivän illalla ja osallistui siihen noin 1,000 työläistä. Huomattavan suuri joukko työläisiä pääsi kuitenkin heti ansiotyöhön yksityisille sopimuksen hyväksyneille työnantajille, joten lakkolaisten luku supistui jo toisella lakko viikolla vain muutama kymmeneen.

Työntekijäin vaatimukset olivat: tuntipalkkoihin yhden markan korotus ja oppilaille vastaavansuuruinen, naisten palkat samoiksi kuin rakennustyösopimuksessa on määrätty ja urakkahintoihin korotusta noin 10—15 %. Työnantajat ilmoittivat, että voivat hyväksyä korkeintaan entisen sopimuksen. Tämän enempää eivät antautuneet keskusteluun ennen lakkoa.

Valtion työriitin sovittelijani/toimesta pantiin neuvottelut jälleen käyntiin heinäkuussa. Näiden neuvottelujen tuloksena olikin, että sopimus saatiin syntymään ja allekirjoitettiin se heinäkuun 14 p:nä, jolloin lakko julistettiin päättyneeksi. Sopimuksen mukaan hyväksyttiin ammattimiehen palkaksi Smk. 13:—, oppilaille 1:nä vuotena 5: 50, toisena 6: 25, kolmantena 7: 25 ja neljäntenä 8: 25 tunnilta. Eri sitoumuksella määriteltiin maalausliikkeissä työskenteleväin apputyöläisten palkat, joita aikaisemmissa sopimuksissa ei oltu määritelty. Sen mukaan sovittiin naisapputyöläisten palkaksi 5: 75 kevyemmissä töissä ja raskaammissa 6: 75. Miesapureiden palkaksi, mikäli niitä käytetään, hyväksyttiin 7: 75 tunnilta. Urakkahinnoittelut kohosivat 5 prosentilla ja poistettiin sopimuksesta työläisten vaatimuksesta määräys, joka kieltää urakkatyön talvikuukausina.

Sopimus on voimassa huhtikuun 15 päivään 1930, jatkuen edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä kuukautta ennen päättymisaikaa irtisanota. Kuusiviikkoisen lakon jälkeen suostuivat työnantajat siis siihen mitä työläiset olivat ennen lakkoa vaatineet.

Turun maalarit sanoivat irti voimassaolleen työehtosopimuksensa 1 p:stä maaliskuuta esittäen tilalle uuden, jonka mukaan maalarien tuntipalkka tuli kohoamaan 1 markalla. Työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen välillä käydyissä neuvotteluissa päästiinkin yksimielisyyteen ja sopimus, jonka mukaan ammattimiehen palkka kohosi 10 markasta 11 markkaan tunnilta, allekirjoitettiin ilman taistelua.

Lahden maalarien osasto esitti työnantajille keväällä ehdotuksen työehtosopimukseksi, josta käytiin neuvottelua useaan otteeseen. Neuvottelutilaisuudessa 4 p:nä toukokuuta, joissa liiton edustajana oli Nurminen, saatiin työnantajilta tarjous, jonka osasto kokouksessa toukokuun 6 p:nä hyväksyi. Ammattimiesten alimmaksi palkaksi määrättiin sopimuksessa 10: 50. Samaten määriteltiin siinä oppilaiden palkat eri oppivuosina. Sopimus merkitsi ammattimiesten tuntipalkkain kohoamista noin 2 markalla tuntia kohti ja, mikä tärkeintä, sen kautta saatiin tähän asti järjestämättömät oppilasolot asialliseen järjestykseen.

Porin sänkytehtaalla esittivät maalarit toukokuun alussa palkan korotusvaatimuksen tahtoen tuntipalkkoihin 25 ja urakkapalkkoi-

hin 15 prosentin korotusta. Maalarien palkat sanotulla tehtaalla olivatkin perin kurjat ollen korkein tuntipalkka 6: 50 ja alin 2: 50, keskimääräinen tuntipalkka siis 4: 50. Kun tehtaan isännistö vastasi palkankorotuspyyntöön kielellisesti, päättivät mainitun tehtaan maalarit, luvultaan 13, osaston ja liiton luvalla julistaa maalaustyöt tehtaalla lakkotilaan toukokuun 19 päivä alkaen, jolloin lakko alkoi. Lakko muodostui pitkäaikaiseksi, sillä tehdas hankki tilalle rikkureita. Kun tehtaalla suoritettava maalaustyö on verrattain yksinkertaista, onnistuikin tehdas saamaan maalaustyöt rikkurivoimalla siinä määrin käyntiin, että se ei ollut pakotettu ryhtymään neuvotteluihin entisen työvoimansa kanssa. Lakko jäi jatkumaan seuraavalle vuodelle.

Vaasan maalarit esittivät työnantajille sopimusehdotuksen toukokuun alussa ja käytiin sen johdosta paikallisten työntekijä- ja työnantajajärjestöjen kesken neuvotteluja useaan otteeseen. Neuvottelujen tuloksena olikin, että sopimus allekirjoitettiin kesäkuun 25 päivänä ja hyväksyttiin alimmaksi maalarityöntekijäin palkaksi Smk. 10: — tunnilta. Oppilaiden palkat määrättiin seuraaviksi: 1 vuotena 3: 25, toisena 4: —, kolmantena 5: — ja neljäntenä 6:50 tunnissa. Sopimus on voimassa kesäkuun 1 päivään 1929.

Kokkolan maalarit esittivät toukokuulla sikäläisille maalari-liikkeen harjoittajille työehtosopimusehdotuksen. Neuvottelujen kautta päästiinkin sovintoon ja kesäkuun 1 p:nä allekirjoitettiin molemmin puolin sopimus, jossa ammattimiehen alimmaksi tuntipalkaksi määrättiin Smk. 9: — ja oppilaiden palkoiksi eri vuosina 3: —, 4: — 5: — ja 6: 50. Sopimukseen sisältyvät urakkahinnottelut. Sopimus on voimassa kesäkuun 1 päivään 1929.

Tampereen maalarit uusivat myös kuluneena vuotena sopimuksensa. Sopimus sanottiin irti kesäkuun 1 p:stä ja käytiin siitä neuvotteluja työntekijä- ja työnantajaosaston kesken kuukauden päivät. Lakko kuitenkin vältettiin, sillä kesäkuun 27 p:nä allekirjoitettiin molemmin puolin sopimus, jonka mukaan ammattimiehen alimmaksi tuntipalkaksi hyväksyttiin Smk. 11: —, oppilaiden palkaksi eri vuosina Smk. 3: —, 4: 50, 5: 50 ja 7: —. Urakkahinnotteluun saatiin myös eräitä korjauksia. Sopimus on voimassa kesäkuun 1 päivään 1929 jatkuen edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä viimeistään kuukautta ennen päättymisaikaa jommankumman asianosaisen taholta irtisanota.

Porissa on maalarien lakko, joka alkoi 1927, jatkunut kahdessa pienliikkeessä, jotka silloin kieltäytyivät työehtosopimusta hyväksymästä.

Palkkaliikkeitä rakennusteollisuudessa.

Jokelassa Oy. Blennertin tiilitehtaalla uusittiin keväällä sopimus neuvottelujen kautta. Uudessa sopimuksessa, joka allekirjoitettiin toukokuun 29 p:nä, saatiin niin tunti- kuin urakkapalkat kohoamaan noin 10 prosentilla.

Paraisilla esitti osasto toukokuun 21 p:nä tehtaan johdolle työehtosopimisesityksen, jossa vaadittiin palkkoja korotettaviksi keskimäärin markka tunnille. Vastausta pyydettiin kesäkuun 2 p:vään. Työnantaja antoi kielellisen vastauksen ilmoittaen kuitenkin jo palkkoja järjestetyn, jonka vuoksi katsoi asian sillä selvinneen.

Osastoa ei vastaus tyydyttänyt, vaan se vaati uudelleen asiaa neuvottelujen kautta selvitettäväksi. Kesäkuun 16 p:nä matkusti liiton puheenjohtaja paikkakunnalle, jolloin neuvottelut saatiin käyntiin. Tyydyttävää tulosta ei neuvotteluissa kuitenkaan saatu. Työnantaja lupasi kuitenkin tarkistaa palkkoja vielä ja antaa vastauksen kesäkuun 20 p:vään mennessä. Työnantaja toimittikin vielä suurelle osalle palkankorotuksia, joskaan ei työläisiä tyydyttävästi. Osasto, yhdessä metallityöläisten järjestön kanssa, päätti kesäkuun 21 p:nä pitämässään kokouksessa, että palkkojen järjestely ei vielä tyydytä. Toimitetussa äänestyksessä oli valtavasti suuri enemmistö palkkaliikkeen jatkamisen kannalla. Metallityöläisten keskuudessa kuitenkin alkoi ilmetä jo vastustusta, joka johti siihen, että he vaativat uuden kokouksen, jossa äänestivät uudelleen palkkaliikkeen jatkamisesta. Tässä äänestyksessä tuli vielä enemmistö jatkamisen puolelle, mutta vastustajia oli jo enemmän. Kesäkuun 27 p:nä oli liiton järjestäjä Huuskonen taas *Paraisilla* neuvotteluissa työnantajan kanssa, jolloin palkkoja vielä korotettiin ja lupasi työnantaja korjauksia vieläkin, missä osoitettiin tarpeen vaativan niitä. Palkkojen korotus oli 10—15 %, joka tyydytti työläisiä.

Jokelassa Kolsan tiilitehtaalla sanottiin aikaisempi sopimus irti toukokuulla uusimista varten. Kun neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen, julistettiin tehdas toukokuun 16 p:nä lakkotilaan ja lakkoon osallistui tällöin koko tehtaan työväki, noin 80 henkeä. Pari viikkoa lakon alkamisen jälkeen saatiin neuvottelut jälleen käyntiin ja sopimus syntyikin kesäkuun 5 p:nä. Sen mukaan kohosivat työläisten tunti- ja urakkapalkat noin 10 prosentilla.

Tampereella, Hämeen Kalkkitiilitehtaalla, esittivät työläiset huhtikuulla työnjohtajalle ehdotuksen työehtosopimukseksi, joka käytyjen neuvottelujen jälkeen allekirjoitettiin toukokuun 8 p:nä. Neuvotteluissa oli mukana Tampereen Teollisuusneuvoston toimitsija O. Mikkola.

Sopimuksen mukaan hyväksyttiin työläisten alimmaksi palkaksi 7: 25 tunnilta, mikä on 25 penniä korkeampi Tampereella rakennus-alalla voimassaolevan työehtosopimuksen määräämää aputyöläisen alinta tuntipalkkaa. Saavutusta on pidettävä varsin tyydyttävänä.

Kärsämäen tiilitehtaan työläisten osasto jätti keväällä myöskin työehtosopimuksen vaatien sitä hyväksyttäväksi. Tehtaan johtaja olikin suostuvainen neuvotteluun, jossa päästiin yksimielisyyteen ja saatiin sopimus aikaan. Palkkojen nousu oli tyydyttävä. Tulos oli laskettava sen tiliin, että tehtaan työläiset olivat liittyneet runsaasti järjestöihin.

Malmin kalkkiehiekkatiilitehtaalla esitti osasto myöskin palkan-
korotusesityksen] isännistölle. Tehtaan johto antoi kielteisen vas-
tauksen perustellen kieltoaan sillä, että tehdas maksaa jo ennestään
korkeampia palkkoja kuin toisilla tiilitehtailla. Osasto ei katsonut
tällä kertaa olevan syytä lähteä lakon avulla viemään vaatimustaan
läpi, vaan sai palkkaliike raueta.

Turussa suostui Kaakelitehtaan isännistö osaston vaatimuksen
johdosta korottamaan palkkoja tuntitöissä 75 penniin asti ja
urakkapalkkoja noin 5—7 %. Tämä korotus tyydytti työläisiä
tällä kertaa, joten lakon uhka tehtaalla vältettiin.

Työehtosopimusta, joka oli työläisten alkuperäisenä vaatimuk-
sena, ei saatu aikaan, mutta voidaan saavutettua palkankorotusta
pitää tyydyttävänä.

Oitin tiilitehtaalla esitti osasto myöskin uuden työehtosopimuk-
sen, josta tehtaan johdon ja osaston välillä oli neuvotteluja liiton
edustajan Moisioin läsnäollessa. Neuvotteluissa suostui tehtaan
johto nostamaan palkkoja niin paljon, että osasto kokouksessaan
päätti hyväksyä tarjouksen ja lakko vältettiin. Palkat nousivat
10—12%.

Ryttylän osasto jätti sikäläiselle tiilitehtaalle keväällä esityksen
työehtosopimukseksi. Sopimuksesta käytiin neuvotteluja, joissa
olivat mukana työnantajaliiton ja meidän liittomme puheenjohta-
jat. Neuvotteluissa suostui työnantaja tekemään korotuksia, mutta
ei niin suuria kuin osasto oli vaatinut. Suurinta erimielisyyttä syn-
nytti se, että työnantaja vaati sopimukseen otettavaksi määräyk-
sen, jolla rässisakilta otettaisiin rikkimenemisen varalta pois 5 %
tehdystä tiilimäärästä. Tällaista ennakkosakkoa ei ole enää mil-
lään muulla tehtaalla olevassa työehtosopimuksessa, ja ilmoitti
liiton puheenjohtaja, ettei sitä Ryttylässäkään enää tulla liiton
puolesta sopimukseen hyväksymään.

Kun neuvottelut eivät johtaneet tyydyttäviin tuloksiin, julisti
osasto lakon alkavaksi toukokuun 31 p:nä. Lakko kesti kesäkuun
7 p:vään, jolloin tehtaan johto ja osasto sopivat palkoista ja päätti-
vät jättää sopimuksen sanamuodon liittojen välillä laadittavaksi.
Työt aloitettiin kesäkuun 8 p:nä. Palkat nousivat 10—20 %.

Vahannan osasto esitti sikäläiselle Näsin tiilitehtaalle myöskin
vaatimuksen työehtosopimuksen teosta, jossa palkkoja vaadittiin
huomattavasti korotettavaksi. Neuvotteluissa päästiin sovintoon,
joita käytiin osaston edustajain ja tehtaan johdon kesken teollisuus-
neuvoston edustajan Mikkolan avustuksella. Palkat nousivat
20 % niin aika- kuin urakkatöissäkin. Sopimus allekirjoitettiin
toukokuun 22 p:nä.

Leppäkosken tiilitehtaalla esitti osasto huhtikuussa sopimus-
ehdotuksen, jossa vaati perin kohtuullisia palkkoja. Tehtaan johto
oli tottunut menettelemään oman mielensä mukaan ilman mitään
rajoitusta, joten nytkin katsoi olevan turhaa ryhtyä työläisten
kanssa neuvotteluun asian järjestämiseksi rauhallista tietä. Kun
työläiset vaativat vastausta toukokuun alkuun mennessä, niin

maksoi isäntä työläisille lopputilin ja uhkasi häätää heidät asunnoista pois. Vastapainoksi julisti osasto työt lakkotilaan toukokuun 2 päivä alkaen.

Kun lakko oli julistettu, ryhtyi tehtaan johto haalimaan rikkureita ja saikin Pihkalan kaartilaisia noin 40. Osasto oli myöskin antanut 10 vanhalle miehelle luvan tehdä työtä lakonkin aikana. Näiden ja Pihkalan kaartilaiden kanssa yritettiin tehdasta pitää käynnissä. Työnteko kävi kuitenkin siten kuin Pihkalan kaartilaisilta yleensä: kaikki olivat »pihkassa». Kun tehtaan johto antoi aikansa noiden karvajalkojen vääntä savea, ilman että tiiliä alkoi valmistua, ryhtyi se neuvotteluun osaston kanssa ja korotti palkkoja niin paljon, että se tyydytti työläisiä. Kirjallista työehtosopimusta ei tehty. Se jäi vielä puutteeksi. Rikkurit poistettiin työmaalta. Lakko loppui kesäkuun 14 p:nä. Saavutus palkkojen korotuksesta oli tyydyttävä, mutta olisi ne pitänyt saada vahvistetuiksi talven varalta työehtosopimuksella.

Kupittaaan Saviteollisuus Osakeyhtiölle Turussa jätti liiton osasto n:o 150 työehtosopimusesityksen viime keväänä. Tehtaan johto ei suostunut järjestön kanssa asiaa selvittämään. Painatti kierto-kirjeen, jonka jakoi työläisilleen. Kirjeessä selosti, miten tehtaalla maksetaan jo paljon suurempia palkkoja kuin toisilla saman alan tehtailla. Työläiset eivät tätä uskoneet, vaan vaativat, että asia on selvitettävä järjestön kanssa. Työnantaja julkaisi uuden kierto-kirjeen, jossa taas väitti maksavansa parempia palkkoja ja lupasi järjestää asiat ainoastaan omien työläistensä kanssa. Nämä omat työläiset katsoivat asian edelleen olevan sillä asteella, että ellei tehtaan johto taivu sopimukseen osaston kanssa, lopetetaan työt.

Kesäkuun 18 p:nä oli liiton puheenjohtaja Turussa ja neuvotteli johtajan kanssa. Tehtaan johtaja ilmoitti, että johtokunta ei ole antanut lupaa tehdä työehtosopimusta eikä järjestää kysymystä järjestön nimissä. Palkoista ilmoitti, että ne voidaan kyllä hyväksyä. Ainoastaan naisten palkoista halusi vähän tinkiä. Tällöin annettiin tehtaan johdolle vielä aikaa kesäkuun 20 p:nä iltaan johon mennessä hän lupasi kutsua johtokunnan koolle ratkaistamaan kysymystä. Vastaus tuli, jossa ilmoitettiin, että tehdas ei voi järjestää palkkoja, jotka johtajakin jo oli luvannut. Tämän kuultuaan ei osastolla ollut muuta tehtävää kuin julistaa mainitun tehtaan kaikki työt lakkotilaan kesäkuun 21 p:nä aamusta alkaen. Lakkoon osallistui noin 150 työläistä.

Lakko jäi jatkumaan seuraavalle vuodelle ja onnistui suuren osan lakkolaisista saada työtä muualta.

Lohjan kalkkitehtaan lakko, joka alkoi jo viime vuoden kesäkuussa, on jatkunut sitkeästi edelleen. Työnantajan on onnistunut sen ammattivoiman lisäksi, jotka heti lakon alkamisen jälkeen pettivät toverinsa ja menivät työhön, haalia rikkurivoimaa muualta jonka vuoksi tehdas on jotenkuten ollut käynnissä. Työnantaja ei ole kertaakaan lakon aikana antautunut lakkolaisten kanssa neuvotteluihin. Kun lakko suuren rikkuripaljouden takia osottautui

kestämättömäksi eikä esiintynyt enää voiton mahdollisuuksia, heräsi vuoden lopulla kysymys lakon likvidoisesta, joka kuitenkin jäi seuraavalle vuodelle.

Kunnantyöläisten palkkaliikkeitä.

Jyväskylän kunnantyöläiset jättivät kaupungille jo toukokuussa esityksen työehtosopimukseksi, jonka johdosta syntyneet neuvottelut kävivät verrattain pitkäpiimäisiksi jatkuen koko kesän. Vasta syyskuussa tuli asia valtuuston käsiteltäväksi, joka sen hyväksyi. Sopimus allekirjoitettiin lokakuun 30 p:nä. Palkat sopimuksessa hyväksyttiin samoiksi kuin ne ovat yksityisten rakennuttajani kanssa tehdyssä työehtosopimuksessa. Sopimus on voimassa toukokuun 1 päivään 1931 ja sisältyvät siihen, paitsi tunti-palkkamääritelmät, myöskin urakkahinnoittelut nupukivien hakuksessa.

Kajaanissa esitti sikäläinen liiton osasto kaupungille ehdotuksen työehtosopimukseksi, mutta rahatoimikamari hylkäsi sopimusehdotuksen. Osaston puolesta jätettiin asia kaupunginvaltuustolle, jossa sopimus tuli hyväksytyksi sellaisena kuin se työläisten taholta esitettiin. Päätöksestä valittivat porvarilliset valtuutetut kuitenkin maaherralle, josta syystä sopimuksen allekirjoittaminen lykkäytyi. Kysymys on vielä v. 1929 avoinna.

Tampereen kunnantyöläiset uusivat kuluneena vuotena sopimuksensa. Vanha sopimus sanottiin irti toukokuussa ja uusi saatiin neuvottelujen kautta aikaan. Sopimusmääräykset tulivat monessa kohden parannetuiksi ja palkoissa saatiin tuntuja korjauksia aikaan. Rakennusosalalla työskentelevien palkat määrättiin samoiksi kuin yksityisten töissäkin maksetaan ja muissa kaupungin laitoksissa vastaavasti yksityisten töissäkin maksetaan ja muissa kaupungin laitoksissa vastaavasti yksityisten töissä maksettavia palkkoja. Palkkojen nousu voidaan laskea noin 15 %. Urakkatöissä noudatetaan niitä hintoja, joita vastaavilla aloilla yksityisten työnantajain ja työläisten järjestöjen välisissä sopimuksissa on määrätty. Tulos on siis tyydyttävä, joka järjestymättömillekin työläisille kuntienkin palveluksessa pitäisi osoittaa, mikä merkitys on järjestyneisyydestä. Sopimus allekirjoitettiin toukokuun 31 p:nä ja astui se voimaan edellisestä päivästä alkaen ollen voimassa kesäkuun 1 päivään 1929.

Kotkassa jätti sikäläinen kunnantyöväen osasto keväällä kaupungin rahatoimikamarille esityksen työehtosopimukseksi. Rahatoimikamari reposteli työehtosopimuksen työläisille mahdollisimman epäedulliseksi. Mta. muutettiin sopimuksessa oleva vanhojen työläisten työpalkkaa koskeva kohta sellaiseksi, että rahatoimikamarille jäisi yksinomainen määräysvalta, toista sopimuskumppania kuulematta määrätä sellaisten vanhojen työläisten, joiden työkyky on vähentynyt, työpalkan niin alahaiseksi kuin tahtoo harkita. Samaten esitti rahatoimikamari m.m. hätäaputyöt jätet-

täväksi kokonaan sopimuksen ulkopuolelle, joka merkitsi sitä, että niiden varjolla saatettaisiin huonoina aikoina alittaa sopimusta. Lisäksi esitti rahatoimikamari, vastoin työntekijäin vaatimusta, että sopimuksesta johtuneet riitaisuudet ratkaisisi Kotkan kaupunginvaltuusto eikä, kuten työläisten ehdotuksessa vaadittiin, sitä varten valittu sovinto-oikeus. Rahatoimikamarin kanssa käytiin neuvotteluja sopimuksesta, mutta ei päästi yksimielisyyteen. Sopimus tuli kesäkuun 21 p:nä esille kaupunginvaltuuston kokouksessa, joka hyväksyi rahatoimikamarin esityksen muuten, paitsi teki vielä eräitä kuukausipalkkalaisia koskevia muutoksia sopimukseen. Asiasta syntyneen sanomalehtiväittelyn perästä oli rahatoimikamari pakotettu muuttamaan vanhoja työläisiä koskevaa määräystä työläisille edullisemmaksi, mutta hätäaputyötä ja riitaisuuksien ratkaisemista koskevat kohdat jäivät entiselleen.

Eri aloja koskevia palkkaliikkeitä.

Jokelassa Saidanlahden sahalla alkoi lakko v. 1927 helmikuussa. Lakko jäi seisomaan koko vuodeksi, kun siinä työskennelleet työläiset siirtyivät muihin töihin.

Lakon johdosta on käyty neuvotteluja useampaan kertaan. Tammikuun 22 p:nä päästiin neuvotteluissa lopultakin yksimielisyyteen ja työehtosopimus päätettiin allekirjoittaa 25 p:nä. Sopimus kestää tulevan tammikuun 1 p:ään ja jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sitä viimeistään kuukautta ennen ole jommankumman puolen taholta irtisanottu.

Palkat sovittiin työläisten vaatimusten mukaisesti. Urakkahinnoista oli erimielisyyttä viimeksi, mutta niistäkin päästiin sovintoon työläisten esittämällä tavalla, joitakin yksityiskohtia lukuunottamatta. Entiset työläiset otettiin takaisin työhön etuoikeutettuina ja saivat entiset asuntonsa uudelleen haltuunsa. Näin siis saatiin tämä pitkäaikainen lakko päättymään työläisten voitolla.

Keravalla oleva liiton osasto esitti sikäläiselle rakennusurakoitsija Männikölle tammikuussa ehdotuksen työehtosopimukseksi, joka sisälsi myös vaatimuksen palkkojen korjaamisesta. Työnantajakartti kieltäytyi ensin neuvotteluista, mutta sen jälkeen, kun osaston puolesta esitettiin uhkavaatimus, suostui hän neuvotteluihin osaston edustajain kanssa. Tuloksena oli, että sopimus allekirjoitettiin urakoitsija Männikön ja Keravan osaston väillä tullen taistelu täten vältetyksi.

Sopimuksen aikaansaaminen merkitsi Keravan rakennustyöläisille huomattavaa palkkain korotusta.

Järvenpään osasto esitti toukokuussa paikallisille rakennuttajille ehdotuksen työehtosopimukseksi. Yksi pienempi rakennuttaja hyväksyi sopimuksen osaston esittämässä muodossa, mutta paikkakunnan suurin rakennuttaja, valtion maatalouskoulu, kieltäytyi kaikesta sovittelusta. Koulun rakennustöiden johtaja il-

moitti, ettei hän ole saanut valtuuksia keskustella työehtosopimuksesta. Osaston saatua esittämänsä uhkavaatimukseen tällaisen vastauksen, otti se harkittavakseen, voidaanko lähteä taisteluun, mutta päätökseksi tuli, ettei osastolla ole voimia taistella niin voimakasta vastustajaa vastaan kuin Suomen valtio. Palkkaliike raukesi tähän.

Helsingissä julisti paikallinen teollisuusneuvosto maaliskuun loppupuolella 33 työmaata ja rakennusliiketa lakkotilaan sen johdosta, että nämä kehoituksista huolimatta eivät olleet käyneet allekirjoittamassa äsken voimaanastunutta työehtosopimusta. Useimmat lakkoon julistetuista liikkeistä välttivät kuitenkin lakon allekirjoittamalla sopimuksen viime hetkellä. Lakkotilaan joutui 12 rakennustyömaata, 4 asfalttiliikettä ja 4 pienempää urakoitsijaa. Näistä useimmat allekirjoittivat sopimuksen kuitenkin 1—3 päivän lakon jälkeen, joten rauha palautui. Lakkotilassa on edelleen Riipisen kivilouhimo Leppävaarassa ja urakoitsija Oksasen kivilouhimo Helsingissä, joka viimeksi mainittu hävisi paikkakunnalta jättäen työläisille tilit maksamatta.

Myöhemmin julistettiin vielä 8 rakennustyömaata lakkotilaan, jotka eivät ilman pakkotoimenpiteitä yhtyneet työehtosopimukseen, mutta parin tunnin lakon jälkeen kävivät asianomaiset allekirjoittamassa sopimuksen, jolloin vapautuivat lakkotilanteesta.

Tikkurilassa jätti paikallinen osasto huhtikuussa sikäläiselle Öljytehdas Oy:lle ehdotuksen työehtosopimukseksi ja kun työnantajan vastaus ei tyydyttänyt, esitettiin uusi uhkavaatimuksen puettu esitys. Sillä välin korotti työnantaja kaikkien työläisten palkkoja 50 pennillä tunnissa ja kuukausipalkalla oleville 100—200 markalla kuukaudessa. Tästä oli seuraus, että osa palkkaliikkeen osaaottaneita työläisiä alkoi peräytyä ja osaston kokouksessa, jossa äänestettiin lakkoon lähtemisestä, asettui enemmistö vastustamaan pakkotoimenpiteitä, joten palkkaliike päättyi tähän.

Oulun osasto jätti kesäkuun 4 päivänä paikkakunnan rakennuttajille ehdotuksen työehtosopimukseksi pyytäen vastausta 15 päivään kesäkuuta. Määräpäivään mennessä ei yksikään rakennuttaja suvainnut vastata, jonka vuoksi osasto esitti vattimuksensa uudelleen ja uhkaavammassa muodossa. Kun vastausta ei sittenkään saatu, pyysi ja sai osasto liitolta lakkoluvan heinäkuussa, mutta lakkoon ei kuitenkaan katsottu voitavan hiljaisen työajan vuoksi lähteä.

Helsingin eristäjään osasto sanoi toukokuussa irti voimassaolleen työehtosopimuksen esittäen tilalle uuden, joka sisälsi joukon korjauksia palkkoihin ja sopimukseen yleensä. Käytyjen neuvottelujen jälkeen hyväksyivätkin liikkeet sopimuksen miltei työläisten esittämässä muodossa ja allekirjoitettiin se heinäkuun 7 p:nä. Sopimus on voimassa heinäkuun 1 päivään 1929.

Helsingin nuohoojat olivat myös puuhassa parantaa voimassa olevaa työehtosopimusta. Osaston kokouksessa, jossa asia ensi kerran otettiin esille, päätettiin laatia parannettu sopimusluonnos,

joka osastolle liiton toimistossa laadittiinkin, mutta kun osastossa tuli esille vanhan sopimuksen irtisanominen, tapahtuikin peräntyminen ja vanha sopimus jäi voimaan.

Tampereen teollisuusneuvosto pyysi elokuussa liitolta lupaa saada lakon avulla ajaa työehtosopimusvaatimus lävitse Finlayson & C:o tehtaalla, jossa työskenteli noin 150 rakennustyöläistä ilman sopimusta. Liitto pyysi Ammattijärjestöltä lakkolupaa, mutta evättiin se Kutomotyöväen liiton kielteisen lausunnon perusteella.

Nokialla syntyneen kumityöläisten selkkauksen yhteydessä julisti sikäläinen kumityöläisten lakkokomitea lakonalaisiksi eräitä rakennustöitä, jolloin joukko rakennustyöläisiä joutui työttömiksi. Kun myöhemmin selvisi, että sanotut työt olivat sopimuksen alaisia, vapautui työ taistelutilanteesta ja työt saattoivat pienen seisauksen jälkeen alkaa jälleen.

Mikkelin osastolle laadittiin sopimusluonnos kirvestyöalaa koskevaksi sopimukseksi, jonka osasto jätti työnantajille toukokuun alussa, mutta jättivät työnantajat määräpäivään mennessä vastaanottaen osaston esitykseen. Kun vallinnut työaika ei ollut edullinen työläisille, ei katsottu voitavan lähteä vaatimuksen puolesta taisteluun, vaan raukesi palkkaliike.

Puuteollisuustyöväenliiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

*Harvaluodon sahalla Piikkiön Puutavara O/Y:n johdon taholta jo edellisen vuoden marraskuussa työläisille ilmoitettiin, että työpalkkojen laskemisperusteita tullaan muuttamaan. Ja joulun jälestä näitä uusia laskuperusteita alettiinkin käytännössä toteuttaa. Niistä oli seurauksena se, että työpalkat vähenivät noin 10 %:lla. Työläisillä ei ollut muuta keinoa vastustaa työnantajain menettelyä kuin julistaa työt mainitulla sahalla 13. 1. —28 lakkotilaan. Lakko jatkui saman kuun 22 päivään saakka, jolloin työnantaja suostui pysyttämään työpalkat entisellään. *Työselkkauksen uhka Vaajakosken sahalla.* Tammikuun lopulla Keski-Suomen Metsä O/Y:n Sammallahden sahan isännistön taholta ilmoitettiin työläisille, että työläisten urakkapalkkoja alennetaan. Alennus, joka keskimäärin teki 12 %, oli tarkoitettu otettavaksi käytäntöön heti. Tätä isännistön aikomaa toimenpidettä ryhtyivät työläiset liitonsa tukemana vastustamaan sillä tuloksella, että palkkojen alennuksesta luovuttiin. *Lakko Kalajoen Santaholman sahalla.* Edellisenä vuonna 18. 12. esittivät työläiset osastonsa välityksellä isännistölleen palkkojensa korotus- ja työehtosopimusvaatimuksensa. Kun neuvottelujen avulla ei päästy tyydyttäviin tuloksiin, julistivat työläiset lakon, joka alkoi 13. 2. —28 ja päättyi 22. 3. Miesten palkat kohosivat 75 p. ja naisten 55 p. tunnilta. *Turun puusepät* sanoivat 30. 1. —28 työehtosopimuksensa irti ja esittivät samalla ehdotuksen uudeksi työehtosopimukseksi. Neuvotteluja käytiin useampaan kertaan ja oli niiden tuloksena, että uusi työehtosopimus saatiin aikaan ilman lakkoa. Palkat kohosivat 50—75 p. tuntia kohden. Puuseppien ja konemisten alimmat palkat kohosivat 9 markkaan tunnilta. Työväen ammatilliset järjestöt tunnustettiin työväestöä edustaviksi laitoksiksi. *Lakko Savonlinnan faneeritehtaalla.* Helmikuun alkupuolella jättivät Savonlinnassa sijaitsevan Itä-Suomen Kutomo O/Y. faneeritehtaan työläiset palkankorotusvaatimuksen tehtaan isännistölle. Siinä työläiset esittivät, että palkkoja korotettaisiin n. 50 penniä tuntia kohden. Neuvottelujen aikana olisi isännistö suostunut korottamaan palkkoja osalle työläisiä, mutta suureman osan jättänyt siitä osattomaksi.*

Mainitun tehtaan työläiset pitivät sitten sunnuntaina 22. 4. kokouksen, jossa käsiteltiin isännistön antamaa vastausta ja päätettiin, että koska työnantaja on jättänyt suurimman osan työläisistä palkankorotuksesta osattomiksi, ei ole muuta keinoa kuin ryhtyä laksoon.

Lakko alkoi sitten 23. 4. —28 ja päättyi 12* 6. —28. Lakkolaiset

pääsivät työhön etuoikeutettuina entisiin työpaikkoihinsa. Palkat kohosivat keskimäärin 35 pennillä tunnilta, mutta työehtosopimusta ei saatu. *Malmin Maanviljelyskonetehtaan* työläiset esittivät keväällä työehtosopimusehdotuksen, johon sisältyi myöskin palkkojen korotusvaatimus. Kun työnantaja ei hyväksynyt työehtosopimusta niin työläiset 11. 5. julistivat työt lakkotilaan. Lakko kesti 7 päivää ja päättyi työläisten osittaisella voitolla. Työehtosopimus hyväksyttiin ja palkat kohosivat noin 12 %:lla. *Jyväskylässä Schaumanin faneeritehtaan* työläiset myöskin esittivät keväällä isännistölleen palkkojen korotus- ja työehtosopimusvaatimuksensa. Isännistö vastauksessaan ilmoitti, ettei se voi hyväksyä työehtosopimusta, mutta palkkoja luvattiin korottaa harkinnan mukaan. Neuvotteluissa isännistö lupasi korottaa palkkoja, mutta ei hyväksyä työehtosopimusta. Lakkoa ei voitu toimeenpanna yksin työehtosopimuksen vuoksi. *Jyväskylän puusepillä* oli myöskin kesällä viikon kestänyt lakko työehto- ja palkkakysymyksestä. Tämä lakko päättyi työläisten täydellisellä voitolla.

Kaipaan sahall oli saarto ja lakko viime toukokuussa. Kun neuvotteluissa ei päästy tyydyttäviin tuloksiin, niin julistettiin siellä kaikki lastaustyöt lakkotilaan. Toukokuun 20 p:nä uudistettiin neuvottelut, joissa työnantaja suostui maksamaan lastaajain taholta esitetyn hinnoittelun mukaiset palkat. *Aunuksen Puuliike O/Y:n*, joka omistaa mainitun sahan, kanssa tehtiin hinnoittelusopimus 13. 6. —28, ja työehtosopimus 1. 9. 28, joka on voimassa 1. 5. 1930. *Pitkänlahden sahan* työläiset esittivät 12 p:nä huhtikuuta työnantajalleen palkkojen korottamisvaatimuksensa. Työnantajain vastaus oli kielteinen. Työläiset julistivat työlakon, joka alkoi 9. 5. —28. Lakko jatkui vielä vuoden lopussa. *Forssan sahan* työväestön taholta esitettiin työnantajalle vaatimus palkkojen korottamisesta ja työehtosopimuksen solmimisesta. Kun työnantaja antoi näihin vaatimuksiin kielteisen vastauksen/niin työläiset 9.5.—28 ryhtyivät lakkoon, joka päättyi 18.7.—28. Palkat kohosivat noin 5—25 %:lla. Sopimus on voimassa 1. 6. 1930 ja on se ennen määräpäivää kuukautta ennen puolelta tai toiselta irtisanottava. Muussa tapauksessa sopimus edelleen jatkuu yhden vuoden eteenpäin. Sairasajalta, joka kestää enintään 2 viikkoa, maksetaan täysi palkka. *Mikkelin Puutavara O/Y:n sahalle* jättivät työläiset 6. 5. —28 osastonsa välityksellä isännistölle työehtosopimus- ja palkkojenkorotusvaatimuksen. Työnantajan vastaus oli kielteinen. Työläiset uhkasivat julistaa työt lakkotilaan. Neuvotteluissa kuitenkin päästiin tyydyttäviin tuloksiin, joten lakkoon ei tarvinnut ryhtyä.

Lahden faneeritehtaalla työläiset jättivät 16. 4. —28 isännistölle palkankorotus- ja työehtosopimusvaatimuksensa. Isännistön vastaus oli kielteinen. Näistä vaatimuksista alkoi lakko 29. 4, joka jatkui seuraavalle vuodelle. *Lahden puusepillä* oli myöskin palkkakysymyksestä lakko keväällä 1928 ja kesti se yhden päivän päättyen työläisten täydellisellä voitolla.

Lapinlahden sahalla päästiin 30 päivää kestäneellä lakolla tyydyttäviin tuloksiin. *Kuolajärven uittotyöläisten lakko.* Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten sihteeristön toimesta jätettiin huhtikuun lopulla Kuolajärven Kurtilla Repola Woodin toiminimelle vaatimus metsä- ja uittotyöläisten palkkojen korottamisesta. Kun yhtiön johto ei määräajan kuluessa kirjelmään vastannut, syntyi Kurtissa olevalla työmaalla lakko, johon otti osaa noin 400 miestä. Yhtiön johto ryhtyi tämän jälkeen neuvotteluihin työläisten edustajain kanssa. Niiden tuloksena oli, että saatiin aikaan sovinto. Yhtiö suostui maksamaan vanhemmille työläisille 6 mk. ja 15^{^-}18 vuotisille nuorukaisille 4 markkaa tunnilta. Sopimukseen sisältyy myöskin muita työehtoja, jotka työnantaja hyväksyi. Työläisten voitto oli täydellinen. *Helsingin autokoritehtaan palkkaliike.* Helsingin puuteollisuustyöläisten teollisuusneuvosten toimesta esitettiin O/Y Autokoritehtaan sekä Korpivaara & Halla O/Y:n isännistölle uudet työehtosopimukset, joissa vaadittiin myöskin työntekijäin palkkojen korottamista. Uudesta työehtosopimuksesta käytiin sitten neuvotteluja useita kertoja sillä tuloksella, että työehtosopimus allekirjoitettiin huhtikuun 30 p:nä.

Uusi sopimus on pääasiassa samanlainen kuin entinenkin, paitsi että palkat nousivat 10 %:lla.

Jos työntekijä lähetetään työhön Helsingin ulkopuolelle, maksetaan lisäksi 50 mk. päivältä ruoka- ja-asuntorahoja.

Urakkatyön kestäessä maksetaan käytännössä olevat tuntipalkat 10 %:n korotuksella sekä odotusajalta tavallinen tuntipalkka. Verhoilijan ammatissa ei tehdä työtä urakalla. Sopimus on voimassa 1.5. 1929 ja on se puolelta tai toiselta yhtä kuukautta ennen sopimuksen päättymisaikaa kirjallisesti irtisanottava.

Keiteleen uittotyöläisten palkkaliike: Metsäkeskuksen, Metsähallituksen uittotyöt Kumpusjoella, O/Y Kymen Korpisjoella, Gutzeitin yhtiön työt Kangasjoella, O/Y Saastamoisen uittotyöt Sulkavan joella julistettiin toukokuun alussa 1928 lakkotilaan, vaadittiin palkkojen korotuksia ja työehtosopimuksia. 8-tuntista työaikaa y. m. työolojen parannuksia. Palkkoja korotettiin 50 pennillä tuntia kohden, mutta työehtosopimuksia ei saatu.

Keravan puuseppien a. o. taholta liiton luvalla sanottiin Keravan puuseppätehdas O/Y:n kanssa voimassa ollut työehtosopimus irti, joka päättyi 1 p. toukokuuta 1928. Samalla esitettiin ehdotus uudeksi työehtosopimukseksi. Siitä käytiin sitten neuvotteluja useaan kertaan, vihdoinkin 3 p:nä toukokuuta työnantaja suostui korottamaan palkkoja n. 1 markalla tunnille. Aputyöläistenkin palkat määrättiin nyt sopimuksella, mitä aikaisemmin ei ollut sopimuksessa ollut. Aputyöläisiksi luetaan myöskin lämmittäjät. Tehtaan lukuun tekemiltään matkoilta saa työntekijä korvauksen kaikista matkan aiheuttamista kuluista sekä hyvitystä vastaten palkkaa enintään 8 mk. tunnilta matkalla-olo vuorokaudelta. Työnantajain on tällöin varattava työntekijälle tarpeellinen asunto ja kunnollinen ravinto työpaikan lähistöllä tai muuten korvattava

työntekijän kustannukset laskun mukaan. Sopimus on voimassa 1 p:vään toukokuuta 1929 ja jatkuvasti vuoden kerrallaan, ellei sitä puolin tai toisin kahta kuukautta ennen sen päättymisaikaa irtisanota.

Lakon uhka Rantalan sahalla Lieksassa. Toukokuun 14 p:nä poistettiin Enso-Gutzeit O/Y:n omistaman Rantalan sahan seinältä siinä vuoden ajan käytännössä olleet urakkataksat. Kun työläiset tiedustelivat sahan esimieheltä, miksi taksat ovat poistettut, vastasi hän, että ne ovat niin vanhat ja kuluneet, että täytyy laittaa uudet. Hetken kuluttua tuotiinkin uudet, joiden mukaan työläisten palkat sahassa ja lautatarhassa lukuunottamatta kimpin ja riipikoneissa työskenteleviä, olisivat alentuneet noin 10—15 %:lla. Kun sahan ylivalvoja insinööri L. oli matkoilla, ei työväestön edustajilla ollut tilaisuutta hänen kanssaan neuvotella palkkakysymyksestä. Lieksan osaston kokouksessa 17. 6. päätettiin jatkaa työntekeä siksi kunnes insinööri L. palaa matkoilta. Palkkojen alentamista päätettiin vastustaa. Samalla päätettiin vaatia työehtosopimuksen hyväksymistä ja pieniä palkkojen korotuksia. Neuvottelujen avulla saatiinkin sitten asiassa tyydyttävä tulos työläisille.

Kemin Mansikkaniemen sahalaisten palkkaliike päättyi toukokuussa neuvottelujen avulla työläisille edullisilla tuloksilla. Palkat kohosivat 5—20 %:lla. *Paatsjokilaakson uittotyöläisillä* oli kesäkuun 18 ja heinäkuun 21 päivän välisenä aikana lakko, jossa vaadittiin 18 vuotta täyttäneille 1 Norjan kr. tunnilta (Smk. 10:63) ja alle 18 vuotta oleville 80 äyriä tunnilta (Smk. 8:48); työpäivän pituudeksi enintään 10 tuntia päivässä, ylityöstä 25 %:lla ja pyhäpäivätyöstä 50 %:lla korotettu palkka. Lisäksi vaadittiin, että työnantajan on kustannettava työläisille lääkärinhoito, lääkkeet ja kunnolliset asunnot työpaikan läheisyydessä. Tätä riitaa oli sovittelemassa Norjan metsä- ja uittotyöläisten liiton luottamusmies Vestad ja S. Puuteollisuustyöväen liiton Rovaniemen osaston jäsen K. Iivonen. Tulokset olivat Jyivät.

Viipurin puuseppien sopimus v. 1921 sanottiin osaston taholta irti maaliskuussa ja samalla esitettiin ehdotus uudeksi työehtosopimukseksi. Kun neuvotteluissa ei päästy työläisiä tyydyttävii tuloksiin, niin osasto julisti lakon alkavaksi 7 p:nä toukokuuta. Saman kuun 15 p:nä osasto päätti lopettaa lakon ja tehdä sopimuksen niillä ehdoilla kuin työnantajat neuvotteluissa olivat tarjonneet. Puuseppien ja tehdaskirvesmiesten alimmat tuntipalkat kohosivat 50 pennillä tuntia kohden. Sen mukaan ne ovat 9: 25, ja konepuuseppien (neljä vuotta ammatissa työssäolleille) 9: 75 tunnilta.

Helsingin lautatarha- ja höyläämötyöntekijäin palkkaliike. Jo huhtikuun 30 p:nä jätettiin työntekijäin vaatimukset työnantajille, joihin myöskin sisältyi työehtosopimusehdotus, palkkojen korotus ja urakkatyöhinnointelu. Työnantajat ensin jyrkästi kieltäytyivät neuvotteluista, mutta kuitenkin sitten kesäkuun lopussa saatiin neuvottelut aikaan. Palkat lautatarhamiehille korotettiin

7: 75—9: —, höylääjille ja sirkkelimiehille 10: 50—11: 50, autoiikkuljettajain kuukausipalkat korotettiin 1,800:—, autonapumisten tuntipalkat 7:50, uittajille kuukausipalkat 1,800:— tai tuntipalkat 9: —, kirvesmiesten, joilla on omat työkalut 9: 50 tunnilta. Urakkatyöstä maksetaan hinnoittelun mukaan, joka samalla hyväksyttiin. Työehtosopimusta ei kuitenkaan aikaan saatu.

Hyvinkään puusepille saatiin työehtosopimus ja palkkojen korotus. Alimmat tuntipalkat puusepille, konepuusepille ja tehdaskirvesmiehille tuli 9: —; verhoilijoille 9: 50, verhoiluliikkeissä työssäolleille naisille 5: 50; oppilaille ensimmäisenä oppivuotena 2: 50, toisen 4: —, kolmentena 6: — ja neljäntenä 7: 50 tunnilta. Aputyömiesten 5: — ja naisten 3: 50 tunnilta. Sopimus saatiin ilman lakkoa ja on se voimassa 1. 5. 1929.

Uittotyöläisillä Suomussalmella, Hyrynsalmella ja Kuhmoniemellä oli palkankorotusvaatimuksista lakkoja. Palkat keskimäärin kohosivat noin 50 pennillä tuntia kohden.

Kemin jokisuussa oli heinäkuussa uittajilla lakko, johon otti osaa noin 300—400 työläistä. - Lakko päättyi työläisten täydelliseen voittoon.

Kotkassa Gutzeit O\Y:n lautatarhassa uhkasi viime vuoden syyskuussa syntyä työtönnöä siitä syystä, että työnantaja uhkasi 15 työläiseltä alentaa palkkoja ja huonontaa työehtoja, mutta työläisten yksimielisen vastarinnan vuoksi hän luopui siitä aikomuksestaan.

Puuteollisuustyöväen liitolla oli v. 1928 kuluessa 54 palkkaliikettä, joista 25 ratkaistiin neuvotteluilla ilman lakkoa.

Puuteollisuus- ja uittotyöläisistä otti osaa palkkaliikkeisiin 5,606, joista 2,448 liiton jäsentä. Liitto maksoi lakkoavustuksina seuraavat määrät:

Satamalakkoavustusta eri osastojen kautta	Smk. 235,044: —
Kuljetustyöläisten liiton kautta ... »	150,000: — 385,044;
Liiton muita lakkoavustuksia	208,343: 50
Ruotsin sahatyöväen liitolle	49,999: 94
Lakkoavustuksia yhteensä	643,387: 44
Suomen Ammattijärjestölle vapaaehtoista veroa ...	120,585:60
Yhteensä	763,973: 04
<i>Saatu:</i>	
Suomen Ammattijärjestöltä vapaaehtoisen veron-tililtä	22,940: 60
Venäjän veljesliitoilta	40,713: 80
Yhteensä	63,654: 40
Työttömyys- ja matka-avustusta maksettu	127,566: —
Sairasavustusta	111,289: —

S. Kuljetustyöläistenliiton palkkaliikkeet- ja työtaistelut.

Satamalakko, joka alkoi kesäkuun 2 p:nä, jatkuu edelleenkin tätä kirjoitettaessa. Sen synnystä ja kehityksestä on julkaistu niin paljon selostuksia, ettei siihen tässä yhteydessä liene syytä laajemmin kajota. Lakkolaisten lukumäärä, joka lakon alussa oli 12,000, on lakosta vapaisiin töihin siirtymisen kautta huomattavasti vähentynyt. Lakkolaisia on avustettu etupäässä ulkomailta saaduilla varoilla. Ammattijärjestö on tarkoitukseen myöntänyt keräyksellä kertyneistä varoista v. 1928 kuluessa yhteensä Smk. 1,300,308:—. Lakko jatkuu edelleen v. 1929 siirryttäessä.

Paitsi satamalakkoa, johon luonnollisesti liiton toiminta vuonna 1928 pääasiassa on ollut kohdistettuna, on liitolla ollut samana vuonna useita muitakin palkka- ja työehtosopimusliikkeitä.

OTK:n varasto- ja kuljetustyöläisten työehtosopimus. Vuoden 1927 lopulla sanoivat osastomme n:rot 3 ja 44 yhdessä liiketyöntekijäin liiton Helsingin osaston kanssa Osuustukkukauppaa (OTK), Helsingissä, koskevan työehtosopimuksensa irti. Osastot kävivät ensin neuvotteluja välittömästi työnantajan kanssa, mutta kun nämä neuvottelut eivät johtaneet tyydyttäviin tuloksiin, antoi OTK asian valtion välitysmiehen herra Leo Ehrnroothin huostaan, ilmoittaen samalla tahtovansa tehdä sopimuksen liiton eikä kuten aikaisemmin osastojen kanssa. Välitysmiehen koolle kutsumissa neuvottelutilaisuuksissa edusti liittoa puheenjohtaja E. Jokela ja osastoa n:ro 3 ja 44 os. 44 puheenjohtaja Otto Lasanen sekä Liiketyöntekijäin liittoa Matti Leskinen ja Lindgren.

Kun näissä neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen, teki välitysmies puhelimitse erään lisäehdotuksen, jota hän vaati riita-puolia joko hyväksymään taikka hylkäämään. Osastojen taholta se hylättiin, mutta työnantaja sen hyväksyi. Näinollen siis ehdotus raukesi. Neuvottelut aloitettiin sitten uudelleen uuden välitysmiehen t:ri Ilmari Caseliuksen johdolla, joissa t:ri Leo Ehrnroothin tekemä ehdotus otettiin neuvottelujen pohjaksi, joka erinäisillä muutoksilla hyväksyttiin, kun riidanalaisista kohdista ensin oli sovittu ja niistä tehty merkinnät välitysmiehen pöytäkirjaan liittyvään liitteeseen. Varastotyöläisten alimmasta palkasta sovittiin viimeisessä neuvottelutilaisuudessa sen jälkeen, kun todettiin, että suurimmalle osalle oli neuvottelujen aikana korotettu palkkaa työläisten vaatimaan määrään, eli Smk. 100: — korkeam-

maksi kuin sopimukseen suostuttiin merkitsemään. Tästä otettiin pöytäkirjaan merkintä, jonka mukaan työnantaja ottaa uudelleen harkittavakseen palkkojen korottamisen niille, jotka eivät sitä vielä olleet saaneet. Kun viimeinenkin riidanalainen kohta näin tuli sovitetuksi, kirjoitettiin sopimus alle viejä samassa tilaisuudessa, eli 28 p:nä tammikuuta 1928, mutta oli sitä sovellettava mainitun vuoden alusta. Tämä sopimus on voimassa tammikuun 1 päivään 1929 ja jatkuu se vuoden kerrallaan, ellei sitä kahta kuukautta ennen sopimusajan päättymistä irtisanota kirjallisesti puolelta tai toiselta.

Sopimukseen on alimmiksi kuukausipalkoiksi merkitty: Varastotyöntekijöille 1,725:—, varastoharjoittelijoille 1,425:—, naispuolisille varastoapulaisille 1,100: —, autonkuljettajille 2,050: — ja autonapumiehille 1,825:—.

Kesäloma on lain mukainen ja Vapunpäivä on työläisillä vapaa palkkaa vähentämättä.

Sairasuskorvausta maksetaan sopimuksen mukaan kahtena ensimmäisenä toimivuonna lain määräyksen mukaan ja sen jälkeen vähintään 21 päivän ajalta. Sairausajan jälkeen on työntekijällä oikeus palata takaisin OTK:n palvelukseen sovittavilla ehdoilla. Liike henkivakuuttaa kaikki työläisensä n.s. ryhmävakuutuksessa.

Työaika on lain mukainen. Lauantaisin ja juhlien aattona lopetetaan työt kuitenkin klo 4 i.p. sekä juhannuksen ja joulun aattona klo 12 päivällä.

Sopimus koskee noin 80 työläistä.

Helsingin rakennusajurien ja autoilijain osastot esittivät tammikuun puolivälissä työnantajille ehdotuksen työehtosopimukseksi rakennusajoja varten. Työnatajat suhtautuivat esitykseen aluksi kielteisesti eivätkä ryhtyneet sen johdosta neuvotteluihin. Asiain näinollen puhkesi lakko sanotulla työalalla maaliskuun 8 p:nä.

Ensimmäisenä lakkopäivänä ilmoitti jo Suomen Rakennustyönantajaliitto ryhtyvänsä neuvotteluihin lakon lopettamisesta. Aluksi vaativat he lakon peruuttamista neuvotteluihin ryhtymisen ehtona. Työläisten puolelta esitettiin, että lakko voidaan lopettaa, jos ensin sovitaan tärkeimmistä periaatteista sopimuksen tekoa varten. Kun niistä sovittiin ja asiaa koskeva välisopimus allekirjoitettiin maaliskuun 11 p:nä, lopetettiin myöskin lakko heti, joka oji kestänyt 3 päivää.

Neuvottelut lopullisen työehtosopimuksen solmiamisesta aloitettiin maaliskuun 12 p:nä. Neuvotteluja johtamaan kutsuttiin tuomari Arvo Linturi. Työehtosopimus saatiin työnantajajärjestön kanssa valmiiksi viikon kuluessa, kuten väliaikaisessa sopimuksessa oli edellytetty, ja allekirjoitettiin se 18 p:nä maaliskuuta Suomen Rakennustyönantajaliiton ja Suomen Rakennusmestari-liiton Helsingin osaston toiselta puolen ja Suomen Kuljetustyöläisten liiton r.y. ja sen osaston n:ro 4 (ajurien) ja n:ro 44 (autoilijain) puolesta toiselta puolen. Myöhemmin on tähän sopimukseen yhtynyt 35 yksityistä työnantajaa.

Sopimuksen kautta sitoutuivat työnantajat maksamaan alimpina tuntipalkkoina: ajureille, jotka työhön käyttävät kaksipyöräisiä ajoneuvoja hevosineen 15:—, ajureille, jotka työhön käyttävät huonekaluvaunuja taikka takarattaita hevosineen 17:—. Korotus oli näin ollen 3 mk. tunnille. Autoilijoille määrättiin myöskin nyt sopimuksessa tuntipalkka, jota aikaisemmin ei oltu määrätty. Autoilijain palkat ovat määrätty auton kantokyvyn mukaan.

Milloin ajotöissä käytetään aputyöläistä, maksetaan hänelle alimpina tuntipalkkana 7: 75.

Urakkapalkat nousivat 1 ja 1. $\frac{1}{2}$ kilometrin matkalta 10 %:lla. Pitimmillä matkoilla vähemmän entiseen sopimukseen verraten, mutta asiallisesti enemmän sentähden, että entisessä sopimuksessa ei oltu määrätty autojen ajopaikkoja pitimmille matkoille kuin 2 km ja näiltä olivat taksat painuneet kovin alas. Eräissä tapauksissa nousivat urakkapalkat pitimmillä matkoilla käytännössä maksetuista palkoista jopa kolmannella osallakin.

Sopimus astui voimaan allekirjoituspäivästä ja päättyy maaliskuun 1 p. 1929, mistä päivästä sopimus kuitenkin jatkuu vuoden kerrallaan edelleen, ellei sitä viimeistään tammikuun 16 p:nä jommankumman asianomaisen puolelta irtisanota. Irtisanomiseen ei kuitenkaan v. 1929 ole oikeutta ellei samalla muurarien sopimusta työntekijäin puolelta irtisanota. Muuten sopimus jatkuu vuoteen 1930.

Työehtosopimuksen saavuttaminen oli hyvä todistus siitä, mitä järjestynein voimin aikaansaadaan. Vaikka autoilijain järjestyminen oli varsinaisesti alkanut vasta edellisenä syksynä, kykenivät he jo muodostamaan niin lujan rintaman, että työnantajain oli pakko taipua, niin vastahakoisia kuin he siihen aluksi olivatkin.

Osalle Helsingin satamatyöläisiä työehtosopimus. Toiminimet Armas Vilamo ja Transito Kauppaosakeyhtiö tuottivat Suomeen suuret määrät tiiliä Belgiasta. Helsinkiin niistä tuli noin 23 miljoonaa kappaletta. Liitto ja sen osasto n:ro 2 on mainittujen toimimien kanssa tehnyt työehtosopimuksen tiilien lossauksesta. Sopimuksen mukaan maksettiin punaisten seinätiilien 27 cm x 7 cm, höyryvinssillä käyttäjäineen purkauksesta 36: — 1,000 kappaletta. Odotusajasta maksettiin 10 mk. tunnilta. Työpäivä oli kahdeksantuntinen ja ylityöstä maksettiin lainmukainen korotus.

Sopimuksen alaista työtä riitti n. 40 purkajalle sekä lisäksi autoilijoille ja ajureille, jotka olivat rakennusajurien sopimuksen alaisia.

Samansisältöinen työehtosopimus tehtiin myös keväällä saman osaston ja liikemies V. Smedsin kanssa Venäjältä tuotettavien tiilien purkamisesta. Kun näiden tiilien koko oli jonkun verran belgialaisia tiiliä suurempi ja purkaminen tapahtui käsin heittämällä, oli näistä purkausmaksu 65: — tuhannelta. Sopimukset ovat yhden vuoden voimassa.

Työehtosopimusneuvottelut Kymnlaakson osuusliikkeen kanssa. Helmikuun lopulla sanoi S. Kuljetustyöläisten liiton osasto n:ro 26

Kotkassa irti Kyminlaakson Osuusliikkeen kanssa voimassaolleen sopimuksen päättäväksi huhtikuun 1 p:nä samalla jättäen liittotoimikunnan luvalla ehdotuksen uudeksi sopimukseksi varasto- ja kuljetustyöläisiä varten. Tämän ehdotuksen johdosta ryhdyttiin neuvotteluihin liikkeen ja osaston edustajain kesken. Neuvottelut johtivat sopimukseen maaliskuun lopussa. Neuvotteluja helpoitti se seikka, että Tampereella ja Helsingissä oli osuusliikkeiden ja liiton osastojen kesken tehty samantapaisia sopimuksia.

Palkat eri työlajeissa tulivat määrätyiksi seuraaviksi: tavaran vastaanottajat 1,800: —, varastotyöläiset (3 v. kokemus) 1,600: —, nuoremmat varastotyöläiset 20 v. täyttäneet, 1,275: —, alle 18 v. 850: —, alle 17 v. 700: —, alle 16 v. 500: —, lähettäjä 2,000: —, naisille varastotyössä 800:—, auton ajajille 1,750:—, ajomiehet 1,600:—, autoapumiehet 1,600:—, moottorimiehet 1,750:— ja samat alle 3 v. ammattikokemus 1,650: —.

Loma-ajan palkka järjestettiin liiketyöläislain määräysten mukaisesti. Sopimus astui voimaan 1.4.28 ja on voimassa yhden vuoden ja jatkuu vuoden kerrallaan ellei sitä kuukautta ennen sopimuksen päättymisaikaa irtisanota.

Autoilijain ja ajurien palkkaliike Turussa. Turun rakennusajurien ja autoilijain lakko puhkesi huhtikuun alussa sen vuoksi, etteivät työnantajat hyväksyneet ajurien ja autoilijain osaston esittämää työehtosopimusta. Neuvotteluihin kyllä ryhdyttiin heti lakon puhjettua valtion välitysmiehen tuomari Melan johdolla, joihin liiton puheenjohtaja Jokela otti osaa. Nämä neuvottelut johtivat sovintoon 12. 4. 28, jolloin lakko voitiin lopettaa. Tehdyn työehtosopimuksen mukaan kohosivat urakkapalkat 30—50 %. Tuntipalkat, jotka ennen olivat ajureilla nelipyöräisillä ajoneuvoilla 10—12 mk. tunnilta, kohosivat 15 mk. Kaksipyöräisillä ajoneuvoilla 10—14 mk. Autoilla ennen 25 mk., nyt 35 mk. tunnilta ja perävaunun kanssa 40 mk.

Linja-autonkuljettajat Turussa järjestyivät vasta talvella 1928. Heti osaston perustamisen jälkeen ryhdyttiin toimenpiteisiin työehtosopimuksen aikaansaamiseksi. Jo maaliskuussa osaston taholta esitettiin liiton luvalla työnantajain hyväksyttäväksi työehtosopimusehdotus. Työnantajat, joita kaikkiaan oli 30, kieltäytyivät siitä. Seurauksena oli se, että toukokuun alussa alkoi linja-autoilijain lakko. Järjestymättömäin työnantajain rintama alkoi heti lakon alkamisen jälkeen murtua. Yksi toisensa jälkeen heistä hyväksyi työehtosopimuksen ja ennenkuin kuukausi ehti puoliväliin, olivat kaikki työnantajat sopimuksen allekirjoittaneet. Lakko siis päättyi työläisten voitolla.

Tehdyn työehtosopimuksen mukaan on linja-autonkuljettajain palkka 400 markkaa viikossa. Ne, jotka kuljettavat vaunuja pitkillä matkoilla, kuten esim. Turun—Porin välillä, saavat 450 markkaa viikossa. Tilapäismatkoilla, jolloin joudutaan yöpymään, maksetaan 30 markkaa päivärahaa. Vapaapäivät on järjestetty siten, että joka seitsemäs päivä on vapaa. Vapaapäivä on joka

toinen sunnuntai ja toinen vapaapäivä on toisena viikkona työnantajan määräämänä päivänä. Kesälomaa on annettava 10 päivää, kun palveluksessa on ollut yhden vuoden, ja 6 päivää, kun palvelusaika on puoli vuotta. Sairaustapauksissa maksetaan enintään 2 viikon palkka, mutta se vain kerran vuodessa. Sopimuksessa määrättiin myöskin, että entisten työläisten on päästävä työhönsä entisille paikoilleen.

Palkkojen alennus-yritys Haminassa torjuttu. Toukokuun alussa esitti toiminimi Haminan laivaus O/Y lautatarhansa työläisille, että palkkoja tullaan alentamaan. Liikkeen johtaja vaati työläisiltä vastausta 3 päivän kuluessa, suostuvatko he alennetuilla palkoilla työskentelemään vai eivät.

Kun palkat olivat ennestäänkin perin pienet, eivät työläiset voineet alennukseen suostua. Toisaalta näytti selvältä, ettei palkkojen alennusta voida estää muuten kuin yhteisvoimin, mutta sekin näytti alussa hyvin vaikealta, kun työläiset olivat järjestymättömiä. Ainoa pelastus nähtiin järjestäytymisessä. Työläiset liittyivätkin ammattiosastoonsa. Kun tämä oli tapahtunut, ilmoitti osasto tilanteesta liittotoimikunnalle pyytäen työläisille lakkolupaa ja kaikkea mahdollista kannatusta. Lakkolupa sekä kannatusta liiton taholta luvattiinkin. Lakko alkoi 5 p:nä toukokuuta käsitäten 27 työläistä. Sitten alkoivat neuvottelut liikkeen johtajan kanssa. Neuvotteluja oli useina päivinä. Yksimielisyyteen päästiin liiton toimitsija M. Väisäsen saavuttua paikkakunnalle 8 p:nä toukokuuta. Mutta vasta toukokuun 10 p:nä sopimus hyväksyttiin ja on se voimassa vuoden ja taataan siinä entiset palkat pienillä parannuksilla.

Elannon varasto- ja kuljetustyöläisten lakko. Helmikuun lopulla sanoi S. Kuljetustyöläisten liiton os. n:o 3 irti voimassaolevan palkka- ja työehtosopimuksen päättymään toukokuun 1 p:nä. Samalla esitettiin ehdotus uudeksi sopimukseksi, jonka piiriin otettiin entisten ryhmien lisäksi liikkeen omaksi tarpeeksi toimiva neulomo ja pesula, sekä Helsingin lähin ympäristö.

Sopimuksen johdosta yritettiin neuvotteluja huhtikuun aikana useampaan kertaan. Elannon johto osoitti niissä miltei täydellistä taipumattomuutta, kun sensijaan työläiset tekivät myönnetyksiä, jotta sovinto saataisiin aikaan.

Työläiset, luvultaan 230, sanoutuivat 30. 4. irti työstään 14 vrk. kuluttua liiton ja Ammattijärjestön luvalla. Kun irtisanomisaikanaan ei päästy sovintoon, puhkesi lakko 15. 5. aamusta alkaen.

Kaikesta huolimatta oli Elannon johdon pyydettävä neuvotteluja 22. 5. Kuljetustyöläisten liiton sihteeri Väisänen ryhtyikin sen johdosta johtaja Tannerin kanssa neuvottelemaan työriidan sovittamisen ehdoista. Neuvotteluja oli sitten useina päivinä. Niiden tuloksena oli, että oltiin valmiit sopimuksen tekoon.

Elannon lakossa olevien työläisten kokous 23 p:nä äänestyksen jälkeen päätti antaa neuvottelukunnalleen valtuuden sopimuksen tekoon ja lakon lopettamiseen. Siinä tarkoituksessa kokoontuivat

sitten 22. 5. —28 illalla työläisten edustajat Elannon johtajan kanssa lopullisesti sopimaan työehtosopimuksen eri kohdista ja lakon lopettamisesta. Tällöin sovittiin, että työläisten alimmat palkat korotetaan seuraavanlaisiksi:

Autonkuljettajat, nuor. 1,850:—, vanh. 1,950:—, autonapumies, nuor. 1,650:—, vanh. 1,750:—, varastomies keskusvarastossa ja leipomossa, nuor. 1,650:—, vanh. 1,750:—, portinvartija 1,375:—, yövartija 1,475:—, muilla aloilla työskentelevät miestyöntekijät, nuoremmat 1,650:—/vanhemmat 1,750:—, leivänlaskija leipomossa, harj. 800:—, nuor. 1,000:—, vanh. 1,100:—, muilla aloilla työskentelevät miestyöntekijät 1,100:—, pesulassa työskentelevät naiset 1,150:— ja neulomossa työskentelevät 1,100:—. Palkat siis vähän kohosivat.

Nykyisin käytännössä olevista palkoista laskien nousivat palkat suurelle osalle työläisiä enemmän kuin numeroista päättäen näyttää. Se tapahtui siten, että kun vuoden vaihteessa oli korotettu palkkoja, oli silloin syystä tai toisesta moni vanhempi työläinen jäänyt pienemmälle korotukselle kuin nuoremmat. Se kävi päinsä, koska kaikkien palkat ylittivät sopimuspalkkoja. Nyt tehdyn sopimuksen mukaan täytyy korottaa palkat niin, että ne vastaavat palvelusajan perusteella määrättyä alinta palkkaa. Siten saavat esim. useat meijerin autonkuljettajat 250:— korotuksen, apumiehet 200:— sekä muilla aloilla toimivien työläisten palkat saattavat nousta aina 200 markalla yhdellä kertaa. Tämä kuitenkin vain siinä tapauksessa, että vanhempi työläinen on ennen sopimuksen tekoa ollut nuoremman palkalla.

Vanhemmaksi työläiseksi katsotaan henkilö, joka on ollut vähintään 12 kuukautta samassa ammatissa liikkeen palveluksessa (ennen, joka oli kalenterivuoden vaihteessa ollut 12 kuukautta). Nuoremmaksi luetaan henkilö, joka on ollut toimessa vähemmän kuin 12 kuukautta.

Lauantaisin varsinaisen työajan päätyttyä tehtävästä ylityöstä saavat työläiset nyt 100 % korotuksen sensijaan, että ne ennen ovat saaneet 2 ensimmä. tunnista 50 % korotuksen.

Pöytäkirjaan sovittiin merkittäväksi, ettei tämän sopimuksen voimaan tultua kenenkään työläisen palkkaehtoja tai luontaisetuja huononnetta. Samoin sovittiin siitä, että vaikka sopimus käsittääkin varsinaisesti vain Helsingin kaupungin, korotetaan Helsingin ulkopuolella olevien Elannon varasto- ja kuljetustyöläisten palkkoja heti lakon päätyttyä suhteellisesti samalla määrällä kuin Helsingissäkin.

Neulomoa ja pesulaa varten tehtiin eri sopimus.

Lakko päätettiin lopettaa heti ja sitoutui liike ottamaan lakon johdosta irtisanoutuneet ja irtisanotut työläiset entisille työpaikoilleen ilman että työsuhte katsottaisiin katkenneeksi, kun työläiset ilmoittautuvat asianomaiselle työnjohtajalle viimeistään 2 p:nä kesäkuuta. Sopimus astuu voimaan toukokuun 1 p:stä, mutta korotetut palkat siitä alkaen kun ryhdytään työhön.

Lahden ajurien työehtosopimus. Insinööritoimisto Louhio & Aatela kieltäytyi kesällä 1927 hyväksymästä Lahden kuormaajurien työehtosopimusta. Sen johdosta täytyi liikettä jatkuvasti pitää lakkotilassa. Vasta maaliskuun lopulla 1928 taipui mainittu toiminimi sopimuksen allekirjoittamaan ja liike vapautettiin lakkotilasta.

Pietarsaassa saatiin satamatyöläisille ilman lakkoa työehtosopimus. V. 1927 kesällä teki osasto n:ro 16 sopimuksen liikemies Kochussin kanssa pyöreän puutavaran lastauksesta. Tämä sopimus uudistettiin viime talvena. Siihen yhtyi lisäksi 2 muuta työnantajaa. Sopimus on suhteellisen hyvä ja takaa miehille 10 markan ja naisille 8 markan alimman tuntipalkan. Sopimus käsittää 200 työläistä.

Kalajoella uudistettiin lastaustyöläisten työehtosopimus talvella ilman lakkoa pienillä parannuksilla, joten v. 1928 alkanut satamalakko ei ole ulottunut Kalajoelle. Sopimus käsittää n. 100 työläistä.

Työehtosopimus purjeneulojille. Liittoomme kuuluvan S. Merimiesten ja lämmittäjain unionin puolesta esitettiin keväällä liittotoimikunnan luvalla purjeneulomojen omistajille Helsingissä ehdotus palkka- ja työehtosopimukseksi näitten liikkeitten ja unionin välillä. Viikon kestäneiden neuvottelujen avulla saatiin aikaan sopimus, jossa työläisille erinäisten muiden parannusten lisäksi saatiin palkat kohoamaan 75 p.—1: 25 mk. tunnille. Sopimuksen allekirjoitti heti neljä työnantajaa, viidennen ryhtyessä vastustelemaan, jolloin oltiin pakotettuja kutsumaan työläiset pois mainitusta liikkeestä. Lakko ei kuitenkaan kestänyt kuin 2 päivää, minkä jälkeen työnantaja oli pakotettu allekirjoittamaan sopimukseen. Saatu palkka- ja työehtosopimus koskee n. 70 työläistä.

Laivojen saarto työehtosopimuksen aikaansaamiseksi. Liiton luvalla julisti S. Merimiesten ja lämmittäjain Unio saartoon kesällä 7 laivanvarustajan laivat siitä syystä, etteivät nämä olleet hyväksyneet viime vuonna yleisemmin käytäntöön hyväksyttyä merimiesten työehtosopimusta. Saarrosta on ollut se tulos, että 3 laivanvarustajaa taipui sopimuksen allekirjoittamaan, nimittäin: O/Y H:gin Lloyd, O/Y Meritoimi, Turku ja Henrik Widberg, Uusikaupunki.

Työehtosopimus Lappeenrannan autonkuljettajille. Lokakuun 31 p:nä allekirjoitettiin osaston n:ro 22 ja Lappeen Osuusauto r.l. välillä työehtosopimus, jossa linja-autonkuljettajain palkat on määrätty 1,200:— 1,500:— kk. Työehtosopimus on voimassa huhtikuun loppuun v. 1929 ja jatkuu automaattisesti vuoden kerrallaan, ellei sitä asianomaisessa järjestyksessä määräaikana irtisanota.

Työehtosopimus H:gin Lihakaupan autonkuljettajille. Syyskuun 25 p:nä allekirjoitettiin os. n:ro 3 ja 44 sekä H:gin Lihakaupan kesken työehtosopimus, jossa palkat ovat määritellyt seuraavasti:

Autonkuljettajalle, jolla on vuoden kokemus ammatissa, maksetaan Smk. 2,100:— kk. Joka on ollut ammatissa alle vuoden Smk.

1,900: — kk. Varasto- ja apumiehille Smk. 1,800: — 6 kk. ammatissa työskennelleille ja Smk. 1,700:—» vähemmän aikaa ammatissa olleille.

Yli- ja yötyöstä maksetaan lain mukainen korvaus.

Jokaisella työntekijällä on yksi vapaapäivä viikossa ja vapunpäivä on työstä vapaa.

Sopimus sisältää lisäksi määräykset loma-ajasta y.m. ja on voimassa heinäkuun loppuun 1929, mutta jatkuu automaattisesti vuoden kerrallaan, ellei irtisanomista toimiteta.

A.B. Deneffer O. Y:n työehtosopimus. Edellä mainittujen osastojen sekä A. B. Deneffer O. Y:n välillä solmittiin elokuun 22 p:nä samansisältöinen työehtosopimus kuin edellä kerrottu H:gin Lihakaupan sopimus.

Työehtosopimus Osuusliike »Kansan» kanssa Porissa. Elokuun 1 p:nä allekirjoitettiin liiton os. n:ro 32 ja Osuusliike »Kansan» välillä työehtosopimus, joka koskee liikkeen kaikkia kuljetustyöläisiä. Sopimus on sisällöltään samantapainen kuin muutkin edistysmielisten osuuskauppojen kanssa solmitut työehtosopimukset. Sopimus on voimassa 1 p:nä elokuuta 1929 ja jatkuu vuoden kerrallaan ellei sitä irtisanota.

Metalliteollisuustyöväen liiton palkkaliikkeet
ja työtaistelut.

4t

Lohjan Kalkkitehtaan lakko. Siihen osallistuivat korjaustöissä työskentelevät metallityöläiset. Lakko kesti koko kertomusvuoden. Metallityöläisten osalta kannatuslakko alkoi jo 4 p:nä kesäkuuta 1927. Kertomusvuonna on avustettavia ollut keskimäärin seuraavasti: Vuoden alusta 12:sta viikkoon 17, 1 Satuviikosta 27 viikkoon 12, 28:sta viikosta 43 viikkoon 6 ja 44:sta viikosta vuoden loppuun 4 jäsentä. Keskimäärin menetettiin 3,140 työpäivää. Lakko koko laajuudessaan päättyi 10 p:nä tammikuuta 1929 ilman tuloksia. Koko lakon aikana annettiin liiton varoista avustusta Smk. 106,038, josta kertomusvuoden osalle tulee Smk. 50,798: —.

Haapakosken lakko. Tammikuun 28 p:nä pitämässään kokouksessa päätti Haapakosken teollisuusneuvosto esittää tehtaan isännistölle, että työläisten tuntipalkkoja korotettaisiin siten, että alimmiksi tuntipalkkoiksi tulisivat seuraavat:

Oppilaille verstaassa ja valimossa ensimmäisenä vuonna 2: 50, toisena v. 3: —, kolmantena v. 3: 50. Nuoremmille ammattimiehille 4: 30, vanhemmille 8: —. Laskuputkien käsintekijöille kolmena ensivuotena 3, 4 ja 6 mk. Koneformareille 6 kk. oppiajan jälkeen 5: — ja sitten 6: 50. Pystyputkien valajille 7: —, keernantekijöille 8: —, putsareille 6: 50 ja apumiehille 5: —.

Tämän palkankorotusesityksen yhteydessä esitti sikäläinen teollisuusneuvosto, että ilman minkäänlaista syytä työstä erotetut 3 työläistä on otettava takaisin työhön sekä että työnjohtajien tulee esiintyä säädyllisesti ja taitaa suomen kieltä. Lisäksi olivat työläiset pakotetut vaatimaan, että ammattientarkastajan määräämät korjaukset työhuoneissa täytyy toimeenpanna viipymättä, koska niitä ei työnantaja ole ottanut huomioon, vaikka jo kaksi-kin eri kertaa on ammattientarkastaja antanut määräykset.

Kun työnantajan puolelta annettiin vastaus työntekijäin esitykseen, niin oli se mitä suurimmassa määrässä häikäilemätön. Siinä sanottiin m.m., »että yhtiön johtokunnan mielestä löytyy ainoastaan kaksi keinoa työrauhan palauttamiseksi: joko alistukoot työläiset johtohenkilöiden käskyihin tahi luopukoot nykyiset tyytymättömät toimistaan yhtiön palveluksessa». Tästä vastauksesta olikin seurauksena, että heti sen tultua työläisille tunnetuksi kaikki työläiset päättivät noudattaa johtokunnan jälkimäistä vaihtoehtoa ja lopettivat työt helmikuun 20 p:nä klo 7 a.p., jonka jälkeen liitomme luvalla tehdas julistettiin lakkotilaan.

Yhtiön palveluksessa oli työläisiä kaikkiaan 137, joista maanviljelys- y.m. töissä 36, jotka alussa eivät kuuluneet lakkoon, mutta myöhemmin pakotettiin yhtymään lakkoon. Lakkolaisia oli 124 ja niistä järjestyneitä 92 sekä järjestymättömiä 11 ynnä 2 nuorta poikaa. Kaikkiaan on Haapakosken työläisistä järjestyneitä 115 ja järjestymättömiä 22, jotka ovat joko yli-ikäisiä vanhuksia tai niin nuoria, ettei heitä liiton sääntöjen mukaan voida jäseniksi ottaa.

Lakko jatkuu edelleen v. 1929. Liiton ja paikallisen teollisuusneuvoston puolesta on useita kertoja tehty esitys neuvottelujen alkamisesta, mutta yhtiön johto on joka kerta jyrkästi kieltäytynyt. Muun muassa joulukuun alkupuolella viimeksi tehtyyn neuvotteluesitykseen vastasi yhtiön johtokunta, ettei se halua olla missään tekemisessä liittomme eikä lakkolaisten kanssa.

Työnantajan ylimielinen kanta johtuu siitä, että se on onnistunut valtion myötävaikutuksella saamaan noin 80 rikkuria, jotka ovat Karjalan ja Inkerin pakolaisia, joita valtion varoilla on täällä elätetty. Liitto on saanut tietää, että pakolaisia on suorastaan uhalla pakotettu lähtemään rikkureiksi. Eräissä tapauksissa on heille annettu vapaa matka lakkopaikalle sekä avustusta vielä silloinkin, kun ovat jo rikkurityössä. Lakossa olevien keskuudesta ei ole yhtään mennyt petturiksi.

Lakkolaisista asui tehtaan omistamissa huoneissa 63 perhettä. Nämä sanottiin irti asunnoistaan maaliskuun 21 p:nä ja heti sen jälkeen ryhtyi yhtiön johto hakemaan Mikkelin läänin maaherralta häätötuomioita 56 perheelle. Liiton puolesta valvottiin asiaa, mutta kaikesta huolimatta antoi maaherra häätötuomiot, minkä jälkeen lakkolaisten oli hankittava asuntoja muualta. Liiton antaessa muuttoapua onnistuttiin lakkolaiset sijoittamaan Haapakoski-yhtiön vallan ulottuvaisuuspiirin ulkopuolelle, eikä tämänkään johdosta lakkolaisten rintamassa tapahtunut minkäänlaista muutosta.

Liittotoimikunta on useampia kertoja kehoittanut lakkolaisia siirtymään muille paikkakunnille, mutta ainoastaan noin 35 lakkolaista on saanut työpaikan muualta.

Paitsi sääntömääräisiä avustuksia on liittotoimikunta ollut pakotettu antamaan suuremmassa puutteessa oleville lakkolaisille ylimääräisiä avustuksia. Kertomusvuonna on liiton varoista annettu 116 jäsenelle sääntömääräisiä avustuksia Smk. 275,559: — ja ylimääräisiä, vuokra-, muutto- y. m. avustuksia Smk. 64,828: —, yhteensä Smk. 340,387: —. Vuoden loppuun mennessä on lakon johdosta menetetty 24,710 työpäivää.

Hyvinkään kutomatehtaan lakko. Kun Hyvinkään kutomatehtaan työläiset saivat esittämänsä palkankorotusanomukseen kielteisen vastauksen tehtaan isännistöltä, niin alkoi maaliskuun 31 p:nä tehtaalla lakko, joka tuli koskemaan kaikkiaan 1,200 työläistä. Näistä oli korjauspajan ja voimalaitoksen työläisiä 42 ja heidän puolestaan esitetty palkankorotusesitys edellytti palkkojen korotta-

mista korjaustyöläisille 10 % ja voimalaitoksen työläisille 15 %. Ennen lakkoa olivat ammattimiesten tuntipalkat 5—7 markkaa, yli 18-vuotisten oppilaiden 4—5 markkaa ja sitä nuorempien oppilaiden 2: 50—4: — markkaa.

Lakko muodostui sangen pitkäaikaiseksi. Se päättyi vasta, 22 p:nä lokakuuta kestätyään siis 29 viikkoa. Lakkolaisten kesken toimitetun äänestyksen perusteella hyväksyttiin joukkotyöriitin sovittajan ehdotus, jonka mukaan vain osalle työläisistä myönnettiin pieniä palkankorotuksia, m.m. lämmittäjien palkat kohosivat vain 15 markalla viikossa.

Liiton varoista annettiin 26 jäsenelle työtaisteluavustusta Smk. 31,699:—. Liiton jäsenten osalta menetettiin yhteensä 2,747 työpäivää.

Epilän Sahanterä Oy:n lakko. Liiton antamalla luvalla alkoi Epilän Sahanterä Oy:ssä lakko 24 p:nä maaliskuuta aiheuttuen siitä, ettei työläisiä tyydyttänyt yhtiön antama vastaus tehtyyn palkankorotusesitykseen. Lakon johdosta ei kuitenkaan menetetty yhtään työtuntia, kun seuraavana päivänä (joka oli sunnuntai) päästiin yksimielisyyteen palkankorotuksesta. Tuntipalkat korotettiin siten, että alin korotus oli 50 penniä, paitsi kahdelle vastikään työhön otetulle työläiselle vain 25 penniä. Palkkaliike koski 34 työläistä.

Hämeenlinnan peltiseppien lakko. Kesäkuun alussa esitti Hämeenlinnan teollisuusneuvosto läkki-, pelti- ja vaskiseppien työpaikkajärjestön puolesta kaikille Hämeenlinnassa toimiville peltiseppäliikkeenharjoittajille ehdotuksen työehtosopimukseksi ja siihen liittyväksi urakkahinnoitteluksi erinäisille ammattialaan kuuluville töille. Kun työnantajat eivät suostuneet sopimusta hyväksymään, niin työläiset alottivat lakon kesäkuun 18 p:nä. Lakko päättyi 30 p:nä heinäkuuta työläisille voitoksi.

Työnantajat hyväksyivät työehtosopimuksen, jonka mukaan tuli alimmiksi tuntipalkkoiksi: oppilaille ensimmäisenä oppivuotena 2:50, toisena 3:50, kolmantena 4:50 ja neljäntenä 6:—; nuoremmalle ammattimiehelle 8:— ja vanhemmalle ammattimiehelle 10: 50 sekä oppilaitten palkkoihin kattotöissä 1 mk. korotus.

Sekä tunti- että urakkapalkat kohosivat noin 10 %:lla.

Työehtosopimus on voimassa 1 päivään toukokuuta 1929 ja jatkuu edelleen 1 vuoden kerrallaan, ellei sitä sanota irti kummaltakaan puolen 1 kuukautta ennen päättämistä.

Lakon päättymisestä tehtiin sitäpaitsi kirjallinen sopimus, jossa m.m. lakon tehneet työläiset määrättiin otettavaksi takaisin entisiin työpaikkoihinsa eikä lakon katsota millään tavoin katkaisseen entistä työsuhdetta.

Lakko koski kaikkiaan 6 työnantajaa ja 23 työntekijää. Liiton varoista annettiin työtaisteluavustusta Smk. 868:—. Avustettujen lakkolaisten työpäivien menetys oli 210 päivää.

Hyvinkään peltiseppien lakko. Liittotoimikunnan suostumuksella esitti Hyvinkään teollisuusneuvosto sikäläisille peltiseppäliikkeen

harjoittajille ehdotuksen työehtosopimukseksi, johon liittyi myös urakkahinnoittelu erinäisille alaan kuuluville töille. Kun työnantajat eivät suostuneet hyväksymään sopimuksia, niin alkoi lakko 20 p:nä kesäkuuta. Lakko kesti 10 päivää ja päättyi työläisten voitoksi. Erinäisin muutoksin hyväksyttiin työntekijäin esittämä sopimus, joka on voimassa 1 päivään toukokuuta 1929, mutta jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sitä yhtä kuukautta ennen päättymistä irtisanota. Sopimuksen mukaan tulivat oppilaiden alimmat tuntipalkat Smk. 2: 50—6: —, nuorempien ammattimiesten Smk. 8: — ja vanhempien itsenäiseen työhön kykenevien Smk. 10: 50, siis samat palkat kuin Hämeenlinnassakin. Kesälomat järjestetään kesä- heinä- elokuun aikana. Lakko koski 3 työnantajaa ja 20 työntekijää. Kaikki vanhat työläiset otettiin takaisin työhön eikä heidän työsuhteensa katsottu lakon kautta kätkenneeksi.

Lakko ei aiheuttanut avustusmenoja. Työpäiviä menetettiin 200.

Turun sähkötyöläisten lakko. Kun liiton suostumuksella irtisanottiin Turun sähkötyöläisten palkkasopimus, joka päättyi 1 p:nä syyskuuta, niin neuvotteluissa uudesta työehtosopimuksesta päästiin muilta kohdiltaan yksimielisyyteen työnantajan kanssa, paitsi sopimuksen päättymisaikaan nähden. Työnantajat vaativat sopimuksen päättymään 1 p:nä toukokuuta 1930 ja työntekijät pitivät kiinni 1 p:stä syyskuuta, kuten aikaisempikin sopimus päättyi. Tästä alkoi lakko 12 p:nä syyskuuta käsittäen 13 työnantajaliikettä, joista kuitenkin 4 melkein heti hyväksyi työntekijäin työehtosopimusehdotuksen.

Lakko päättyi 2 *p:t lokakuuta kestäen siis tasan 3 viikkoa. Työnantajat hyväksyivät työntekijäin myöhemmin tekemän esityksen työehtosopimuksen päättymisestä 1 p:nä heinäkuuta 1930 sekä muilta kohdiltaan aikaisempien neuvottelujen aikana sovitut ehdot. Alimmat tuntipalkat määrätään sopimuksessa seuraaviksi: ensimmäisenä työvuotena 5: 50, toisena 7: —, kolmantena 8: —, neljäntenä 9: 25 ja viidentenä 10: 50 sekä enemmän kuin viisi vuotta työskennelleelle ammattitaitoiselle 12: —. Palkat kohosivat 15 %:lla. Sopimukseen ei liity urakkahinnoittelua, vaan urakkatyötä koskeva kohta poistetaan kokonaan, koska Turun sähkötyöläiset eivät ollenkaan tee urakkatyötä. Työläisten lomat määrätään järjestettäväksi kesä-, heinä- ja elokuun aikana.

Sopimuksen allekirjoittivat kaikki muut sähköjohtotyönantajat paitsi Krockin sähköliike, joka siitä kieltäytyi jääden tämä liike siis edelleen lakkotilaan. Kaupungin sähkölaitos on kirjallisesti ilmoittanut noudattavansa sopimuksen määräyksiä.

Erikoisella sopimuksella sovittiin lakon päättymisestä m.m., että kaikki lakkoon lähteneet työntekijät otetaan takaisin työhön eikä heidän työsuhteensa katsota lakon kautta katkenneeksi.

Lakkotilassa oli 9 liikettä, joissa työskenteli 139 työntekijää ja niistä järjestyneitä 109. Tällä ajalla menetettiin yhteensä 2,448 työpäivää ja niiden palkat, noin 128,340 markkaa.

Liiton varoista-annettiin 66 jäsenelle avustusta Smk. 9,688: —.
Tampereen puhelintyöntekijäin lakko. Syyskuulla esitettiin Tampereen Puhelinosuuskunnan isännistölle ehdotus työehtosopimukseksi linjatyöntekijöitä varten. Ehdotus oli muilta kohdiltaan voimassa olevan sähkötyöläisten työehtosopimuksen mukainen, paitsi palkkoihin nähden sikäli erilainen, että siinä esitettiin myös alimmat kuukausipalkat seuraavasti: yhdestä neljään vuoteen 1,700: — kk. tai 8: 50 tunnilta, neljästä kuuteen vuoteen 1,900: — kuukaudelta tai 9: 50 tunnilta, kuudesta 8 vuoteen 2,100: — kuukaudelta tai 10: 50 tunnilta, kahdeksan vuotta tai enemmän työskennelleille 2,300 kuukaudelta tai 11: 50 tunnilta.

Esityksen saatuaan osuuskunnan hallitus kuitenkin heti ilmoitti, ettei se hyväksymään tule minkäänlaisia työehtosopimuksia eikä sitä, että työläiset ammatillisten järjestöjensä välityksellä ryhtyvät tekemään esityksiä työoloista ja palkkauksesta. Tämän jälkeen ei työläisillä ollut enää muuta mahdollisuutta kuin tehdä joukkoirtisanominen saatuaan siihen liittomme ja S. Ammattijärjestön luvan sekä myös S. Liiketyöntekijäin liiton hyväksyminen. Kun yhden kuukauden irtisanomisaikanakaan ei osuuskunnan hallitus ilmoittanut hyväksyvänsä neuvottelujen alottamista, jota työläisten puolelta oli tarjottu, niin muuta mahdollisuutta ei ollut kuin ryhtyä laksoon.

Lakko alkoi 6 p:nä marraskuuta ja jatkui vuodelle 1929. Se koskee 12 työläistä, joista 11 kuuluu liittoomme. Rikkureina työskenteli 6 Tampereen Teknillisen opiston oppilasta.

Kertomusvuoden loppuun mennessä annettiin liiton varoista 12 jäsenelle työtaisteluavustusta Smk. 7,596: —. Työpäiviä menetettiin 552.

Neuvotteluilla saatuja työehtosopimuksia ja
palkankorotuksia.

Helsingin Autokoritehtaiden työehtosopimuksen uusiminen. Liittomme allekirjoitti yhdessä S. Puuteollisuustyöväen liiton kanssa asianomaisten työläisten puolesta Korpivaara & Halla Oy:n ja Osakeyhtiö Autokoritehtaan kanssa työehtosopimuksen 30 p:nä huhtikuuta. Työehtosopimus on voimassa 1 p:ään toukokuuta 1929 ja jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sitä kummaltakaan puolen irtisanota. Tämän sopimuksen mukaan kohosivat työläisten alimmat tuntipalkat keskimäärin 75 pennillä ollen siis alimmat tunti-palkat seuraavat: puusepät ja tehdaskirvesmiehet 10: 50; viilaajat ja uuttaajat 10:—; sepät, auto- ja sähkömonttöörin 10:—; pelti-sepät 10: 50; maalaajat ja verhoilijat 10: 75; neulojina työskentelevät naiset 8: —; aputyöläiset naiset 6: —; miehet 7: 50; konepuusepät 11: —; oppilaat ensimmäisenä työvuotena 5: —; toisena 6: 50 ja kolmantena 8 mk.

Muilta kohdiltaan työehtosopimuksessa vain selvennettiin eräitä entisen sopimuksen määräyksiä. Työehtosopimus koskee noin 300 työläistä, joista yli puolet on metallityöläisiä.

Sähkötyöläisten työehtosopimusten uusiminen Helsingissä ja Tampereella. Asianomaisten työntekijäryhmien esityksestä päätti liittotoimikunta irtisanoa Helsingin ja Tampereen sähköliikkeitä koskevat työehtosopimukset. Sopimuksien edellyttämällä tavalla ryhdyttiin liittojen välisiin neuvotteluihin, jotka ensiksi rajoittuivat Helsingin sopimuksen uusimiseen sillä edellytyksellä, että täten aikaansaatu uusi sopimus tulee pohjaksi myös Tampereen sopimukselle. Helsingin sopimuksesta käytiin pitkiä neuvotteluja, yhteensä 16 kertaa, minkä jälkeen liittomme ja Sähköjohtotyöntantajain liitto allekirjoitti kesäkuun 1 päivänä Helsingin sähköliikkeitä koskevan työehtosopimuksen.

Uusi työehtosopimus on voimassa 1 päivään toukokuuta 1930 ja jatkuu edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä kummaltakaan puolen irtisanota 3 kuukautta ennen päättymisaikaa.

Tärkeimmät muutokset sopimuksessa koskevat tunti- ja urakkapalkkojen ja matkapäivärahojen korotuksia sekä loman järjestämistä koskevan ajan lyhentymistä yhdellä kuukaudella.

Alimmat tuntipalkat ovat uuden sopimuksen mukaan seuraavat: (sulkujen välissä entisen sopimuksen palkat):

Oppilaille: ensimmäisenä oppivuotena 5: —, toisena 6: 75 ja kolmantena 7: 75. (Palkat kohosivat —: 75—1: — tunnilta); nuorille

työntekijöille 4:nä työvuotena 9:50, 5:nä 10:50 ja 6:nä 11:— . Palkat kohosivat 1: — 1: 50 tunnilta. Täysin ammattitaitoiselle, enemmän kuin 6 vuotta ammatissa työskennellelle maksetaan 12: 50 tunnilta. Täysin ammattitaitoiseksi katsotaan sellainen työntekijä, joka on suorittanut alansa kaikki erilaatuiset työt, että ne vastaavat voimassa olevia määräyksiä. Samalla kun tuntipalkkoja korotettiin, korotettiin myöskin urakka- eli kappaletyön hintoja.

Vaikka sopimus allekirjoitettiin 1 p:nä kesäkuuta, niin sovittiin kuitenkin siitä, että korotetut tuntipalkat maksettiin takautuvasti 1 p:stä toukokuuta alkaen.

Matkapäiväraha korotetaan 40 markasta 45 markkaan. Lomat järjestetään 1 p:n kesäkuuta ja 30 p:n syyskuuta välisenä aikana, paitsi erikoisessa työn kiireellisyydestä aiheutuvassa erikoistapauksessa voivat työntekijä ja työnantaja sopia siten, että loma pidetään toukokuulla.

Työehtosopimus käsittää 58 työnantajaa ja noin 600 työntekijää.

Tampereen sähköliikkeitä koskeva työehtosopimus allekirjoitettiin 22 p:nä kesäkuuta. Sopimus poikkeaa Helsingin sopimuksesta pääsääntöisesti vain palkkoihin nähden.

Alimmat tuntipalkat ovat seuraavat: oppilaille: ensimmäisenä vuonna 5: —, toisena 5: 75 ja kolmantena 7: —nuorten työntekijäin neljäntenä, viidentenä ja kuudentena vuonna 8: 25, ja 10: 25 tunnilta; täysin ammattitaitoiselle enemmän kuin kuusi vuotta ammatissaan työskennelleelle maksetaan 11: — tunnilta.

Korotetut tuntipalkat maksetaan takautuvasti 1 p:stä toukokuuta 1928.

Työehtosopimukseen liittyvän urakkahinnoittelun urakkatyöhintoja korotettiin keskimäärin 15 %:lla.

Työehtosopimus käsittää 6 työnantajaa ja noin 125 työntekijää.

Oulun läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimus. Neuvottelujen jälkeen työläisten tekemän työehtosopimusehdotuksen pohjalla allekirjoitettiin toukokuun 15 p:nä liittomme ja Oulun peltiseppäliikkeenharjoittajain välillä k.o. alaa koskeva työehtosopimus. Sopimus on voimassa 1 p:ään toukokuuta 1929 ja jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sitä kummaltakaan puolen yhtä kuukautta ennen päättymistä irtisanota. Sopimuksen mukaan ovat alimmat tuntipalkat: läkki-, pelti- ja vaskiseppien oppilaille 1 v. 3: 75, 2 v. 4: 50, 3 v. 6: — ja 4 v. 7: tunnilta; nuoremmille työntekijöille samoissa ammateissa 8 ja 9 mk. Itsenäisesti työskentelemään pystyville yli 6 vuotta työskennelleille työntekijöille maksetaan 10: 25, juoksupojille, alle 16 vuotta £: 75.

Työehtosopimukseen liittyy myöskin urakkahinnoittelu alaan kuuluvista töistä. Työntekijäin kesälomat järjestetään 1.6—30. 9 välisenä aikana. Työehtosopimus käsittää 5 työnantajaa ja 21 työntekijää.

Turun läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimus. Toukokuun alussa esitettiin Turun peltiseppäliikkeenharjoittajille ehdotus

työehtosopimukseksi. Vastauksessaan 15 p:nä toukokuuta ilmoittivat työnantajat, etteivät he tule työehtosopimusta hyväksymään, minkä jälkeen jätettiin heille liiton suostumuksella uhkavaatimus lakon alkamisesta, ellei työehtosopimusta saada aikaan neuvottelujen avulla. Tämän jälkeen käydyissä neuvotteluissa hyväksyivät työnantajat pääpiirteissään työntekijäin sopimusehdotuksen, joka liittomme ja työnantajain välillä allekirjoitettiin toukokuun 31 p:nä. Sopimus on voimassa 1 p:n kesäkuuta 1930 ja irtisanomisaika 2 kuukautta. Sopimukseen ei sisälly urakkahinnoittelua, koska tällä työalalla ei yleensä urakatöitä tehdä. Alimmat tuntipalkat ovat sopimuksen mukaan seuraavat: ensimmäisenä työvuotena 3: —, toisena 4: —, kolmantena 5: —, neljäntenä 6: —, viidentenä 7: —, kuudentena 8: —, seitsemäntenä 9: —, kahdeksantena 10: 50 ja yli 8 v. työskennelleillä 12: — mk.

Niille työläisille, joiden tuntipalkat tämän sopimuksen mukaan eivät tulisi nousemaan, taataan 1—7 työvuoteen 10 % korotus ja 7 työvuoden jälkeen 5 % korotus.

Työntekijäin lomat järjestetään 1 p:n kesäkuuta ja 30 p:n syyskuuta välisenä aikana. Työehtosopimus käsittää 17 työnantajaa ja 120 työntekijää.

Kotkan peltiseppien työehtosopimus. Kotkan teollisuusneuvosto irtisanoi liiton antamalla luvalla voimassa olevan läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimuksen, joka päättyi 7 p:nä kesäkuuta. Samalla esitettiin uusi sopimusehdotus työnantajille hyväksyttäväksi. Sopimuksen hyväksyivätkin määräaikaan mennessä kaikki 3 varsinaista peltiseppäliikettä. Ainoastaan Kotkan Ammattikonepaja ei sitä hyväksynyt m.m. sentähden, että konepajassa on työssä vain 1 peltiseppä. Tämän takia Kotkan Ammattikonepajan peltiseppä työt julistettiin liittotoimikunnan päätöksellä lakkotilaan, jota ei vielä ole peruutettu.

Sopimus on voimassa 1 päivään kesäkuuta 1930 ja jatkuu vuoden kerrallaan, ellei sitä kummaltakaan puolen 1 kuukautta ennen päättymistä irtisanota.

Alimmat tuntipalkat olivat seuraavat: ensimmäisenä työvuotena 4: —, toisena 5: —, kolmantena 6: 50 ja neljäntenä 8: —. Yli 4 vuotta työskennelleille nuoremmille työntekijöille samoissa ammateissa 10: — ja vanhemmille yli 4 vuotta työskennelleille työtitekiöille 11:—.

Työehtosopimukseen liittyy myöskin urakkahinnoittelu, jossa urakkatyöhinnat järjesteltiin käsittämään urakatöitä laajemmalti ja urakkahintoja huomattavasti korotettiin.

Matkapäivärahaa maksetaan 40 markkaa. Työntekijäin lomat järjestetään 1 p:n kesäkuuta ja 30 p:n syyskuuta välisenä aikana.

Työehtosopimus käsittää 3 työnantajaa ja 14 työntekijää.

Viipurin läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimuksen uusiminen. Liiton antamalla luvalla irtisanoi Viipurin teollisuusneuvosto 31 p:nä maaliskuuta Viipurin läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimuksen esittäen samalla työnantajille ehdotuksen uudeksi

työehtosopimukseksi. Työnantajain kanssa käydyissä neuvotte-
luissa saatiin aikaan uusi sopimus, joka allekirjoitettiin 1 p:nä kesä-
kuuta ja on voiiuassa 1 päivään kesäkuuta v. 1930 sekä jatkuu
edelleen vuoden kerrallaan, ellei sitä kolmea kuukautta ennen sen
päättymistä kummaltakaan puolen irtisanota.

Uusittu sopimus on muilta kohdin entisen mukainen, paitsi
tuntipalkkoja korotettiin noin 50 pennillä ja urakkahinnoittelun
hintoja myös vastaavasti.

Alimmat tuntipalkat ovat seuraavat: 1—5 työvuotena 3: —,
4: —, 5: 50, 6: 50, 8: 25; nuoremmille ammattimiehille 9: 50 ja
vanhemmille 11: —. Palkat kohosivat 25—50 pennillä tunnilta.
Työehtosopimus koskee noin 160 työntekijää ja 7 työnantajaa.

Sortavalan läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimus. Neuvot-
telujen tuloksena allekirjoitettiin kesäkuun 1 p:nä Sortavalan
läkki-, pelti- ja vaskiseppäliikkeitä koskeva työehtosopimus, joka
on voimassa 1 p:nä kesäkuuta 1929 sekä jatkuu vuoden kerrallaan,
ellei sitä vähintään puoltatoista kuukautta ennen päättymistä
kummaltakaan puolen irtisanota. Yleensä sopimus on samantapai-
nen kuin edelläselostetut liittyen siihen myöskin urakkahinnoittelu
erinäisille ammattialaan kuuluville töille.

Alimpina tuntipalkkoina maksetaan: ensimmäisenä työvuotena
2: —, toisena 3: —, kolmantena 4: —, neljäntenä 5: 25 ja viiden-
tenä 6: 50; nuoremmille ammattimiehille maksetaan 7: 50 ja van-
hemmille enemmän kuin 6 vuotta työskennelleille 9: —. Tämä
sopimus koskee 23 työntekijää ja 4 työnantajaa.

Seinäjoen peltiseppien työehtosopimus. Kun Seinäjoen teollisuus-
neuvosto sanoi liiton suostumuksella irti V. Laihon peltiseppäliik-
keen kanssa tehdyn työehtosopimuksen eikä neuvottelut uudesta so-
pimuksesta ennen irtisanomisen päättymisaikaa johtaneet so-
pimuksen uudistamiseen, niin antoi liittotimikunta 31.4. teollisuus-
neuvostolle luvan uhkavaatimuksen esittämiseen. Vasta tämän
esittämisen jälkeen taipui työnantaja korottamaan entisen so-
pimuksen mukaisia palkkoja 50—75 pennillä, minkä jälkeen työ-
läiset päättivät hyväksyä ilman lakkoa uuden sopimuksen. Sen
mukaan tulivat alimmiksi tuntipalkkoiksi (sulkujen sisällä entiset
palkat), a) läkki-, pelti- ja kupariseppä oppilaille 1—4 työvuotena
2: 50, 3: —, 3: 75 ja 4: 75; b) työntekijöille, jotka ovat 4—7 vuoteen
työskennelleet ammatissaan, maksetaan 5: 50, 6: 25, 7: 25 ja 8: 50;
c) putkimiehille nuoremmalle maksetaan 7: — ja vanhemmalle
9: —, aputyömiehille 5: —

Sopimukseen liittyy niinikään hinnoittelu urakkatöille, joita
hintoja myöskin vastaavasti korotettiin. Työehtosopimus päättyy
15. 5. —29, irtisanomisaika on 1 kuukausi ja ellei irtisanomista
toimiteta jatkuu sopimus vuoden kerrallaan. Työehtosopimus^kos-
kee 1 työnantajaa ja 12 työntekijää.

Kokkolan läkki-, pelti- ja vaskiseppien työehtosopimus. Touko-
kuulla esitti Kokkolan teollisuusneuvosto liiton luvalla sikäläisille
peltiseppäliikkeenharjoittajille työehtosopimuksen hyväksyttä-

vaksi. Ilman enempiä toimenpiteitä hyväksyivät työnantajat sopimuksen, jonka allekirjoittaminen tapahtui 1 p:nä kesäkuuta. Työehtosopimus on voimassa 1 p:nä toukokuuta 1929 ja jatkuu edelleen 1 vuoden kerrallaan, ellei sitä kummaltakaan puolen viimeistään 1 y₂ kk. ennen päättymistä irtisanota.

Sopimuksen mukaan ovat alimmat tuntipalkat: lakki-, pelti- ja vaskisepän oppilaille 2: 50, 3: 50, 5: — ja 6: 50; nuoremmille työntekijöille 7: 50; itsenäisesti työskenteleville 8: 50; vanhemmille työntekijöille 10: —.

Sopimukseen liittyy urakkahinnoittelu erinäisille alaan kuuluville töille. Matkapäivärahaa maksetaan 40 markkaa päivältä. Lomat järjestetään 1. 6.—30. 9. välisenä aikana. Sopimus käsittää 2 työnantajaa ja 20 työntekijää.

Forssa Oy:n korjaustyöläisten palkkaliike. Huhtikuulla esitti Forssan teollisuusneuvosto liiton luvalla ja yhteistoiminnassa muun työväestön kanssa yhtiön isännistölle ehdotuksen työehtosopimukseksi käsittäen Forssa Oy:n palveluksessa olevia korjaustyöläisiä. Samanlaiset esitykset tekivät samanaikaisesti yhtiön muutkin työläisryhmät. Yhtiön johto asettui kuitenkin aivan jyrkästi vastustamaan työehtosopimusta, tarjoten kuitenkin korjaustyöläisille 4—6 % palkankorotuksia. Tähän tulokseen olivat korjaustyöläiset pakotetut tyytymään, kun pienenä työläisryhmänä eivät voineet ryhtyä enempiin toimenpiteisiin teollisuuden työläisten pääryhmien vastustavan kannan vuoksi.

Paraisten kalkkivuori Oy:n työläisten palkkaliike. Yhteistoiminnassa S. Rakennustyöväen liiton kanssa esitettiin Paraisten kalkkivuori Oy:lle ehdotus työehtosopimukseksi, joka m.m. edellytti palkkojen korotuksia 10—15 %:lla. Työehtosopimuksen tekoon yhtiön johto asettui kieleteiselle kannalle ja samoin palkankorotukseenkin nähden. Mutta sen jälkeen, kun liittojen luvalla jätettiin yhtiölle uhkavaatimus, ryhdyttiin kuitenkin neuvottelemaan asiasta. Neuvotteluja käytiin m.m. kesäkuun 16 p:nä, joissa työläisten valitsemien edustajain mukana oli liittomme ja S. Rakennustyöväen liiton luottamusmies. Työnantajain edustajat silloinkin kieltäytyivät sekä työehtosopimuksen solmimisesta että yleisestä palkankorotuksesta luvaten kuitenkin metallityöläisille 10 % tuntipalkan korotuksen ja sen lisäksi erinäisiä muita tuotantokorotuksia. Kun lisäksi muillekin työläisille luvattiin jonkinlaisia palkankorotuksia, niin päättivät työläiset yleisessä kokouksessa ilman taistelua tyytyä työnantajan tarjoukseen. Korotus koski 107 metallityöläistä.

Kemin Pajusaaren selluloosatehtaan korjaus- ja sähkötyöläisten palkkakysymys. Kemin teollisuusneuvoston alainen Pajusaaren työpaikkajärjestö esitti Kemi Oy:lle työläisten palkankorotuksesta ehdotuksen, että alimmiksi tuntipalkkoiksi sovittaisiin: vanhemmille ammattimeihille 9: 50, nuoremmille 8: —, vanhemmille apu-työläisille 7: —, nuoremmille 6: — vanhemmille oppilaille yli 2 vuotta 6: 50, nuoremmille 5: — ja vasta-alkaville oppilaille 4: —. Tämä palkankorotusesitys edellytti noin 1 markan korotusta tunti-

palkkoihin, kuitenkin niin, että käytännössä ollut prosenttipalkka-järjestelmä kokonaan poistettaisiin.

Työntekijäin ehdotukseen antoi Oy kieltävän vastauksen, minkä jälkeen teollisuusneuvosto anoi liitolta uhkavaatimuksen esittämislupaa, jonka liittotoimikunta sille myönsikin. Uhkavaatimus jätettiin työnantajalle 28 p:nä huhtikuuta ja vaadittiin vastausta toukokuun 5 päivään klo 3 i.p. mennessä. Uhkavaatimuksen johdosta pyydettiin isännistön puolesta neuvotteluja palkkakysymyksen järjestämisestä ja neuvottelut johtivat seuraaviin tuloksiin, jotka työntekijät hyväksyivät:

- 1) Prosenttipalkkajärjestelmä jää voimaan.
- 2) Ylityöstä maksetaan kahdelta ensimmäiseltä tunnilta 100 % ja seuraavilta 150 pros. korotus pohjapalkkaan.
- 3) Oppilaiden tuntipalkat korotetaan 25—75 pennillä ja nuorempien ammattimiesten ja aputyöläisten tuntipalkat 25 pennistä ylöspäin.
- 4) Työnantaja myöntää 2 viikon kesäloman niille työläisille, joita ylityöllä on viime vuotena rasitettu.

Näiden myönnytyksien perusteella vältettiin lakon alkaminen 3 tuntia ennen sen määrättyä alkamisaikaa.

Palkankorotus tuli koskemaan noin 100 metalli- ja sähkötyöläistä, joista 75 oli järjestyneitä.

Nokia Oy:n korjaus- ja sähkötyöläisten palkkaliike. Liittotoimikunta myönsi huhtikuun 18 p:nä Nokia teollisuusneuvostolle luvan uhkavaatimuksen esittämiseen Nokian Oy:n korjauspajan ja voimalaitoksen työläisten palkankorotusesityksen johdosta. S. Ammattijärjestö vahvisti liittotoimikunnan päätöksen. Teollisuusneuvosto jätti Oy:n isännistölle uhkavaatimuksen, johon vaati vastausta toukokuun 5 päivään mennessä. Ennen uhkavaatimusajan päättymistä käytiin neuvotteluja työnantajain edustajain kanssa ja tuloksena oli, että työnantaja suostui korottamaan tuntipalkkoja seuraavasti: 8 työläiselle 25 penniä, 61 työläiselle 50 penniä ja 4 työläiselle 75 penniä. Työläisten alkuperäinen vaatimus oli 50 pennin korotus niiden tuntipalkkoihin, jotka asuvat tehtaan omistamissa huoneissa, joita on 20 ja 1 markan tuntipalkankorotus toisille työläisille. Työläiset hyväksyivät kokouksessaan 3 p:nä toukokuuta sääntöjen edellyttämän äänestyksen jälkeen mainitun tarjouksen, joten lakko vältettiin.

Suomen Rautasäntytehtaan (Helsinki) palkankorotus. Sen jälkeen, kun liittotoimikunta 9 p:nä toukokuuta myönsi H:gin teollisuusneuvostolle oikeuden esittää työnantajalle uhkavaatimuksen työpaikkajärjestön aikaisemmin esittämän palkankorotusesityksen johdosta, suostui työnantaja työntekijäin ehdotukseen, minkä mukaan saatiin 10 % palkankorotus 17 työläiselle.

Helsingin rakennustako- ja kaidetyöntekijäin palkkakysymys. Liittotoimikunnan luvalla sisäänjätti H:gin teollisuusneuvosto kaikille rakennustako- ja kaidetyötä suorittaville liikkeille 24 p:nä elokuuta työläisten ehdotuksen työehtosopimukseksi, mikä m.m.

edellytti tuntipalkkojen korottamista noin 1 markalla sekä myöskin urakkahinnoittelun laatimista erinäisille urakkatöille. Asian johdosta ryhdyttiin lopulta neuvotteluihin H:gin pienemmän Metalliteollisuuden työnantajaliiton kanssa. Neuvottelut johtivat siihen, että työläiset tällä kertaa luopuivat työehtosopimuksen laatimisesta, mutta liittojen välillä kirjallisesti sovittiin, että kaikkien niiden työläisten, jotka pienimmässäkään määrässä tekevät rakennus- tako- ja kaidetyötä, tuntipalkkaa korotettiin 1 markalla ja urakkapalkkoja samoin 10 %. Korotukset astuivat voimaan 2 p:stä marraskuuta ja tulivat koskemaan noin 100 työläistä.

Aminneforssin tehtaalla saatiin teollisuusneuvosten esityksestä 60 jäsenelle palkankorotuksia 5—15 %.

Palkankorotuksia Turussa. Turun teollisuusneuvosten tekemien palkankorotusesitysten johdosta on saatu palkankorotuksia seuraavissa liikkeissä.

Turun Teollisuuden Oy:ssä 33 työläiselle 50 pennin tuntipalkan korotus ja korotusta urakkatöihin 4—40 %:iin.

Auran konepaja Oy:ssä 13 työläiselle 75 pennin, 11 työläiselle 50 pennin ja 2 työläiselle 25 pennin tuntipalkan korotus.

Rettigin korjaustyöläiset 36 työläiselle 75 pennin tuntipalkan korotus.

André & Rosenqvist'in konepajalla 70 työläiselle 50 pennin tuntipalkankorotus.

Veljekset Vilenin konepajalla 84 työläiselle 25—50 pennin tuntipalkankorotus.

Länsi-Suomen Rauta Oy:ssä 20 työläiselle 25—50 pennin tuntipalkankorotus.

Turun kaupungin Sähkölaitoksen voima- ja vaunuhallin 18 työläiselle 20—30 pennin tuntipalkankorotus.

Palkankorotuksia Taalintehtaalla. Taalintehtaan teollisuusneuvosten esityksestä saatiin kertomusvuoden kevätkaudella palkankorotuksia: sulattimon ja maasuunien työläisille 15 %, viilavers- taan ja konepajan työläisille 20 % ja samansuuruinen korotus valssilaitoksen työläisille käsittäen yhteensä noin 259 työläistä.

Malmin Maanviljelys konetehtaalla saatiin 75 työläiselle 10—12 % tuntipalkankorotus.

Erinäisiä muita palkkaliiketoimenpiteitä.

Putkityöläisten työolojen ja -palkkojen järjestelyä Turussa, Tampereella, Viipurissa ja Kuopiossa. Kun kertomusvuoden alusta astui voimaan työehtosopimus putkityöalalla Helsingissä, niin käytiin liittojen välistä neuvottelua sopimuksen ulottamisesta myöskin muihin kaupunkeihin. Tuloksena oli, että S. Putkijohtotyönantajain liitto hyväksyi Helsingin sopimuksen sellaisenaan noudatettavaksi Turussa, Tampereella ja Viipurissa. Mutta sitä vastoin ei sopimusta saatu aikaan Vaasaan ja Kuopioon nähden. Kuitenkin ilmoitti työnantajaliitto kirjeellä liitolle kehoittaneensa näissä kaupun-

geissa olevia jäseniään korottamaan työläisten tuntipalkkoja samassa suhteessa kuin korotus Helsingin putkityöehtosopimuksen mukaan edellytti. Pienin poikkeuksin on todettu palkankorotukset toimeenpannuiksi ollen korotus noin 10 %. Sitä vastoin Kuopiossa eräs työnantajaliiton ulkopuolella oleva suurempi liikkeenharjoittaja hyväksyi työntekijäin esittämän työehtosopimuksen sellaiseenaan.

Kajaanin teollisuusneuvosto esitti huhtikuun lopulla liiton luvalla Kajaanin kaupungin sähkölaitokselle sähkötyöläisiä koskevan työehtosopimuksen, joka olisi koskenut ainoastaan 5 työntekijää. Kajaanin kaupungin valtuusto hyväksyi sopimuksen allekirjoitettavaksi, josta päätöksestä kuitenkin eräät porvarilliset jäsenet valittivat maaherralle, joka jostakin muodollisesta syystä kumosi valtuuston päätöksen ja näinollen työehtosopimuksen allekirjoittaminen raukesi toistaiseksi. Kuitenkin on teollisuusneuvosto kertomusvuoden lopulla saanut liittotoimikunnalta luvan esittää työehtosopimusehdotuksen uudelleen valtuuston käsiteltäväksi.

Helsingin Rakennuskonepajan työehtosopimus sanottiin irti päätymään 1 p:nä marraskuuta. Uutta työehtosopimusta ei työnantajalle erinäisistä syistä esitetty.

Kemin Työväen Auto Oy:n työehtosopimusesitys. Liittotoimikunta myönsi joulukuun 9 p:nä Kemin teollisuusneuvostolle oikeuden esittää Kemin Työväen Auto Oy:lle työehtosopimusehdotuksen, joka ei kuitenkaan v. 1928 loppuun mennessä tullut hyväksytyksi.

Viipurin rakennustyöväen lakon johdosta joutui liitto verrattain vaikeaan asemaan, kun rakennustyöväen lakkokomitea liittomme mielipidettä kuulematta julisti lakonalaiseksi myöskin sähkö-, peltiseppä- ja putkijohtotyöt, joista peltisepillä ja putkijohtotyöläisillä oli voimassa työehtisopimukset. Liittotoimikunta ei voinut hyväksyä julistettavaksi lakkoon työaloja, joilla on voimassa työehtosopimukset. Asia aiheutti verrattain paljon selvittelyjä asianomaisten työläisryhmien sekä myöskin työnantajain ja heidän keskusjärjestöjensä kanssa. Liiton puolesta annettujen selvitysten perusteella luopuivat työnantajat vaatimuksestaan asian jättämisestä sovinto-oikeuden ratkaistavaksi. Selkkauksen johdosta joutui useita liiton jäseniä työnantajan poikotin alaiseksi.

Liittotoimikunnan hyväksymiä lakkoja on ollut 8, jotka käsittivät 408 työntekijää ja 23 työnantajaa. Työtaisteluavustusta annettiin kaikkiaan 260 jäsenelle Smk. 441,036: —. Uusia työehtosopimuksia laadittiin 7 ja vanhoja työehtosopimuksia uusittiin, parannetuin palkka- y.m. ehdoin 6. Nämä työehtosopimukset yhteensä käsittivät 1,519 työntekijää ja 126 työnantajaa. Lisäksi on liitolla voimassa työehtosopimuksia läkki-, pelti- ja vaskiseppien sekä putkijohto-työaloilla, jotka käsittävät noin 1,500 työntekijää ja 69 työnantajaa.

Palkkataso kohosi noin 10 %:lla, tähän sisällytettynä myöskin se palkankorotus, joka saatiin edellisenä vuotena sulkutaistelulla.

Nahkateollisuustyöväen liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Vaasan osasto esitti liittotoimikunnan ja Ammattijärjestön t.p.v:n luvalla sikäläisen kenkätehtaan johdolle työehtosopimusehdotuksen tammikuun 24 p:nä 1928. Työnantajalta vaadittiin vastausta 1 p:vään helmikuuta. Vastaus saatiinkin, jossa työnantaja ilmoitti haluavansa asiassa neuvotteluja. Neuvotteluissa päästiinkin sitten yksimielisyyteen ja työehtosopimus allekirjoitettiin helmikuun 16 p:nä. Tämä sopimus saatiin aikaan ilman lakkoa. Palkat kohosivat noin 20 %:lla. Samalla työläiset saivat muitakin etuja, joita ei heillä ollut aikaisemmin. Sopimus on voimassa vuoden kerrallaan. Irtisanomisaika on yksi kuukausi.

Viipurin osaston puolesta 5. 4. —28 esitettiin sikäläisille jalkine-
teollisuuden harjoittajille ehdotus työehtosopimukseksi. Vastausta siihen vaadittiin 20. 4. —28. Se saatiinkin määrätyssä ajassa. Neuvottelut aloitettiin heti sen jälkeen, ja johtivat ne yksimielisyyteen sikäli, että työehtosopimus molemminpuolin allekirjoitettiin 12. 5. —28. Eräs pienliike kuitenkin täytyi julistaa lakkotilaan syystä, että sen omistaja kieltäytyi hyväksymästä sopimusta. Mutta myöhemmin hänkin allekirjoitti työehtosopimuksen.

Palkat Viipurissa kohosivat noin 15 %:lla. Sopimus on voimassa vuoden kerrallaan ja on se ennen sen päättymistä kuukautta ennen puolelta tai toiselta irtisanottava, muussa tapauksessa sopimus jatkuu vuoden eteenpäin. Sopimus koskee noin 225 työntekijää.

Nokian jalkinetyöntekijät esittivät viime vuoden toukokuulla sikäläisille jalkineliikkeitten harjoittajille työehtosopimusehdotuksen ja samalla vaadittiin palkkojen korottamista 10 %:lla. Työnantajat suostuivat näihin vaatimuksiin ilman lakkoa. Sopimus on voimassa yhden vuoden ja on se kuukautta ennen sopimuksen voimassaoloajan päättymistä puolelta tai toiselta irtisanottava. Ellei näin tapahdu, jatkuu sopimus vuoden eteenpäin. Tämä sopimus koskee 10 työntekijää.

Oulun osasto esitti työehtosopimuksen sikäläiselle Åströmin tehtaalle 24 p:nä toukokuuta vaatien vastausta 4:teen päivään kesäkuuta mennessä. Vastaus kyllä saatiinkin, mutta kieltäytyi työnantaja tekemästä työehtosopimusta. Tästä oli seurauksena, että tehtaan työläiset päättivät tehdä lakon, jos liittotoimikunta antaa siihen luvan. Kun liitolla oli avustettavana ja hoidettavana Nokian kumitehtaan työläisten suuri lakko ja sen lisäksi oli muilla

aloilla jo ennestäänkin useita suuria lakkoja, ei liittotoimikunta voinut antaa Oulun osastolle lakkolupaa, vaan epäsi sen. Tämä palkkaliike koski noin 175 työläistä.

Porvoon osaston aloitteesta uudistettiin huhtikuussa ilman lakkoa sikäläiset työehtosopimukset. Palkat kohosivat noin 10 %:lla. Sopimukset koskevat 30 työläistä.

Lahden osaston ehdotuksesta sanottiin heinäkuun 15 p:nä kaikki sikäläisten liikkeiden kanssa silloin voimassaolevat työehtosopimukset irti ja samalla esitettiin ehdotukset uusiksi sopimuksiksi. Neuvottelujen avulla saatiinkin uudet sopimukset voimaan, paitsi kahdessa liikkeessä, jotka oli julistettava lyhyeksi ajaksi lakkotilaan. Tuntipalkoisa täytyi työläisten tehdä vähäsen myönnytyksiä, mutta kappalepalkat ja työehtosopimus hyväksyttiin muilta osiltaan työntekijäin vaatimusten mukaisesti. Palkat kohosivat noin 10 %:lla. Sopimukset koskevat noin 50 työläistä.

Oulaisten osaston puolesta esitettiin elokuulla sikäläisen nahka- ja jalkinetehtaan johdolle ehdotus työehtosopimukseksi, josta aiheutui muutaman päivän kestävä työnseisaus, kun työnantaja alkoi heti erottaa työstä osaston toimihenkilöitä. Mutta neuvottelut saatiin pian käyntiin, ja tällöin päästiin yksimielisyyteen asioista. Sen jälkeen työehtosopimus vahvistettiin heti allekirjoituksilla. Se on voimassa vuoden kerrallaan ja ellei sitä yhtä kuukautta ennen sopimuksen päättymisaikaa irtisanota puolelta tai toiselta, jatkuu se vuoden eteenpäin. Tämä sopimus koskee noin 40 työläistä.

Nokian kumitehtaan lakko alkoi huhtikuun 7 p:nä. Syynä lakkoon oli se seikka, että työnantaja kieltäytyi solmiamasta työväen rekisteröityjen yhdistysten kanssa työehtosopimusta. Lakkoon joutui alussa 820 työläistä. Osa lakkolaisista on kuitenkin saanut työtä muilla aloilla. Avustusta on saanut vain noin 600—400 työläistä. Ammattijärjestö avusti viime vuoden aikana Nahka- ja kumiteollisuustyöväen liiton työtaisteluja 588,500 markalla. Kaikki lakon sovittamisyritykset ovat rauenneet. Vielä tätä kirjoitettaessa 6. 3. —29 jatkuu lakko. Sen päättymisestä ei voida vielä sanoa mitään varmaa. Työnantaja on hankkinut työhönsä rikkureita, joita vuoden lopulla lienee ollut n. 600—700. Tämä paljon puhuttu lakko päättyi vasta 18. 3. 29.

S. Ravinto- ja nautintoainetyöväen liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Kuluneen vuoden aikana on liiton piiriin kuuluvain työläisten työaloilla ollut seuraavat palkkaliikkeet.

Leipomotyöalalla Turussa, missä ei viime vuosina ole ollut työehtosopimusta, saatiin keväällä sopimus leipomotyöalalla aikaan. Suurin riita aiheutui työajasta. Entisen lain määräämä työaika voitiin säilyttää. Sopimuksen allekirjoittivat, kolmea pientä leipomoliikettä lukuunottamatta, kaikki Turun ja lähiympäristön leipomoliikkeet.

Vaasassa sanoi keväällä 9 työnantajaa voimassaolleen sopimuksen irti tarkoituksella muuttaa työaika uuden lain mukaiseksi ja järjestää kesälomaedut lain mukaisiksi. Työläisten noustua vastustamaan näitä huononnusesityksiä taipuivat työnantajat uudelleen allekirjoittamaan sopimuksen.

Oulussa leipurien osaston toimesta uudistettiin sopimus viime keväänä pääasiassa palkkojen korotuksen vuoksi. Opinsuorittaneiden miesten palkat kohosivat 35 markalla ja naisten palkat 50 markalla viikossa sekä oppilasten ja aputyöläisten palkat keskimäärin 20 markalla viikossa. *Lohjalla, Savonlinnassa, Lappeenrannassa, Forssassa ja Raahessa*, joissa ei ennen ole ollut sopimuksia leipomotyöalalla, on sopimukset saatu voimaan.

Liha-elintarvetyöalalla on uudistettu *Helsingissä* sopimus. Miesten alimmat palkat kohosivat 10—45 mk. ja oppilasten sekä aputyöläisten palkat 20—25 mk:lla viikossa. *Suomen suoliliikkeelle Helsingissä* esitettiin myös sopimusehdotus. Yhtiö kieltäytyi sopimusta tekemästä. Palkkoja koroitettiin kuitenkin kaikille työläisille 50 pennistä 1 markkaan tunnissa.

Oulun Osuusliikkeessä saatiin aikaan teurastajille sopimus. Alimmiksi palkoiksi sopimuksessa määrättiin teurastajille 1,800:— ja niille työläisille, jotka ottavat osaa myös muuhun työhön 1,600:— sekä oppilaille ensi vuotena 850:— ja toisena vuotena 1,300:— kk. *Porvoossa* on esitetty makkaraliikkeen harjoittajille niinkään sopimusehdotus. Sopimusta ei voitu läpi ajaa. Työnantajat ovat opinkäyneille korottaneet alimpia palkkoja 25 markalla, viikossa.

Tupakkatyöalalla on saatu *Helsingissä* Fennian ja Itämaisen tupakkatehtaan tehtailla työläisten palkkoja korotetuksi 75 penniä tunnissa.

Niinikään on *Turussa Rettigin* tehtaassa korotettu urakkapalkkoja. Työt ovat pääasiassa urakatöitä.

Ravintolatyöalalla on tehty uusia sopimuksia *Savonlinnan Itä-Savon* osuusliikkeen, *Iisalmen* osuusliikkeissä-, *Kuopion* ja *Pietarsaaren* työväenyhdistyksen sekä *Kemin* osuusliikkeen ravintolatyöläisiä varten.

Elannon, *Helsingin* ja *Söörnäisten* työväenyhdistysten ravintolatyöläisten sopimukset on uudistettu.

Sokevityöalalla. Viime keväänä esitettiin Suomen Sokeri O/Y:lle työehtosopimus hyväksyttäväksi, joka koski *Helsingin*, *Kotkan*, *Vaasan* ja *Turun* tehtaitten työläisiä. Yhtiö kieltäytyi sopimusta tekemästä. Kaikkien sokeriyhtiön tehtaitten työläisten palkkoja kuitenkin korotettiin, miehille 30—50 ja naisille 20—30 penniä tunnissa.

Karamelliteollisuuden alalla. *Fazerin* makeistehtaan työläisten vuolesta jätettiin liiton välityksellä tehtaan johdolle palkankorotuspaatimus. Tehtaan johto korotti naisten alimpia palkkoja 35 p:llä ja miesten palkkoja 50 p:llä tunnissa sekä kuukausipalkkoja 100—150 mk:lla kk. Lisäksi korotettiin urakkapalkkoja eri paljon kaikissa urakkatyölajeissa. Syksyllä tehtaan johto korotti vielä naisten palkkoja 30 p. tunnilta. *Kärsämäen karamellit* ehtaan työläisten puolesta esitettiin myös liiton luvalla työnantajalle työehtosopimus. Työnantaja kieltäytyi sopimusta tekemästä. Alimpia palkkoja kuitenkin korotettiin naisille 25—50 p. ja nuorukaisille 50 p. tunnissa. Lisäksi korotettiin joittenkin karamellilajien urakkahintoja 15 pennillä kilolta.

Keksiteollisuuden alalla. *Hangon* keksitehtaan työläisten puolesta on jätetty myös palkankorotusvaatimus työnantajalle. Tehtaan johto korottikin naisten alimpia palkkoja 45 p:llä ja korkeampia palkkoja 20 p:llä sekä miesten palkkoja 50 pennillä tunnissa.

Silitäjätyöalalla on Helsingissä saatu pienempiä palkankorotuksia työläisille. Korotukset vaihtelevat 25 pennistä 1 markkaan tunnissa.

Myllyteollisuuden alalla on uudistettu sopimus *OTK:n Jääsken* myllytyöläisille, jossa palkat tulivat seuraaviksi: Sähkömonttööreille 1,800:—, puusepille 1,800:—/vanhemmille jauhattajille 1,500:—, nuoremmille jauhattajille 1,400:—, maalaismylläriläille 1,400:—, säkkien täyttäjille 1,250:—, lastaajille 1,200:—, voimalaitoksen miehille 1,150:— ja siivoojille 800:— kk.

Juomateollisuustyöalalla on *Helsingin* eri tehtaissa saatu palkkoja kohoamaan 25—50 penniin tunnissa.

Oulussa on sikäläisen osuusliikkeen kalja- ja vesiliikkeen työläisten palkkoja korotettu 50 pennillä tunnissa.

Viipurin osuusliikkeen vesitehtaan työläisiä koskeva sopimus saatiin myös tehdyksi vuoden lopulla ja tuli se voimaan alkavan vuoden alusta.

Kuljetustyöläisten lakko Elannossa aiheutti myöskin liiton jäsenille viikon kestäneen työnseisauksen.

Edellämainitut palkkaliikkeet eivät ole johtaneet töselkkaukseen, vaan on ne saatu selvitetyn neuvottelujen kautta.

Lakkoja.

Turussa, Ipnoksen kovaleipätehtaassa syntyi kesäkuun alussa lakko, kun työnantaja ei suostunut hyväksymään leipomotyöläisten sopimusta työaikaan eikä palkkoihin nähden. Lakkoon osallistui 12 työläistä, jotka saivat melkein heti muualta työtä. Tehtaassa oli lakon alkaessa kaikkiaan 14 työläistä. Töitä teetäteään rikkurivoimalla. Samasta syystä Turussa pari pientä liikettä joutui saartotilaan.

Oulussa Paasivaaran margariinitehtaassa syntyi viime elokuun lopulla työselkkaus, joka johtui siitä, että tehtaaseen• oli otettu työhön eräs satamalakon rikkuri. Työläiset vaativat sen erottamista, mutta ennenkuin tämä työläisten kokouksen vaatimus jätettiin tehtaan johdolle, niin erotti tehtaan johto 4 työläistä työstä. Työläiset keskeyttivät työnsä. Asiasta ei ilmoitettu ennen työselkkauksen alkamista liitolle eikä Ammattijärjestölle. Työläiset olivat — joitakin poikkeuksia lukuunottamatta — järjestymättömiä. Riidan alkuasteella yritettiin saada sovintoa aikaan, mutta tuloksetta. Työnantaja ei ryhtynyt minkäänlaisiin sovitteluihin. Ei luvannut ottaa lakkoon lähteneitä työläisiä enää työhön. Lakko julistettiin liiton taholta sen jälkeen viralliseksi. Työläisiä oli tehtaassa n. 70. Näistä 60 lähti lakkoon, joka jatkui vuoden vaihteessa. Työtä teetätetään tehtaassa rikkurivoimilla. Osa lakkolaisista on saanut työtä muualta.

Seinäjoella ja Vaasassa Itikan makkaratehtaissa ollut 1½ vuotta kestänyt lakko on asianomaisen osaston ja lakossa olleitten työläisten esityksestä lopetettu, joten nämä tehtaats ovat nyt lakosta vapaat.

Ravinto- ja nautintoainetyöväen liitto.

Liiton jäsenmäärä oli vuoden 1928 lopussa 4,221.

Liitolla on voimassa sopimuksia yhteensä 53. Näistä on tehty osuusliikkeitten y.m. paikkakuntain työnantajain kanssa 20. Yksistään osuusliikkeitten kanssa 17. Sellaisia sopimuksia, joissa ei ole osuusliikkeitä mukana, on 16.

Vaatetustyöntekijäin liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Räätälintyöntekijäin palkka- ja työehtoja miesten tilatun työn alalla viime vuoden aikana parannettiin kirjallisin sopimuksin seuraavilla paikkakunnilla. *Lahdessa* suoriuduimme kokolaila helposti. Neuvottelujen kautta pääsimme sopimukseen kaikkien muiden työnantajain kanssa, paitsi kauppias Tuominen laski liikkeensä lakkotilaan muutamiksi päiviksi, mutta lopulta hänkin taipui. Työläisten palkat kohosivat 6 prosentilla. Sopimus on voimassa 1 päivään maaliskuuta 1930 jatkuen aina vuoden kerrallaan, ellei sitä jommalta kummalta puolen 30 päivää ennen sen päättymistä kirjallisesti irtisanota. *Sortavalassa* saatiin sopimus uusituksi neuvottelutietä. Työehtosopimus parani paljon ja palkat kohosivat 10 %:lla. Sopimus on voimassa 10 päivään huhtikuuta 1929. *Savonlinnassa* tuli sopimus uusituksi työntekijäin ehdottamalla tavalla ilman työnseisausta. Työpalkat kohosivat 10 %. *Kajaanissa* saatiin sopimus uusituksi neuvottelujen kautta ilman lakkoa kaikissa muissa liikkeissä, paitsi kauppias I. A. Ipatoff laski liikkeensä lakkotilaan, joka vielä vuoden vaihteessa jatkui. Tämän johdosta joutui työttömäksi 8 työläistä, mutta he onnistuivat saamaan töitä toisista työpaikoista. Sopimuksen hyväksyneissä liikkeissä palkat kohosivat 7 %:lla; työehtosopimus tuli tarkoituksen mukainen. *Pietarsaaressa* saatiin palkka- ja työehtosopimus uusituksi ilman selkkausta kaikissa muissa liikkeissä, paitsi J. Rönning ja Haglund eivät sitä hyväksyneet. Sopimus päättyy 1 p:nä huhtikuuta 1929 jatkuen aina vuoden kerrallaan, ellei sitä sopimuksessa mainitun määräajan sisällä jommalta kummalta puolen kirjallisesti irtisanota. *Vaasassa* esitettiin palkkojen parannuspyyntö ja saatiin ne kohotaan 15 %:lla ilman riitaa. Sopimus astui voimaan 1 p:nä toukokuuta ja on voimassa vuoden kerrallaan.

Pukutehtaissa Tampereella työskentelevät työläiset, luvultaan 850, olivat aina viime kevääseen asti ilman kirjallista palkka- ja työehtosopimusta. Maaliskuun 3 p:nä esitti ammattiosasto liiton ja S. Ammattijärjestön luvalla paikkakunnan työnantajille ehdotuksen palkka- ja työehtosopimukseksi pyytäen vastausta 10 päivän kuluessa. Tähän eivät herrat suvainneet mitään vastata, joten työläisillä ei ollut muuta keinoa kuin ryhtyä uhkavaatimuksella pakottamaan. Lakko alkoi saman kuun 13 p:nä ja kesti 9 viikkoa päättyen työläisille suotuisaan kirjalliseen palkka- ja työehtosopimukseen 10 p:nä toukokuuta. Sopimus on voimassa 1 p:n kesäkuuta 1930, jatkuen edelleen vuoden kerrallaan ellei sitä kahta kuukautta ennen sen päättymistä jommankumman sopimuspuolen

taholta kirjallisesti irtisanota. — Samaan aikaan ryhtyivät pukutehtaiden työläiset *Turussa* parantamaan palkka- ja työehtojaan. Neuvottelutietä päästiin sopimukseen kaikkien toisten työnantajain kanssa, paitsi H. Kestilän Pukimo joutui lakkotilaan maaliskuun 26 p:nä ja lakko kesti lokakuun 18 päivään eli 29 viikkoa. Lakkoon joutuneiden työläisten luku oli 34, jotka onnistuivat saamaan töitä lakon ajaksi toisista työpaikoista. Työnantaja koetti kaikin tavoin vastustaa osaston kanssa sopimuksen tekoa, meinipä hätäpäissään työnantajain liiton jäseneksi, haalien samanaikaisesti joukon rikkureita. Mutta työt eivät tällä työvoimalla luonnollisesti luistaneet. Työnantaja oli pakotettu eroamaan pois työntajaliitosta ja tekemään sopimuksen osastomme kanssa.

Liina- ja alusvaatetehtaiden työläiset Helsingissä taistelivat ensimmäisen sopimuksen tällä työalalla. Huhtikuulla esittivät helsinkiläisten paitatehtaiden työläiset palkka- ja työehtosopimusehdotuksen työnantajilleen. Osuustukkukaupan, Paitat&htailijain Emil ja Toivo Elon sekä Vaatehtimojen Paitatehdas Oy:n kanssa saatiin sopimukset. SOK:n Neulomo, Oy. Elmo, Helsingin Uusi Paitatehdas Oy. ja Liina vaatetehdas Oy eivät ole sopimusta hyväksyneet ja nämä liikkeet olivat edelleen lakkotilassa vuoden vaihteessa. Töitä ovat koettaneet rikkurivoimini valmistaa.

Avustuksina työtaisteluissa on liitto kuluneena vuotena maksanut Smk. 183,696: —. Sairasavutuksina pyörein luvuin 25 tuhatta markkaa. Hautausavustusta lähes neljätuhatta markkaa.

Kutomoteollisuustyöväen liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Tampereen Lapinniemen puuvillatehtaan työläiset esittivät jo edellisen vuoden marraskuulla isännistölle kirjallisen esityksen, jossa anottiin 13 %:n yleistä palkkojen korotusta. (Kirjelmän oli allekirjoittanut 750 työläistä). Tammikuun lopulla 1928 korotettiin työläisten palkkoja n. 10 %:lla, mutta samalla myöskin yhtiön omistamien asuntojen vuokria korotettiin.

Tampereen pellavatehtaan työläiset esittivät myöskin viime joulukuulla isännistölle kirjallisen anomuksen yleisestä palkkojen korottamisesta. Helmikuussa korotettiin palkkoja 35—50 penniä tunnilta miehille ja 20—40 penniä tunnilta naisille.

Hyvinkään Villakutomon työläiset esittivät osastonsa välityksellä niinikään edellisen vuoden joulukuulla isännistölle anomuksen yleisestä palkkojen korotuksesta tuntitöissä 20 %:lla ja urakkatöissä 30 %:lla.

Kuluvan vuoden helmikuussa ilmoitti isännistö työntekijäin edustajille, että työläisten palkkoja tullaan jonkun verran korottamaan ja tasoittamaan. Vähin korotus tulisi olemaan 8 %. Naisten palkkoja korotettaisiin 10 p. ja miesten palkkoja 20 pennillä tunnilta. Lisäksi maksettaisiin kaksi kertaa vuodessa palvelusvuosien perusteella seuraavat palkkiot: miehille, jotka ovat yhtiön työssä olleet vähintään 5 vuotta, 5 % ja 10 vuotta työssä olleille 7,5 % tuntipalkasta.

Naisille nämä korotukset olisivat 5 v. työssäolleille 10 penniä ja 10 vuotta työssäolleille 20 penniä tunnille. Samalla isännistön taholta ilmoitettiin, että kun nämä palkkojen korotukset myönnetään, poistetaan työläisiltä tähän saakka maksettu n.s. kalliinajan lisäys ja yhtiön omistamien asuntojen vuokria korotetaan 1 p:stä maaliskuuta 1928 niin, että yhden huoneen huoneuston vuokra tulisi olemaan 70—150 mk., kahden huoneen huoneuston 120 ja kolmen huoneen huoneuston 300 mk. kuukaudessa riippuen huoneistojen mukavuuksista. Tämä merkitsi osalle työväestöä realipalkkojen alennusta.

Niiden työläisten palkat, jotka asuvat yhtiön omistamissa asunnoissa ja jotka ovat saaneet lapsiavustusta, olisivat alentuneet niin suuria, että heidän vuositulojensa kokonaisvähennys olisi ollut n. 775 mk. vuodessa.

Työläiset eivät olleet isännistön toimenpiteisiin tyytyväisiä.

Hyvinkään osaston taholta tehtiin isännistölle uhkavaatimuksen muodossa esitys palkkojen järjestelystä. Vaatimus sisälsi seuraavat palkat: miesten palkat 4: 25—6: — tunnilta ja naisten 2—4: — tunnilta sekä urakkapalkkojen korottamisen 15 %:lla. Ellei näitä vaatimuksia hyväksytä, ilmoitettiin että työt julistettavan lakkotilaan.

Nämä vaatimukset esitettiin isännistölle 15. 5. —28.

Työnantaja ei suostunut näistä vaatimuksista edes neuvottelemaan. Ne neuvottelut, jotka olivat 26. 3. —28, koskivat edellä kerrottuja isännistön toimeenpanemia osittaisia palkkojen korotuksia ja vähennyksiä maaliskuun 15 p:nä. Työväestön taholta esitettyihin vaatimuksiin saatiin kielteinen vastaus, jonka isännistö kirjeenä postin välityksellä lähetti jokaiselle yhtiön tehtaan työläisille. Isännistö julkaisi sen lisäksi sanomalehdissä selostuksia, jossa mainittiin, että työläisten palkkoja oli jo korotettu miljoonalla markalla vuodessa. Mutta työläisten laskujen mukaan olivat korotukset ainoastaan 500,000 markkaa. (Palkkojen vähennykset olivat myös 500,000 markkaa vuodessa).

Kun isännistö ei taipunut neuvottelemaan työntekijäin uudesta ehdotuksesta, niin työläiset päättivät 31.3.—28 liittonsaja Ammattijärjestön luvalla julistaa kaikki tehtaan työt lakkotilaan 1. 4. —28 alkaen. Lakkoon osallistui noin 1,100 työläistä.

Neuvotteluja riidan sovittamiseksi oli pari kertaa, jotka valtion välitysmies tuomari I. Caselius järjesti. Mutta ne epäonnistuivat kummallakin kerralla syystä, että työnantaja kieltäytyi neuvottelemasta sillä pohjalla, että kaikille työläisille korotettaisiin palkkoja. Työläisten taholta ei vielä haluttu perääntyä yleisestä palkankorotusvaatimuksesta. Sovittelut raukesivat näistä syistä.

Työnantaja hankki työhönsä rikkureita, joita manitulle tehtaalle kerääntyi noin 5—600. Tämän 29 viikkoa kestäneen työriidan sovittamiseen ryhdyttiin taas valtion välitysmiehen I. Caseliuksen johdolla lokakuussa ja sovintopöytäkirja siitä allekirjoitettiin 22 p:nä sanottua kuuta, jolloin lakko julistettiin päättyneeksi.

Ammattijärjestön puolesta annettiin liitolle lakko-avustusta 600,500 markkaa ja työttömyysavustusta 10,000 markkaa sekä välitettiin ulkomaisilta^ työväen järjestöiltä saapuneita lakko-avustusvaroja 40,590 markkaa.

Akkunaverho- ja paitatehtaalla Tampereella alkoi helmikuun 4 p:nä lakko. Syynä lakkoon olivat työläisten alhaiset palkat ja työväen suojeluslakien rikkominen. Lakko päättyi saman kuun 23 p:nä, jolloin työehtosopimus allekirjoitettiin. Eri työalojen palkat siinä ovat seuraavat: kutojille 3: —, 3: 50, 5: — ja 6: — mk. riippuen ajasta, jonka on sanotussa työssä ollut.

Kutomo-apulaisille (oppilaille) ensimmäisenä viikkona 2: 59 senjälkeen 3: —mk. siksi, kunnes on ollut työssä 6 kk., jäsensjälkeen 3: 50, kunnes on ollut työssä yhden vuoden. Senjälkeen on palkkaa 4: — tunnilta; 3 v. työssäolleille maksetaan 5: — ja neljä vuotta tai kauemmin työssäolleille 6: — mk. tunnilta.

Parsijain palkat ovat ensimmäiseltä viikolta 2: —, kahdelta seuraavalta viikolta 3: — ja sitten 3: 50; 6 kk. tai sitä kauemman olleille maksetaan 5 mk. tunnilta.

Valkaisuosastolla palkat vaihtelevat 4—5: — tunnilta, laskijain palkat 2: 50—3: — tunnilta.

Rullaajien palkat 2—4: 50 tunnilta. Varasto-apulaisilla on samat tuntipalkat. Tarkastajille maksetaan 3: — ja 4: — tunnilta ja saumaajille 3: 50 tunnilta. Urakkatyössä ovat tuntipalkat taatut. Työntekijöillä on oikeus keskuudestaan valita luottamusmies. Kesäloman pituus on sama kuin työehtosopimuslain 14 §:ssä on säädetty.

Helsingin kutomo- ja kravattitehtaalla Oy erotettiin 4 p. touko-kuuta eräs työläinen työstä. Tämä henkilö oli työläisten luottamushenkilö. Tehtaan koko työväestö vaati yksimielisesti erotetun ottamista takaisin työhön lakon uhallä. Työnantaja suostuikin siihen lopuksi.

Paperiteollisuustyöväen liiton palkkausliikkeet ja työtaistelut.

Epilän tapetti- ja väriyöntekijäin osasto jätti elokuun 10 p:nä isännistölleen kirjallisen anomuksen palkkojensa parantamiseksi. Palkkoja korotettiin 25—75 pennillä tuntia kohden.

Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus Oly:n puuhiomotyöläisten a. os. jätti keväällä isännistölleen palkkojen korotusanomuksen, mutta isännistö ei suostunut palkkoja korottamaan.

Samaten tekivät *Leppäkosken paperi-, metalli- ja rakennustyöväen osastot*,-mutta ilman tulosta.

Karihaaran selluloosatehtaan työväen osasto jätti isännistölleen kirjallisen anomuksen 21.4.—28, jossa pyydettiin, että miesten alimmat palkat korotettaisiin 6:een ja naisten 4:ään markkaan tunnilta. Isännistön taholta annettiin suullinen lupaus siitä, että palkkoja tullaan korottamaan jonkunverran. Sitten 2 p. toukok. osasto päätti vaatia kirjallista vastausta siitä, miten paljon palkkoja korotetaan. Osasto valitsi edustajansa neuvottelemaan isännistön kanssa. Vastausta vaadittiin 5. 5. mennessä. Neuvotteluissa päästiinkin yksimielisyyteen.

Kotkassa oli Norskan ja Hovinsaaren selluloosatehtailla keväällä palkkaliikkeitä ja saivat työläiset pienen korotuksen.

Hallan selluloosatehtaan ulkotyöläiset ja Nokian paperitehtaan lastaustyöläiset anoivat keväällä palkkojen korotusta.

Lakot Karhulan puuhiomolla ja Korkeakosken kartonkitehtaalla. Karhulan puuhiomon ammattiosasto esitti 10.4. isännistölleen palkankorotusvaatimuksen. Näistä vaatimuksista alkoivat lakot Karhulan Puuhiomolla 19. 4 ja Kymen-Korkeakosken kartonkitehtaalla 20. 4. —28. Neuvotteluja oli kesäkuussa, mutta ne raukesivat tuloksettomina. Vasta lokakuun 21 p. nämä riidat sovittiin ja lakot julistettiin päättyneiksi.

Liiketyöntekijäin liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Kyminlaakson osuusliikkeessä aiheutui vuoden alussa erimielisyyttä mittatappiokysymyksessä. Erimielisyydet kehittyivät niin pitkälle, että mainitun liikkeen liikeapulaiset sanoutuivat irti toimistaan. Riitaa ratkaisemaan asetettiin tri *M. Erickin* johdolla sovinto-oikeus, joka 28. 1. 1928 teki päätöksensä. Lihan ja maidon erikoismyymälöissä määrättiin mittatappion enimmäisrajäksi 1 % % tavarán määrästä, kangas- ja jalkine myymälöissä 1 % ja sekatavaramyymälöissä 1.2 %. (Kääreillä ei saa veloittaa tavaratiliä). Jos jossakin myymälässä syntyy suurempaa mittatappiota kuin edellä on mainittu, on osuusliikkeen velvollisuus tarkoin harkita, ovatko ne aiheutuneet liikkeen hoitajasta kokonaan riippumattomista syistä, kuten varasto- ja säilytys huoneiden puutteellisuudesta, myymälänhoitajien apulaisten tuottamuksesta y.m., joissa tapauksissa osuusliike ei saa ryhtyä toimenpiteisiin myymälänhoitajaa vastaan. Kyminlaakson osuusliike tuomittiin maksamaan kulut sovinto-oikeudelle sekä S. Liiketyöntekijäin liitolle 3,000: —.

OTK:n kanssa tehtiin uusi työehtosopimus. Se sisälsi pääasiassa seuraavaa:

Työaika on liikeapulaisiani mukainen. Lauantaisin ja juhlien aattoina lopetetaan työ kuitenkin klo 4 i.p. sekä juhannuksen ja joulun aattona klo 12 päivällä.

Alimpina kuukausipalkkoina maksetaan varastotyöntekijöille 1,725: —, varastoharjoittelijoille 1,425: —, naispuolisille varastoapulaisille 1,100: —, vanhemmille autonkuljettajille 2,050: —, nuoremmille 1,950: — ja apumiehille 1,825: —.

Varastotyöntekijäksi katsotaan 2 vuotta varastotyössä työskennellyt 20-vuotias henkilö ja vanhemmaksi autonkuljettajaksi vähintään vuoden ammatissa työskennellyt.

Kesäloma on lainmukainen. Sopimuksilla ei lopullisesti ratkaistu tulkintaa siitä, lasketaanko kauppaliikkeen palveluksessa olevat kuljetustöissä työskentelevät työläiset liikeapulaisiani piiriin kuuluviksi, vaiko ei, vaan se kysymys jäi oikeuden mahdollisesti antamaan tulkinnan varaan.

Sairauskorvausta maksetaan sopimuksen mukaan kahtena ensimmäisenä toimivuonna lain määräyksen mukaan ja sen jälkeen vähintään 21 päivän ajalta vuodessa. Sairausajan jälkeen on työntekijällä oikeus palata takaisin OTK:n palvelukseen sovittavilla ehdoilla. Liike henkivakuuttaa kaikki työläisensä n. s. ryhmävakuutuksessa. Jokaisen sopimuksenalaisen henkilön on toimeen saatava ehdotonta raittiutta.

Sopimus tulee voimaan v. 1928 tammikuun alusta jatkuen aina vuoden kerrallaan, ellei sitä jommaltakummalta puolen irtisanota kahta kuukautta ennen päättymisaikaa. Sopimus koskee n. 80 työntekijää.

Savonlinnassa Itä-Savon Osuusliikkeessä käytiin työehtosopimuksesta ja palkkojen korotuksesta neuvotteluja jo aikaisin talvella ja sittemmin kesällä, mutta, kun ne eivät johtaneet tyydyttäviin tuloksiin, päättivät työläiset liiton suostumuksella sanoa työläiset irti toimistaan. Irtisanomisaika päättyi 1.11. —28, jonka jälkeen lakko mainitussa liikkeessä alkoi. Lakko jatkui 15. 11. —28, jolloin työehtosopimus allekirjoitettiin. Solmitun työehtosopimuksen mukaan on työaika »liikeapulaislain» mukainen, paitsi juhannus- ja jouluaattoina työt lopetetaan kello 14.

Konttorihenkilökunnan alimmat palkat vaihtelivat 500—1,200 mk. kuussa, harjoittelijain 350—500 mk. Myymälät jaetaan myyntimääränsä mukaan 5 luokkaan. Miesten kuukausipalkat vaihtelevat 1,700—950 mk., naisten 1,500—850 mk.

Myymälähenkilökuntaan kuuluvien nuorempien miesten 675—775 mk. ja naisten 575—675 mk. Harjoittelijain, miesten 350: — ja naisten 300: —.

Varastonhoitajan 1,800:— kk., varastoapulaisen, vähemmän 1,000:—, nuoremman 700:—. Autonajajien 1,500:— ja autonapumiehen 950: — kk:ssa.

Ennen sopimuksen allekirjoittamista olleet korkeimmat palkat jäivät edelleen voimaan. Samaten luontaisetujen vastikkeina suoritettut rahakorvaukset. Ylityöstä maksetaan lain mukaan.

Viipurin osuusliikkeen sopimuksella määritellään liikkeen konttori-, myymälä- ja varastohenkilökunnan palkka- ja tjröhdöt. Aikaisempaan sopimukseen oli sisällytetty myöskin kuljetus- ja ravintolatyöläiset, mutta jäivät he nyt sopimuksen ulkopuolelle, kun olivat siirtyneet toisiin liittoihin.

Työaika on lainmukainen, paitsi juhannuksen ja helluntain aattoina, jolloin työt lopetetaan myymälöissä ja varastossa klo 14. Jouluaattona lopetetaan työt klo 15. Konttorissa päättyvät työt mainittuina juhla-aattoina klo 12.

Liike suostuu pitämään vakinaisessa palveluksessaan etupäässä ammatillisesti järjestyneitä henkilöitä.

Harjoitteluaika on 2 vuotta. Senjälkeen on toimihenkilö nuorempana työntekijänä 2 vuotta, jonka jälkeen hän, 20 vuotta täytettyään, siirtyy vanhempien työntekijäin palkkaluokkaan.

Konttoriharjoittelijaksi katsotaan henkilö, joka ei aikaisemmin ole työskennellyt tällä alalla, ja nuoremmaksi konttoriapulaiseksi henkilö, joka koeajan lisäksi on työskennellyt alalla yhden vuoden. Vanhemmaksi apulaiseksi katsotaan toimihenkilö 3 työvuoden jälkeen sekä 4 vuoden jälkeen nuoremmaksi konttoristiksi. Vanhemmiksi konttoristeiksi selitetään vastuunalaisemmissa tehtävissä toimivat henkilöt.

Alimmat palkat ovat eri ryhmissä seuraavanlaiset: konttorihen-

kilökunnan, mieskonttoristien 1,600—1,250 mk. ja naisten 1,500—1,050 mk., konttoriapulaisten, miesten 1,000—850 mk., naisten 850—750 mk. Harjoittelijat 500—425 mk.

Sekatavara- ja lihamyymälät jaetaan 7 luokkaan, joissa palkat miehille vaihtelevat 1,350—2,300 mk. kk:ssa. Naisten palkat ovat 15 % pienemmät. Maitomyymälät jaetaan 4 luokkaan ja palkat niissä vaihtelevat 1,150—825 mk. kk:ssa. Myymäläapulaisten palkat 1,100—750 mk. miesten ja 735—640 mk. naisten. Harjoittelijani 600—500 mk. miesten, 525—425 mk. naisten. Varastonhoitajien palkat 2,300: —, lähettäjien 1,650: —, varastomiehet, osastojen vastaavat ainakin 2 vuotta palvelleet, 1,550: —, varastomiehet 1,400: —, nuoremmat v. 1,200: —, nuoremmat, jotka ovat ainakin 18 vuotta täyttäneet 750: — kk:ssa.

Sopimusta allekirjoitettaessa voimassaolleet korkeimmat palkat jäävät edelleen voimaan. Kokelaille ja muille edellisissä palkkamääräyksissä mainitsematta jääneille ryhmille maksetaan palkka eri sopimuksen mukaan. Tilapäisistä töistä maksetaan 6: 50 tunnilta. Luontaisetuja ei missään ryhmässä ole. Vanhuuden vuoksi tai muuten työkykyään menettäneen työntekijän palkka voi olla keskinäisen sopimuksen perusteella alle edellämainittujen määrien.

Inventoimistyöstä maksetaan vähintään tavallinen tuntipalkka.

Kesäloma on muuten lainmukainen, paitsi että sopimusta allekirjoitettaessa liikkeen palveluksessa olevat työntekijät saavat kolmen viikon loman jo 3 vuotta palveltuaan. Asevelvollisuutensa suorittanut toimihenkilö saa lukea hyväkseen ennen sotapalvelukseen menoaan liikkeessä palvelun ajan.

Yli 2 vuotta liikkeen palveluksessa ollut toimihenkilö saa sairauskorvausta 3 viikon ajalta sekä yli 5 vuotta palvellut 1 kuukauden ajalta. Yli 10 vuotta palvellut työntekijä saa sairauskorvausta ensimmäiseltä kuukaudelta täyden palkan, toiselta $\frac{3}{4}$, kolmannelta $\frac{1}{2}$ ja neljänneltä kuukaudelta palkkaa.

Sopimus tulee voimaan 1 p:nä tammikuuta 1929 ja on se voimassa v. 1930 loppuun jatkuen edelleen aina vuoden kerrallaan, ellei sitä 3 kuukautta ennen sopimuksen määräpäivää jommaltakummalta puolen irtisanota.

Imatran ja Enson osuusliikkeissä on jotenkin samanlaiset sopimukset. Työaika on lainmukainen. Myymälät ovat luokitetut 9 luokkaan, ylin myyntimäärä 300,000: — kk:ssa ja alin 35,000: —.

Konttorissa maksetaan pääkirjanpitäjälle ja kassanhoitajalle 1,400:—, säästökassan hoitajalle 1,200:—, konttoriapulaisille 1,100: 700: —, harjoittelijoille 400: 550: —kk:ssa. Varasto- ja kuljetustyöläisille 2,100: —, vanhemmille varastomiehille 1,250, nuoremmille 750: —, hevosmiehille 1,175: —, hoitajille 1,275: — ja autonkuljettajille 1,600: — kk:ssa.

Myymälät on kuten sanottu jaettu 9 luokkaan ja miesten palkat vaihtelevat 2,250: 1,400:—. Naisten palkat ovat 15 % pienemmät. Myymäläapulaisten palkat vaihtelevat 1,100: — —675: —. Harjoittelijain 650: 400: — ja kokelaitten 175: —.

Kemissä johtivat pitkälliset sopimusneuvottelut niinikään vihdoin sovintoon molemminpuolisten myönnytysten jälkeen.

Pienemmistä riitaisuuksista mainittakoon *Hyvinkäällä* sattunut tapaus, kun *Ol. Ahjo* alensi erään ajomiehen palkkaa. Työntekijäin puolesta esitettyyn vaatimukseen palkan ennalleen saattamisesta ei liike suostunut, minkä vuoksi Hyvinkään osasto liittotoimikunnan suostumuksella ilmoitti julistavansa Ol. Ahjon ajotyöt lakko-tilaan, ellei liike suostu mainitun ajomiehen palkkaa järjestämään. Aivan ennen lakon alkamista liike korotti mainitun henkilön palkan vaadittuun määrään, joten lakko välttyi.

Kertomusvuoden päättyessä oli avoimia sopimussasioita seuraavilla paikkakunnilla: Jyväskylä, Pietarsaari, Helsinki (Osl. Elanto) ja Pihlava.

Vuoden lopussa oli liitolla kaikkiaan voimassa 31 sopimusta, jotka käsittävät n. 1,800 työntekijää, joista järjestyneitä on n. 1,600.

S. Maa-, metsä- ja uittotyöväenliiton palkkaliikkeet
ja työtaistelut.

Reisjärven uittotyöläisten palkka-% ja työehtosopimusvalmisteluista. Viime keväänä huhtikuun alussa jätti S. Maatyöväen liiton Reisjärven osasto n:ro 91 liiton laatiman ja hyväksymän palkka- ja työehtosopimusehdotuksen paikkakuntansa seitsemälle uittoliikkeen harjoittajalle. Sopimusehdotuksessa määriteltiin m.m. paperipuiden kuorimista ja uittotöitä koskevat urakka- ja tuntipalkat. Sen ehdotuksen pohjalla mainittu osasto pyysi 8. 4. 1928 työnantajiaan neuvottelemaan sopimusehdotuksesta. Toisella kirjeellä oli ilmoitettu sitten työnantajille, että elleivät he ehtisi saapumaan 8 p:nä, niin voidaan asiasta neuvotella vielä 15 p:nä. Tässä kokouksessa annettiin neuvottelukunnalle valtuudet sopimuksen allekirjoittamista varten. Kun viikkoa aikaisemmin pidetyssä kokouksessa oli julistettu n.s. paperipuiden kuoriminen saartotilaan, niin se peruutettiin jo tässä kokouksessa seuraavaan päivään klo 12 saakka, koska silloin oli määrä neuvottelujen alkaa. Julistettu saarto koski pääasiassa Filemon Saveniuksen paperipuiden kuorintaa. Muilla työnantajilla ei tätä työtä lainkaan ollut. Saarto peruutettiin siitä syystä, kun se oli julistettu ennen määrättyjen neuvottelujen alkamista.

Huhtikuun 8 p:nä saapui neuvotteluihin 17 työnantajasta ainoastaan yksi, nim. Filemon Savenius. Hänen kanssaan käytiin neuvotteluja. Kun kuorimista koskevassa kohdassa, jossa oli 6 markan ero osaston vaatimuksen ja Saveniuksen tarjouksen välillä kuutiometriä kohden, ei päästy minkäänlaisiin tuloksiin, koska työnantaja suostui ainoastaan 50 pennin korotukseen kuutiota kohti, niin Iisakki Heikka ehdotti, että tämä kohta poistettaisiin sopimuksesta, jotta uittotöitä koskeva sopimus ei raukeaisi tähän kysymykseen. Se hyväksyttiin.

Uittotöitä koskevassa kohdassa suostui työnantaja, joka muutoin jätti oman sopimusehdotuksensa kokonaisuudessaan, Smk 4: 50 alimpaan tuntipalkkaan miehille ja 3: 75 tuntipalkkaan alle 18-vuotiaille pojille ja 3: — tuntipalkkaan alle 15-vuotiaille. Osaston vaatimuksena oli alimmana tuntipalkkana 5: — ja alle 18-vuotiaille 4: 50 tunnilta. Kun asiasta ei neuvotteluissa päästy yksimielisyyteen, niin Iisakki Heikka ehdotti alimmaksi tuntipalkaksi 4: 60 aikuisille ja 3: 80 alle 18-vuotiaille. Tätä ei työnantaja hyväksynyt. Kaikki muut kohdat hän sitävastoin hyväksyi.

Tämän jälkeen pidetyssä työväen kokouksessa hyväksyttiin

kaikki muut kohdat sopimusehdotuksen mukaisesti paitsi tuntipalkkaa koskeva kohta, joka 28 äänellä 15 vastaan päätettiin pysyttää 5 markassa. Sitävastoin hyväksyttiin alle 18-vuotisten palkaksi 3: 75 tunnilta.

Siltä varalta, että työnantajat saapuisivat neuvotteluihin huhtikuun 15 p:nä, jätti Heikka osastolle laatimansa sopimusehdotuksen kaikkia seitsemää työnantajaa varten. Se poikkesi jonkun verran Maatyöväen liiton laatimasta ehdotuksesta, kun siitä oli kokonaan poistettu paperipuiden kuorimista koskeva kohta. Tälle ehdotukselle pyydettiin Maatyöväen liiton ja Ammattijärjestön hyväksymistä ja samalla lakkolupaa siltä varalta, että sopimusehdotusta ei hyväksyttäisi.

Työnantajina tässä esiintyvät F. Savenius, A. B. Juselius, O.Y. V. Sorjonen, K. Enkvist, Kalajoen uittoyhdistys, Haapajärven saha O/Y ja Kymmene A/B Jyväskylä.

Sopimus tehtiin sitten osaksi lisäksi Heikan ehdotuksen mukaisesti, jonka mukaan alimmat tuntipalkat tulivat määrätyiksi 4: 60 tunnilta. Sopimus on voimassa 1. 9. —28.

Uittotyöläisten työehtosopimus- ja palkkaliike Lestijärvellä. Keväällä huhti-, touko- ja kesäkuulla oli työtaistelu mainitulla paikakakunnalla. Riita koski palkkojen korottamisvaatimusta. Tuloksena oli, että miesten palkat kohosivat 3: 50—5 mk. Poikain alle 18 vuoden 2: 25—3: 75. Sopimus oli voimassa uittokauden loppuun saakka.

Nummelan osaston taholta esitettiin liiton ja Ammattijärjestön luvalla Vihdin Pääskylahden kartanon johdolle, että käytäntöön otettaisiin osaston ehdottama työehtosopimus. Se hyväksyttiin ilman lakkoa.

Helsingissä Osuusliike Elannon r.l. Backas-tilalla sanottiin työehtosopimus, joka päättyi 1. 11.—28, irti. Uusi sopimus saatiin neuvottelujen avulla aikaan ilman työnseisausta. Palkkoja vähän korotettiin.

S. Muurarien liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

Mainitulla liitolla on v. 1928 ollut omalla alallaan vain harvoja työtaistelulta. Se on johtunut osaksi siitä, että sillä on ollut edellisenä vuotena solmitut työehtosopimukset vielä voimassa Helsingissä, Turussa ja Tampereella. Liiton edustajakokouksessa tehty päätös on rajoittanut muilla paikkakunnilla osastojen toimintaa siinä suhteessa, ettei osastojen yksipuolisilla päätöksillä saa määrätä työpalkkoja paljon korkeammiksi kuin mitä työnantajain järjestöjen kanssa tehdyillä työehtosopimuksilla muilla paikkakunnilla on määrätty. Kun työehdot muilla paikkakunnilla ovat olleet jotenkin yhtä hyvät kuin yllämainituilla, joissa työehdot ovat työehtosopimuksilla säännöstellyt, niin osastot eivät ole anoneet liitolta lupaa työehtojen muuttamiseen.

Joitakin pienempiä palkkaliikkeitä on silti sattunut. Näistä mainittakoon seuraavat.

Jo aikaisin keväällä ryhtyi *Jyväskylän osasto* sikäläisten työnantajain osaston kanssa neuvotteluihin työehtosopimuksen aikaansaamiseksi. Nämä neuvottelut johtivatkin siihen, että sanottujen osastojen välillä hyväksyttiin 28. 4. 1928 seuraava sopimus.

Allekirjoittaneet Suomen Rakennusmestariliiton Jyväskylän osasto ja Suomen Muurarien liiton Jyväskylän osasto ovat sitoutuneet noudattamaan Jyväskylässä ja sen ympäristössä muuraus-, rappaus- ja uunintekijäin Etelä-Suomen hinnoittelua v:lta 1927, ja on hinnoittelu voimassa tästä päivästä lukien 1 päivään toukokuuta 1929 sekä aina vuoden kerrallaan eteenpäin ellei sitä jommalta kummalta puolen kuukautta ennen irti sanota.

Maaseudulla on sementtitiilien käyttö viime vuosina huomattavasti yleistynyt. Rakennusten seinät muurataan useimmiten ontoiksi eri vahvuisina. Hinnoittelussa olevia onttoja rakennuksia koskeva osa ei ole riittänyt eri tyyppisille sementtitiilirakennuksille. Sen tähden laati *Riihimäen—Hyvinkään osasto*y jonka toimialueella sementtitiilien käyttö on hyvin yleistä, seuraavan hinnoittelun:

1) Rakennuksia, joiden seinät muurataan kolmen tuuman vahvuiseksi, kahdella ilmakehällä, sidetiilillä tai raudoilla yhdistettyinä, maksetaan rapattavasta muurauksesta 30 mk. neliömetriltä.

Jos tehdään n.s. puolipuhdasta, maksetaan lisää ulkopuolelta 6 mk. ja sisäpuolelta 4 mk. m²:ltä.

2) Jos rakennuksen ulkoseinät muurataan kolmen tuuman vahvuuisina yhdellä ilmakehällä, sidetiilillä tai raudoilla yhdistettynä, maksetaan

25 mk. m²:ltä. Puolipuhasta lisää sama kuin edellisessä kohdassa on mainittu.

3) Jos rakennuksen seinät muurataan kahdella kuuden tuuman ja yhdellä kolmen tuuman seinällä, kahdella ilmakeinalla, sidetiilillä yhdistettynä, maksetaan 42 mk. m²:ltä, jos siteenä käytetään rautoja maksetaan 40 mk. m²:ltä. Puolipuhasta lisää ulkopuolelta 12 mk. ja sisäpuolelta 5 mk-m²:ltä.

4) Jos rakennuksen seinät muurataan 10 X 10 X 25 sm. kokoa olevista tiilistä, kolmella seinällä ja kahdella ilmakeinalla, sidetiilillä tai raudoilla yhdistettynä, maksetaan 32 mk. m²:ltä. Puolipuhasta lisää sama kuin kolmannessa kohdassa on mainittu.

5) Jos samaa kokoa olevista tiilistä, kuin neljännessä kohdassa on mainittu, muurataan seinää kolmella ilmakeinalla, niin maksetaan 40 mk. m²:ltä. Jos seinä tehdään yhdellä ilmakeinalla maksetaan siitä 27 mk. m²:ltä. Puolipuhasta muurauksesta maksetaan samat lisäykset kuin edellisessäkin kohdassa.

6) Niinsanottujen »Nopsa»- ja normaalikokoa olevien tiilien kolmen tuuman väliseinän muurauksesta maksetaan 9 mk. m²:ltä.

10 X 10 X 25 sm. kokoa olevain tiilien väliseinän muurauksesta maksetaan 11 mk. m²:ltä.

7) Kuuden tuuman vahvuisten väliseinän muurauksesta maksetaan 15 mk. m²:ltä 30 sm. (n.s. jalan) vahvuisten väliseinän muurauksesta, maksetaanko mk. m²:ltä.

8) 45 sm. vahvuisten väliseinän muurauksesta maksetaan 30 mk. m²:ltä.

9) Kaikkien edellämainittujen seinien mittauksessa ei mitään reikiä lasketa pois, vaan mitataan reiät umpeen.

10) 2 m. pitkien ja sitä lyhempien porrasaskelten kiinnimuurauksesta edellämainittuihin rakennuksiin maksetaan 24 mk. kpl., sitä pidemmistä 60 p. lisää jokaiselta 5 sm:ltä.

11) Sementtitiilirakennuksen seiniä mitattaessa ei palomuurin kohtia lasketa pois. Mutta vintin osuudelta lasketaan kaikkiin rööreihin joita piippuihin ja kaaveleihin tulee lisää se hinta, joka yleisessä hinnoittelussa yksikerroksisen rakennuksen palomureista määrätään, niiden hinta kuitenkin korotettuna 20 %.

Kotkan osaston hakemuksesta vahvistettiin seuraava onttoseinäisten rakennusten muurausta koskeva hinnoittelu:

»Rakennuksesta, jossa ulkoseinät muurataan kahdella kanaalilla niin, että ulkopuoli tulee kuuden tuuman ja sisäpuolelle kaksi kolmen tuuman vahvuista seinää, sidetiilillä yhdistettynä, maksetaan yksikerroksisesta 320 mk. 1,000 tiililtä, sekä korkeimmista 6 mk. lisää perushintaan jokaiselta kerrokselta.»

Terastihakkaus hinnoittelu.

Vuoden vaihteessa liittyivät Helsingissä työskentelevät terastihakurit *Helsingin Rapparien osastoon*. Osasto ryhtyi heti toimenpiteisiin heidän työehtojensa järjestämiseksi. Sitä tarkoitusta

varten laadittiin hinnoitteluehdotus, joka tarjottiin myöskin sanotun ammattialan työnantajain allekirjoittavaksi. Helsingissä toimivat varsinaiset terastityöliikkeet, ovatkin allekirjoittaneet seuraavan sopimuksen.

Yleissopimus.

1 §. Terastirappaushakkaustyössä noudatetaan sitä yleissopimusta, joka on laadittu muuraus-, rappaus-, uuni- ja väliseinätöille Helsinkiä varten ja 31 p:nä tammikuuta 1927 S. Muurarien (Rapparien- ja Uunitekiäjien) liiton sekä toiselta puolen S. Rakennustyönantajaliiton y.m. työnantajajärjestöjen valtuuttamain edustajain kautta allekirjoitettu.

Urakkatyöhinnointelu.

2 §. Suorapintaisesta rappauksen hakkauksesta, jossa hakkausjälki on sekaista, maksetaan alimavana hintana 30 mk. m²:ltä.

3 §. Listojen, ulokkeiden y.m. niihin verrattavain pintain hakkauksesta, hakkausjälki sekaista, maksetaan alimpana hintana 40 mk. m²:ltä.

4 §. Ikkunapielien sekä suorien pielilautojen hakkauksesta, hakkausjälki sekaista, maksetaan alimpana hintana 40 mk. m²:ltä.

5 §. Ikkunan pielilautojen — jos niihin tulee pykälää hakkauksesta, hakkausjälki sekaista, maksetaan alimpana hintana 50 mk. m²:ltä.- Ikku-nain pielet mitataan ja hinnoitellaan tällaisessa tapauksessa edellä mainitun hinnoittelun mukaan.

6 §. Koristeellisten vahvikekannattimien y.m. niihin verrattavain pintojen hakkauksesta sovitaan erikseen.

7 §. Peilien sekä yksinkertaisen vaaterirappauksen hakkaamisesta, yhdellä suoralla pykälällä, hakkausjälki sekaista, maksetaan alimpana hintana 35 mk. m²:ltä.

8 §. Jos seinässä oleviin peileihin tulee useampi kuin yksi pykälä, maksetaan alimpana hintana 40 mk. m²:ltä.

9 §. Porraseteisten sekä portaalien hakkauksesta, hakkausjälki sekaista, maksetaan alimpana hintana 40 mk. m²:ltä.

10 §. Jos edelläluetelluissa tapauksissa hakkaus suoritetaan joko vaaka-suoraan tai pystyyn kulkevilla suorilla viivoilla, maksetaan 45 mk. m²:ltä.

11 §. Jos pinta hakataan sileäksi, hampaattomalla meisselillä, maksetaan 40 mk. m²:ltä.

12 §. Valutyöt sekä saumojen hakkaukset suoritetaan eri sopimuksen mukaan.

Tuntipalkat.

Alin tuntipalkka ammattitaitoisella terastihakkaajalla on 12 mk. tunnilta.

Kymän, Kuusan, ja Voikan sekä Viipurin Uunintekijäin osastot ryhtyivät toimialueellaan noudattamaan Helsingissä voimassaolevia työhintoja.

Vaasan suomalainen ja ruotsalainen osasto päättivät ottaa paikkakunnallaan käytäntöön seuraavat urakkahinnat:

Rapattavasta muurauksesta:

Kellari ja ensimmäinen kerros 150 mk. jokaiselta kiinnimuuratulta tiilituhannelta sekä 3 mk. lisää jokaiselta kerrokselta 1,000 tiileltä.

Sisäpuolen rappauksesta pohjahintana 6 mk. neliömetriltä sekä sen ohella huomioonotettuna kaikki ne määräykset ja ehdot, jotka työehtomme sisältävät.

Helsingin Rapparien osasto päätti, että jäsenten on kaikki julkisivujen rappauskaupat sekä sisäpuolen töistä ne, joissa tehdään kokonaiskauppa (vaikeatöisemmät salit ja portaat, joihin ei hinnoittelu sovellut) tehtävä kirjallisesti ja jätettävä osaston toimikunnan tarkistettavaksi.

Työehtopäätösten rikkomukset.

Vaikka rikkomukset voimassaolevia työehtosopimuksia vastaan eivät olekaan kovin suuria ja lukuisia, ovat eräät niistä kuitenkin sen laatuista, että niihin on kiinnitettävä mitä vakavinta huomiota. Muutamista liitolle ilmoitetuista tapauksista käy nimittäin ilmi, että jotkut liiton jäsenistä ovat tehneet työkauppoja ottamalla ammattityön yhteyteen myöskin teline- ja aputöiden suorittamisen, joka liiton tekemillä päätöksillä on jyrkästi kielletty. Tällaisten työkauppojen teosta on Tampereen osasto n:o 8 erottanut yhden jäsenen ja Lappeenrannan osasto n:o 12 kaksi jäsentä. Niinikään erotti Riihimäen Hyvinkään osasto yhden jäsenen syystä, että hän ryhtyi varsinaiseksi yksityisurakoitsijaksi.

Myöskin pienempiä hintojen alituksia on kertomusvuotena ilmennyt, joskin toiset niistä ovat olleet suoranaisia erehdyksiä ja aiheutuneet siitä, että asianomainen työkunta tai osaston toimikunta eivät ole tiedusteltaessa olleet täysin tietoisia siitä. Työehto päätösten rikkomisia on tapahtunut Tampereella, Lappeenrannassa, Riihimäellä ja Hyvinkäällä, ja ovat osastot erottaneet näissä yhteensä 4 jäsentä osastoista ja liitosta. Helsingin rapparien osasto erotti myös kaksi jäsentään ja Turun osasto n:o 3 yhden jäsenen. Eräissä osastoissa on annettu varoituksia ja tehty erottamispäätöksiä monista eri syistä. Muurareille y.m. liiton jäsenille on johtunut työselkkauksia ja kannatuslakkojakin yleisistä rakennustyöväen lakoista.

Lahdessa syntyi tyttökoulun rakennuksella rappari-työkunnan ja työnantajan välillä erimielisyyttä rappaustyöhinnittelun tulkinasta. Erimielisyydet selvitettiin liiton puheenjohtajan avulla ja työnantaja suostui maksamaan hinnoittelussa määrätyt tuntipalkat.

Tampereella helmikuun 19 p. sikäläinen Asfaltti- ja sementti-työntekijäin osasto julisti parin- sen alan työnantajan työt lakkotilaan syystä, etteivät nämä suostuneet noudattamaan järjestyneitten työnantajain kanssa solmittua työehtosopimusta. Muutaman päivän lakon jälkeen he suostuivat allekirjoittamaan ja hyväksymään työehtosopimuksen.

Kun *Porissa rakennustyöväen lakko* päättyi lokakuussa, ei urakoitsija Mattila suostunut sikäläisen kauppahallirakennuksen xapparityökunnan kanssa tekemään loppuselvitystä. Tämän johdosta osasto julisti mainitun urakoitsijan työt lakkotilaan, joka vielä v. 1929 alussa jatkui.

Muurarien liiton jäsenillä on, kuten mainittu ollut harvoja avonaisia työtaisteluja. Mutta sitä enemmän ovat mainitun liiton jäsenet joutuneet tukemaan muitten rakennustyöläisten palkkaliikkeitä, kuten Porissa, Viipurissa ja Vaasassa. Viimeksimainitussa kaupungissa eräs liike kieltäytyi noudattamasta työnjohtajansa allekirjoittamaa rakennustyöväen työehtosopimusta. Se koetti rakennuksellaan teettää aputyöt rikkurien avulla, mutta liiton jäsenet eivät suostuneet rikkurien kanssa samalla rakennuksella työskentelemään, vaan mieluummin yhtyivät kannatuslakkoon.

Suomen Kirjatyöntekijäinliiton palkkaliikkeet
ja työtaistelut.

Graafillisen teollisuuden palkkalautakunta kokoontui kirjatyöntekijäin liiton pyynnöstä kesällä 1928 ja totesi, että elinkustannusten nousu kolmessa vuodessa oli 11 %. Tällä teollisuusalalla työntekijäin järjestön ja työnantajain järjestön välillä olevan työehtosopimuksen mukaan tuli palkat myöskin korottaa 11 %:lla 1. 9. —28. Tämä korotus pohjatariffiin nähden on noin 110%.

S. Rautateiden työntekijäin liiton palkkaliikkeet
ja työtaistelut.

V. R:n Oulun konepajalla sanottiin tammikuun 26 p:nä 12 työläistä irti työstä. Tätä kysymystä käsitteli Oulun osaston kokous 29 p:nä tammikuuta ja päätti asiasta kääntyä liittonsa ja S. Ammattijärjestön t.p. valiokunnan puoleen. Viimeksimainitun taholta käänyttiin 4. 2. kirjelmällä V. R:n konepajaosaston johtajan insinööri V. Airaksen puoleen pyynnöllä, että hän koettaisi vaikuttaa Oulun konepajan johtajaan insinööri Järviseen siten, että irtisanomiset peruutettaisiin. Mutta kun tästä ei ollut toivottua tulosta, niin Rautateitten konepajaosaston päätöksestä Ammattijärjestön taholta valitettiin kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöön, josta oli tuloksena, että irtisanomiset peruutettiin. Useimmat erotetuista otettiin takaisin konepajaan työhön.

S. Lasiteollisuustyöväen liiton palkkaliikkeet ja työtaistelut.

V. 1928 aikana ei tällä alalla ole ollut varsinaisia palkkaliikkeitä ja työtaisteluja. Mainitun liiton taholta on ilmoitettu, ettei nyt voimassa olevat palkkausperusteet vastaa vielääkään ennen v. 1914 olleita palkkausperusteita. Lasiteollisuusosalalla suuressa määrin on käytännössä urakka- eli kappaletyöhinnointelut. Urakkahinnointeluun tehdään muutoksia usein toimintavuoden kuluessakin. Palkkojen muutokset siten ovat yksityisluontoisia tapauksia. Palkkojen suuruus paljon riippuu työmarkkinain tilasta ja miten hyvin asianomaiset työläiset valvovat sovittujen hinnoitteluperusteiden noudattamista. Viimeksimainittuun seikkaan aikoo liitto entistä enemmän vastedes huomiota kiinnittää. Kun muilla työaloilla on tänä vuonna ollut suuria työtaisteluita käynnissä, niin liitto vointinsa mukaan on vapaaehtoisella keräyksellä niitä avustanut.

I *

Muitten liittojen aloilla ei palkkaliikkeitä v. 1928 ajalla ole ollut tai ei niistä ainakaan ole tehty ilmoitusta Ammattijärjestölle.

t -

ϕ

Sekalaisia asioita.

Vappumerkkien myynti. Tammikuun 12 p:nä päätettiin pyytää valtioneuvostolta lupa myydä 100,000 kpl. vappumerkkiä a 2 mk. maaliskuun 15 ja toukokuun 15 päivän välisenä aikana. Kertyvät varat käytettäisiin Ammattijärjestön suorittaman valistustyön hyväksi. Ministeriö myönsi pyydetyn luvan asettaen kuitenkin ehdoksi, että A.J:n on valittava 3-henkinen komitea, jonka Uudenmaan läänin maaherra hyväksyy, tarkastamaan, että vappumerkeistä kertyneet varat käytetään pyydettyyn tarkoitukseen. Kun vappumerkkivalmistukset jo olivat pitkälle kehitetyt, päätti t.p. valiokunta suostua ehtoon. Komiteaan ehdotettiin puheenjohtaja Paasivuorta, toimittaja A. E. Leinoa, kansanedustaja Mikko Ampujaa ja varalle maisteri Pekka Railoa. Maaherra vahvisti komitean kokoonpanon ehdotuksen mukaisesti. (Tämän komitean toiminta- ja tilikertomus annetaan erikseen).

Vappujuhlat ja työjuhlat muodostuivat suotuisan sään johdosta entistä suuremmiksi. Ammattijärjestön taholta toimitettiin puhujia kaikkiaan 101 paikkakunnalle. *Työjuhlat* muodostuivat tänä vuonna myöskin entistä huomattavamiksi ammatillisen liikkeen herätystilaisuuksiksi. Näitä juhlia varten julkaistiin reklaamiplakaatti ja lentolehtinen, jossa esitettiin juhlan tunnuslauseet. Lentolehtistä levitettiin 75,000 kappaletta. Ammattijärjestön toimesta lähetettiin 74 paikkakunnalle puhujia.

Vapaaehtoinen ylimääräinen vero. Toimikunnan päätöksen mukaisesti toimeenpaneva valiokunta antoi kesäkuun lopulla yleisen kehotuksen että kaikkien Ammattijärjestön alaisten liittojen jäsenten olisi luovutettava Ammattijärjestön työtaistelurahastoon yhden tunnin palkka viikossa. Kun lakot Hyvinkään kutomatehtaalla ja Nokian kumitehtaalla muodostuivat pitkäaikaiseksi ja Ammattijärjestön avustaessa näitä molempia alkoi työtaistelurahasto huomattavasti pienetä, kävi verotus välttämättömäksi. Lisäksi oli suuri satamatyöläisten lakko otettava avustuskaskelmia tehtäessä huomioon. Ylimääräisen veron määrääminen kävi täten välttämättömäksi. Veron kanto alkoi heinäkuun 1 p:stä ja jatkui seuraavalle vuodelle. Taloudenhoitajan tilikertomuksesta selviää lähemmin, paljonko veroa on vuoden loppuun mennessä saatu ja miten paljon avustuksia on eri liitoille maksettu.

Hyvinkään kutoma- ja Nokian kumitehtaan tuotteiden boikotti» Heinäkuussa käännyttiin kirjelmällä K.K:n puoleen, jossa pyydettiin, että K.K:n johtokunta ottaisi harkittavakseen, eikö edistysmielisten osuuskapuppojen olisi kieltäydyttävä pitämästä myymä-

löissään kaupan rikkurien valmistamia tuotteita. Kirjelmään pyydettiin kirjallista vastausta. Syyskuun 18 p:nä saatiin K.K:lta vastaus. Asiasta oli K.K:n johtokunta hyväksynyt erikoiset ponnet, joiden pohjalla olisi käytävä neuvotteluja sopimuksen aikaansaamiseksi K.K:n ja A.J:n välillä tavaraboikotin toimeenpanemiseksi edistysmielisten osuuskauppojen puolelta. K.K:n kanssa käydyt neuvottelut eivät kuitenkaan johtaneet tulokseen, sillä A.J. ei voinut hyväksyä K.K:n esittämää sopimusta asiassa, joten neuvottelut raukesivat. Ammattijärjestön t.p. valiok. antoi sitten oman julistuksensa Hyvinkään kutomatehtaan ja Nokian kumitehtaan tuotteiden boikotista. Boikotti on julistettu päättyneeksi, kun lakot ovat päättyneet.

Taistelu lakonrikkuriutta vastaan. Sen johdosta, että työnantajat ovat voineet koota huomattavia rikkurijoukkoja murtamaan työläisten oikeutettuja palkka- ja työehtosopimustaisteluja, kuten tilanne satamalakossa, Hyvinkään kutomatehtaan ja Nokian kumitehtaan lakossa osoittaa, päätti t.p. valipkunta ensimmäisenä toimenpiteenä julkaista lentolehtisen lakonrikkuriutta vastaan. Lentolehtistä painettiin 200,000 kpl. ja levitettiin ammatillisten ja poliittisten järjestöjen välityksellä ympäri Suomen, etupäässä maaseuduille. Myöhemmin ammatillisen valistusviikon edellä otettiin lentokirjasesta 5,000 kpl. ruotsinkielinen painos, jota levitettiin ruotsia puhuvan väestön keskuuteen. Lisäksi annettiin, kuten muistettane, yleinen julistus taistelusta rikkuriutta vastaan.

Vallitsevan satamatyölakon tilannetta tutkimaan asetettu komisioni oli pyytänyt monien muiden järjestöjen ohella m.m. Ammattijärjestöltä lausuntoa asiasta. T.p. valiokunta antoi lausuntonsa S. Kuljetustyöläisten liiton esityksen mukaisesti.

Valistustyötä on harjoitettu koko toimintaselostuksessa mainitun ajan kurssitoiminnan muodossa. Kurseja on pidetty seuraavissa paikoissa: Loimaa, Sortavala, Pietarsaari, Savonlinna, Popinniemi, Kotka, Reposaari, Käkisalmi, Kuopio, Vaasa (suomal.), Viipuri, Hämeenlinna, Vaasa (ruots.), Forssa, Pakinkylä. Kaikkiaan 15 valistus- ja opastuskurssit. Kurssiaika vaihteli viikosta kahteen viikkoon. Kurssit olivat yleisemmin 3-tuntisia iltakursseja. Osanottajia oli kaikkiaan 645, joista miehiä 477 ja naisia 168. *Naisjärjestäjä.* Ammattijärjestön naisjaoston ehdotuksen mukaan valittiin Katri Järvinen maaliskuun huhtikuun ajaksi valitustyön tekijäksi erikoisesti naistyöläisten keskuuteen. Hän oli matkoilla koko ajan.

Luento- ja opastuskurssit. Toimeenpaneva valiokunta päätti elokuussa, että Ammattijärjestön harjoittamaa valistustyötä on edustajakokouksen päätöksen mukaisesti jatkettava talvikauden kurssitoiminnan muodossa. Kurssitoimintaa alettiin lokakuun alussa. Lokakuun aikana pidettiin ammatillisia valistus- ja opastuskursseja: Kuopiossa, Kajaanissa ja Mikkelissä. Marraskuulla on tarkoitus pitää seuraavat kurssit: Vaasassa, Lieksassa, Haukiputaalla ja Forsbyssä (ruotsinkieliset). Joulukuulla tullaan pitämään kurseja ainakin Savonlinnassa ja Vanjärvellä.

Lausuntoja Sosialiministeriölle. Ammattijärjestöltä on pyydetty lausuntoja ammattientarkastajain työläisapulaisten valitsemisesta, työväensuojelu- ja sosiaalinäyttelyn toimikunnan jäsenehdokkaiden asettamisesta ja t.p. valiokunta on antanut niistä lausunnot.

Työnantajien tehtyä sosialiministeriölle anomuksia, että heille myönnettäisiin poikkeuksia leipomolain yötyötä rajoittavista määräyksistä, on sosialiministeriö pyytänyt niistä anomuksista lausuntoja Ammattijärjestöltä ja on t.p. valiokunta antanut niistä Ravinto- ja nautintoainet. liiton ehdottamia lausuntoja, joissa on ehdotettu mainittut anomukset hylättäviksi. *Vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslakiehdotuksesta* antamassaan lausunnossa t.p. valiokunta puolsi huoltojärjestelmään perustuvaa vähävaraisten eläkelakia. (Lausunto on julaisu Ammattijärjestölehden siv. 187—190). *Oppisopimuslain muutosehdotuksista* on myöskin annettu lausunto, jossa puolletaan oppilaitten ikärajan korottamista 18 vuodesta 21 vuoteen. *Helsingin kunnan työnvälitystoimiston* johtokunnan jäseniksi ehdotettiin M. Paasivuori ja E. Härmä sekä varalle U. Nurminen.

Järjestäjät ja luennoitsijat. Maaliskuulla päätti t.p. valiokunta pitää A.J:n palveluksessa yli kesänkin luennoitsijat: Saveniuksen, Christianssonin, Henrikssonin ja Hiiloksen.

V:m Tanner siirtyi myös A.J:n palvelukseen aikaisemman sopimuksen mukaan. Hän on ollut S. Maatyöväen liiton käytettävissä. Eduskuntatyön alettua luopui taas Villiam Tanner A.J:n palveluksesta. Ammattijärjestön luennoitsijoista Henriksson ja Savenius ovat, ensiksi mainittu kesäkuusta ja viimeksi mainittu heinäkuusta alkaen olleet vappumerkkikomitean palkoissa. Kun F. Hiillos keväällä kutsuttiin hoitamaan Ammattijärjestön sihteerin tehtäviä, päätettiin seuraavaa kurssitoimintaa varten ottaa A.J:n palvelukseen toveri K. L. Kulo syyskuun 1 p:stä lukien.

Marraskuun 11 p:nä pidetyssä suuren toimikunnan kokouksessa päätettiin seuraavan eli vuoden 1929 alusta ottaa kahden ja puolen kuukauden ajaksi 5 puhujaa lisää.

Kirjallinen valistustyö. Ammattijärjestö-lehteä on entiseen tapaan julkaistu. Vastaavana toimittajana oli vuoden alusta aina toukokuuhun saakka Emil A. Metsäranta ja sen jälkeen Matti Paasivuori.

»Työnjuhla» ja »Suomen Työväen Joulu» nimiset julkaisut on entiseen tapaan kustannettu. Taloudellinen tulos niistä näkyy tilikertomuksesta.

Työttömyyskysymys. Kun viime syksynä tuli tunnetuksi, että seuraavana talvena tulee entistä enemmän työnpuutetta, niin S. Ammattijärjestön t.p. valiokunta lähetti Ammatillisille KeskuS-neuvostoille seuraavan kirjelmän:

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖ R. Y.
Helsinki, Sirkuskatu 5.

Helsingissä, 29 p:nä marrask. 1928.

AMMA TILLI SILLE KESKUSNEUVOSTOILLE.

Työttömyys kyrymys on jälleen talven lähetessä astunut entistä uhkaavampana, päiväjärjestykseen. Työttömyys on jokavuotinen ilmiö tässä kapitalistisessa yhteiskunnassa. Se kulluu kiinteästi sen olemukseen, johtuen osaksi kapitalistisesta tuotantotavasta. Tänä talvena työttömyys näyttää tulevan entistä laajemmaksi, josta aiheutuu toimeentulon vaikeuksia entistä lukuisammalle työläisjoukolle. Olemme vakavan taloudellisen pulakauden edessä. Rahapula on ensimmäisiä merkkejä tähän suuntaan. Asiantuntijat kirjoittavat lähenevästä vakavasta pulakaudesta. Pankit kiristävät luotonantoaan. Suomen Pankki on ilmoittanut ensi vuoden alusta kieltäytyvänsä lunastamasta rakennusalan vekseleitä. Rakennustoiminta tyrehtyy täten pakosta. Puutavarateollisuutta supistetaan entistäkin. Sahoja pannaan seisomamaan ja metsätöitäkin tulee teetetäväksi entistä vähemmän.

Ammatillinen liikkeemme on viime vuosina joutunut työskentelemään työttömyyskysymyksen kanssa. Nykyinen ja lähenevä tilanne vaatii, että asiaan on tartuttava voimaperäisemmin kiinni kuin edellisinä vuosina. Kaikki ammatillisen liikkeemme järjestölliset voimat ovat suunnattavat työskentelemään uhkaavan työttömyyskurjuuden lieventämiseksi. Ammatillisen liikkeen täytyy kyetä antamaan tukea työttömyydestä kärsiville työläisille.

Viimeksi pidetty A.J:n edustajakokous käsitteli perusteellisesti työttömyyskysymystä ja hyväksyi yleisen toimintasuunnitelman työttömyyden aiheuttaman kurjuuden lieventämiseksi. Kun nämä ohjeet edelleenkin ovat voimassa ja vastaavat suurin piirtein tilanteen vaatimuksia, kehotamme niiden mukaisesti arvoisaa ammatillista keskusneuvostoa ryhtymään seuraavanlaisiin toimenpiteisiin:

1) Keskusneuvoston aloitteesta on heti perustettava erityinen »Työttömäin toimikunta» niillä paikkakunnilla, missä sellaista ei vielä ole. Tämä toimikunta ottaa sitten johtakseen työttömäin toimintaa, huolehtii tilaston keräämisestä, paikallisen avustuksen hankinnasta ja jaosta y.m. sille kuuluvista tehtävistä. Mainittu työttömäin toimikunta toimii välittömästi keskusneuvoston tarkkailun alaisena.

2) Kun virallinen työttömyystilaston keräys on meillä hyvin puutteellinen — sehän ei käsitä muuta kuin keskuspaikat, eikä kaikkia niitäkään, sillä se on yhdistetty työnvälitystoimistoihin — olisi siis erikoisen suuri paino pantava siihen, että missä työnvälitystoimistoja on olemassa, olisi työttömäin työläisten käytävä ilmoittautumassa mainituille toimistoille ja missä taasen näitä toimistoja ei ole, on ammatillisten järjestöjen koottava tarkka tilasto työttömien lukumäärästä, perheenjäsenten luvusta j.n.e. Vain täten saadaan tietää työttömyyden suuruus asianomaisen kunnan alueella ja valtion ja kunnan viranomaisia voidaan siten vaatia ryhtymään järjestämään töitä työttömille. Mutta jos tilastolla ei voida osoittaa miten paljon työttömiä paikkakunnalla on, eivät viranomaiset siihen kiinnitä huomiota. He voivat väittää, ettei ole työttömistä ja heidän perheistään tarkkaa tietoa.

3) On käännäyttävä työväen edustajaryhmien puoleen kuntien valtuustoissa ja vaadittava näitä vaikuttamaan siihen suuntaan, että työttömille järjestetään töitä.

4) Valtion töiden suhteen on käännäyttävä asiassa A.J:n puoleen, josta käsin asia esitetään valtiovalle.

5) Jos työttömyys tulee vallan huutavaksi, eikä töitä järjestetä on vaadittava välitöntä työttömyys-avustusta kunnilta.

6) Kun on tärkeätä, että ammatillisten järjestöjen jäsenmäärä ei työttömyyden johdosta alene, on syytä kutsua kokoon liittojen perusjärjestöjen toimitsijat neuvottelemaan siitä, että työttömänä olevien jäsenkirjat tulevat

asianmukaisesti leimattua ja että niitten liittojen jäsenet, joilla on työttömyyskassat saavat sääntöjen mukaisen työttömyysavustuksen. Tämä on tärkeätä siksi, että kokemus on osoittanut aikaisempina vuosina perusjärjestöjen toimitsijain menetelleen leväperäisesti työttöminä olleiden järjestyneiden toverien suhteen. Heidän jäsenkirjansa ei ole tullut asianmukaisesti leimattua ja täten he ovat jälleen jääneet järjestymättömiksi.

SUOMEN AMMATTIJÄRJESTÖN R. Y.

Toimeenpaneva valiokunta.

Matti Paasivuori
puheenj.

Fr. Hiilos
v.a. sihteeri.

Työttömyyskysymyksessä päätti t.p. valiokunta seurata muuten sitä ohjelmaa, joka hyväksyttiin S. Ammattijärjestön edustajakokouksessa v. 1926. (Hyväksytyt ponnet ovat painettuina mainitun edustajakokouksen pöytäkirjassa sivuilla 120—121).

Pohjolan ammatillisen piirin edustajakokouksessa, jossa neuvoteltiin työttömyys- ja katotilanteesta ja toimenpiteistä sen lieventämiseksi. S. Ammattijärjestöä siinä edusti Frans Hiilos.

Kutomoteollisuusliitolle Hyvinkäällä olevain lakon päättymisen jälkeen työttömiksi jääneille myönnettiin työttömyysavustusarvoista 10,000 mk. *Suomen Puuteollisuusliitolle* myönnettiin oikeus lukea hyväkseen ne varat, mitä mainitun liiton osastoissa Ammattijärjestön kehoituksesta vapaaehtoisella keräyksellä työtaistelujen hyväksi on varoja kerääntynyt. Tämä myönnytys tehtiin sen vuoksi kun Kuljetustyöntekijäin liiton alainen satama- ja lastaustyöläisten taistelu aiheutti monessa paikassa työnteisauksen myöskin lautatarhojen työläisille. *Kuljetustyöntekijäin* liiton suuren taistelun avustamiseksi päätettiin vapaaehtoisella keräyksellä saadusta työtaistelujen avustusrahosta myöntä yksi miljoona markkaa.

Ammattienedistämislaitos. T.p. valiokunta päätti toukokuun 4 p:nä Ammattienedistämislaitoksen hallituksen esityksestä valita edustajansa mainitun säätiön hallintoneuvostoon. Jäsenet valitaan myöhemmin, kun säätiön uudet säännöt ovat saaneet vahvistuksen.

Työväenyhdistysten omaisuudet. Lakkautettujen työväenyhdistysten omaisuuksia, jotka sääntöjen mukaisesti ovat joutuneet Ammattijärjestölle, ovat erinäiset paikalliset järjestöt lakkautettujen yhdistysten kotipaikalla pyytäneet Ammattijärjestöltä omikseen ja näihin pyyntöihin on aikaisemman tavan mukaan menetel-

^ Ien suostuttu luovuttamalla omaisuus pyytäjille. Luovutetuista työväentaloista on huomattava enemmistö joutunut S. Maatyöväen liiton osastoille, joille liitto on niitä pyytänyt luovuttamaan.

Lahjoitus. S. Jalometallityöntekijäin liiton pyyntöön, että A.J. lahjoittaisi liitolle vv. 1924—25 käydyn jalometallityöläisten lakko-taistelun avustamiseksi myönnetyn lainan vielä maksamattoman erän 10,000 markkaa, suostui valiokunta. Laina oli alkuaan 33,000 markkaa, josta liitto on maksanut takaisin 23,000 markkaa.

Sihteeri Arvo Tuomisen tuomitseminen. Kun vastoin odotuksia A. J:n sihteeri tuli tuomittua pitkä-aikaiseen kuritushuonerangastukseen, esitettiin hänen puolestaan, että Ammattijärjestö antaisi hänen tehdä työtä Tammisaaren pakkotyölaitoksella ollessaan A.J:n laskuun. T.p. valiokunta suostui esitykseen ja velvoitti toimitsijat järjestämään kysymyksessäolevan asian.

Entisen Ammattijärjestön rahastonhoitajan Vartiaisen 70-vuotisjuhla. Kun Ammattijärjestön ent. rahastonhoitaja Vartiainen maaliskuun 14 p:nä täytti 70-vuotta, lahjoitettiin hänelle Ammattijärjestön puolesta kävelykeppi ja kristallimaljakko.

Kun toimikunnan jäsen K. Karila elokuussa kuoli keuhkotaudin murtamana, laskettiin hänen haudalleen Ammattijärjestön puolesta seppele.

Kansainvälinen edustus. Suomen Ammattijärjestöä edusti Leningradin ammattiliittojen kongressissa maaliskuun alkupäivinä Arvo Tuominen ja Tanskan Ammattijärjestön kongressissa Erkki Härmä. *Köftenhaminan konferenssissa* helmikuussa 1928, jossa Venäjän, Norjan ja Suomen ammattijärjestöt olivat edustettuina, eustivat* viimeksimainittua järjestöä sihteeri Arvo Tuominen, toimittaja K.-A. Fagerholm ja tuomari Eino Pekkala. Siellä laadittua n.s. yhtenäisyssopimusta eivät Norjan ja Suomen Ammattijärjestöt vielä ole hyväksyneet. S. Ammattijärjestön t.p. valiokunta on päättänyt antaa sen perusjärjestöjen käsiteltäväksi. Perusjärjestöt ovat päätöslauselmissaan sekä puoltaneet että vastustaneet mainitun sopimuksen hyväksymistä.

(Tarkempi selostus tästä sopimuksesta on Ammattijärjestölehden helmikuun numerossa siv. 60—66).

Edustus kotimaisten järjestöjen edustajakokouksissa. Nahka- ja kumiteollisuustyöväen liiton ja Rautateitten työntekijäin liiton edustajakokouksissa on Ammattijärjestöä edustanut puheenjohtaja Matti Paasivuori. S. Maa-, metsä- ja uittotyöläisten liiton edustajakokouksessa v.a. sihteeri Fr. Hiilos.

Edustus kansainvälisessä työkonferenssissa Genevessä 1928. Sosialiministeriö kehoitti kirjelmällään S. Ammattijärjestöä esittämään ehdokkaansa sekä varaehdokkaansa työväen edustajaksi Kansainvälisen Työtoimiston 11:nteen konferenssiin Genevessä toukokuun lopulla ja kesäkuun alussa 1928. Ammattijärjestön t.p. valiokunta asetti yksimielisesti ensimmäiseksi ehdokkaaksi puheenjohtajansa Matti Paasivuoren ja varaedustajaksi ja tulkiksi t:ri Johan Helon. Mainitut ehdokkaat hallitus sitten nimittikin.

Konferenssikysymykset olivat: minimipalkkajärjestelmän käyttäntöönottaminen ja toimenpiteet työläisten turvaamiseksi työssä uhkaavilta vaaroilta. Edellisessä kysymyksessä, joka oli lopullisessa toisessa käsittelyssä, hyväksyttiin sopimusehdotus ja siihen liittyvä suositusehdotus. Jälkimäinen kysymys oli vasta ensi käsittelyssä, joten kysymykseen tulivat vain valmistavat toimenpiteet, nimittäin hallituksille lähetettävän kysymyskaavakkeen hyväksyminen.

Täydellisempi selostus konferenssissa käsitellyistä kysymyksistä on julkaistu S. Ammattijärjestö-lehdessä heinäkuun numerossa sivuilla 167—168.

Loppulausunto.

Kuten edellä olevasta kertomuksesta ilmenee, on ammattiyhdistysliike maassamme kerrontavuotena huomattavasti edistynyt, jäsenluku lisääntynyt lähes 15,000:lla jäsenellä. Suurin osa palkkaliikkeistä on ratkaistu neuvottelujen avulla, ilman työnsaustaa. Työtaisteluista osa on päättynyt sopimuksiin, ainoastaan eräät suuremmat työtaistelut ovat päättyneet, ellei täydelliseen työväen tappioon, niin laihaan sovintoon, että tulokset eivät aina ole vastanneet uhrauksia. Suurimmat työtaistelut, kuten Nokian kumitehtaan työläisten ja satamatyöläisten sekä eräät muutkin ovat jatkuneet seuraavaan vuoteen. Erehdyksiä, joista tappiot tavallisesti johtuvat, ei taistelevassa liikkeessä voida välttää. Kaikki työtaistelut eivät missään maassa aina pääty työläisten voitolla. Taistelevan työväenliikkeen historia on sarja voittoja ja tappioita. Mutta voittojen puoli kuitenkin on tappioita suurempi. Samaten on asianlaita Suomen Ammattijärjestön alaisissa liitoissa. Sitä todistaa m.m. jäsenluvun lisäys viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana. Jäsenluvun lisäys sanotulta ajalta tekee lähes 40,000, eli v. 1925 jäsenmäärästä lisäys on noin *80 %. Tämä on ilahduttava seikka, joka antaa meille rohkeutta uskoa, että Suomessakin ammattiyhdistysliike, kaikista vastoinkäymisistä huolimatta hiljakseen menee eteenpäin.

Helsingissä huhtikuulla 1929.

Suomen Ammattijärjestö t.p. valiokunnan puolesta:

Matti Paasivuori.

Liitteet.

Tähän kertomukseen on otettu seuraavat liitteet:

- 1) Kertomus Pohjolan Ammatillisen Piirijärjestön toiminnasta v. 1928.
- 2) S. Ammattijärjestön Naisjaoston Toimintakertomus vuodelta 1928.
- 3) Tilasto S. Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen jäsenmäärästä ja taloudellisesta asemasta.
- 4) Selostus vappumerkkikomitean tileistä ja varojen käytöstä.
- 5) Tiliselostus ja tilintarkastajien lausunto.

Kertomus

Pohjolan ammattillisen piirijärjestön toiminnasta v. 1928.

(Toimeenpanevan valiokunnan laatima selostus.)

Vuosi 1928 on ollut Suomen ammattiyhdistysliikkeessä toiminnan ja suurten työtaistelujen vuosi. Ammatillinen järjestäytyminen on osoittanut jatkuvaa eteenpäin menoa ja työtaistelut ovat saaneet entistään suuremman luonteen. Paitsi satamatyöläisten suurtaistelua, on monilla muillakin aloilla jouduttu käymään useita ja varsin sitkeitä työtaisteluja. Monien työtaisteluiden kautta on kyetty kohottamaan työläisten palkkatasoa ja parantamaan työehtoja.

Ammatillinen järjestötoiminta on kuluneen vuoden aikana Pohjolassa entisestään elpynyt. Uusia ammatillisia perusjärjestöjä on syntynyt kymmenittäin ja monissa ennen toimineissa järjestöissä on jäsenmäärän kohoaminen ollut varsin huomattava. Erikoisemmin on ammatillinen järjestötoiminta edistynyt maalaisköyhälistön keskuudessa. Myöskin Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten ammatillinen järjestäytyminen on kulkenut jatkuvan edistymisen merkeissä.

Ammatillisen valistustyön tehostamiseen maalaisköyhälistön keskuudessa on nyt kuluneen vuoden aikana S. Ammattijärjestön ja Maatyöväen liiton avustamana kyetty kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Että tuo valistustyö on ollut tuloksia tuottavaa, ilmenee myöhemmin tämän kertomuksen yhteydessä.

Perusiärjestöjen lisääntyminen, jäsenmäärän kohoaminen, palkkataistelujen runsaus, työehtosopimusluonnoksien laatiminen ja yleensä toiminnan vilkastuminen ovat lisänneet piirijärjestön osuutta yhteisen toiminnan eteenpäin viemisessä.

Avoimet työ- ja palkkataistelut ovat kuluneen vuoden aikana Pohjolassa olleet runsaampia kuin edellisten vuosien aikana koskien laajoja työläisjoukkoja. Jo yksistään satamatyöläisten taisteluun osallistuneiden työläisten lukumäärä on ollut suurempi kuin koskaan aikaisemmin Pohjanlahden rannikolla. Kevään kuluessa joutuivat uittotyöläiset käymään monin paikoin taistelua palkkojensa ja työehtojensa parantamiseksi.

Kuluneen toimintavuoden tapahtumat selviävät yksityiskohtaisemmin seuraavasta.

Piirineuvosto. Viimeksi pidetyssä piirijärjestön vuosikokouksessa valittiin piirineuvoston jäseniksi seuraavat toverit: J. Kainulainen Rovaniemeltä, Hj. Rantanen ja O. H. Kekäläinen Kemistä, V. Niiranen Haukiputaalta, J. E. Moilander, A. Sänkiäho, L. Kangas ja A. Valkonen Oulusta, A. Ranta Limingasta, S. Suomela Raahesta, A. Mäenpää Ykspihlajasta ja Y. Tuominen Pietarsaarestä sekä varalta A. Hartikainen Kemistä, H. H. Niskanen Iistä, E. Viitanen ja A. Kivari Oulusta, K. Luoto Kalajoelta ja K. Kyhälä Sievistä.

Piirineuvosto on pitänyt ainoastaan yhden kokouksen, jossa valitsi toimeenpanevan valiokunnan puheenjohtajaksi A. Sänkiähon, sihteeriksi I. Heikan, jäseniksi J. E. Moilanderin, A. Valkosen ja L. Kankaan sekä varajäseniksi E. Viitasen ja A. Kivarin, oikeuttaen samalla varajäsenet ottamaan täysivaltaisina jäseninä osaa valiokunnan kokouksiin.

ToimeenpanoMeva valiokunta. Kertomusvuotena on toimeenpaneva valiokunta pitänyt 17 kokousta (e. v. 15). Pöytäkirjat sisältävät 261 pykälää (e. v. 176). Valiokunnan varapuheenjohtajana on toiminut A. Valkonen ja rahastonhoitajana J. E. Moilander. Kokouksissa ovat valiokunnan jäsenet käyneet: Heikka 17, Kivari 16, Valkonen 14, Moilander 13, Sänkiäho 11 ja Viitanen 5 kertaa. Ennen vuosikokousta Ahmala 2 kertaa.

Valiokunnan varajäsen Viitanen joutui vangituksi n. s. suuressa kommunistijutussa ja tuomittiin hänet 2 vuodeksi kuritushuoneeseen.

Naisjaosto. Naisten ammatillisen järjestötoiminnan elvyttämiseksi päätettiin viimeksi pidetyssä vuosikokouksessa asettaa t.p. valiokunnan yhteyteen erikoinen naisjaosto. Valiokunta kutsui naisjaostoon jäseniksi Ida Kosken, Liisa Perätalon ja Fiinu Aallon, joista viimeksi mainittu joutui

pidätetyksi ja tuomittiin hänet 1 vuodeksi kuritushuoneeseen. Valiokunnan kokouksiin on Koski ottanut osaa 3 kertaa, Perätalo ja Aalto kumpikin yhden kerran. Naisjaostolla on sitäpaitsi ollut itsenäistä toimintaa.

Kirjeenvaihto ja tiedonannot. Kuluneen toimita vuoden aikana on kirjeenvaihto muodostunut miltei puolta suuremmaksi kuin edellisenä vuotena. Niinpä on toimistosta lähetetty 1,121 kirjettä, korttia y.m. postilähetystä. Saapunut on toimistoon ilman arvolähettyksiä 703 postilähetystä. (Vastaavat luvut edellisenä vuotena olivat 594 ja 414.)

Lukuisia kiertokirjeitä y.m. tiedonantoja on julkaistu Pohjan Voimassa, Työn Äänessä ja Pohjolan Työmiehessä.

Virasto asianajoja. Vuoden kuluessa on erinäisiin virastoihin jätetty 55 eri asiaa, kuten esim. arpajaislupa-anomuksia, passihakemuksia, vero- y.m. valituksia, torppien lunastusjuttuja, tapaturmakorvausvaatimuksia y.m. järjestöjen ja yksityisten jäsenten asioita.

Oikeusasioita. Piirijärjestön myötävaikutuksella nostivat Oulujokisuun lajittelumiehet oikeusjutun Oulujoen Lauttausyhdistystä vastaan laittomasta ylittöiden teettämisestä. Raastuvanoikeus tuomitsi työnantajan sakkoihin. Tämän jälkeen nostettiin Lauttausyhdistystä vastaan velkomisjuttu maksamatta jääneistä ylityötunneista. Oulun raastuvanoikeus kumosi kanteen, mutta hovioikeus, jonne asiasta valitettiin tuomitsi työnantajan korvaamaan yli Smk:lla 45,000: — maksamatta jääneet ylityötunnit. — Asiaa työläisten puolesta ajoi Pekkala & Salon asianajotoimisto.

Satamatyöläisten lakon johdosta kieltäytyi eräs Kemiyhtiön hinaaja-aluksen perämies viemästä lastia rikkureille laivaan lastattavaksi. Tämän johdosta nosti yhtiö oikeusjutun perämiestä vastaan työsopimuksen rikkomisesta vaatien samalla vahingonkorvausta. — Kihlakunnanoikeus hyvitti-kin Kemiyhtiötä tuomitsemalla työläisen suuriin vahingonkorvauksiin.

Paitsi edellämainittuja on piirijärjestön taholta annettu jäsenille useita ohjeita kesälomia, työaikalakia, työsopimus- ja työehtosopimuslakia koskevissa kysymyksissä.

Valistus- ja järjestelytyö. Entistä enemmän on ammatilliseen valistus- ja järjestelytyöhön piirijärjestön alueella pyritty kiinnittämään huomiota. Kurssitoiminnan ohella on tilapäispuheiden muodossa tyydytetty perusjärjestöjen puhujatarvetta. Erikoisjärjestäjiä käyttämällä on voitu valistus- ja järjestelytyötä tehdä edellisiä vuosia runsaammassa määrin. Paitsi sihteeriiä, jonka matkapäivät piirillä tekevät yht. 134 matkapäivää, ovat järjestäjinä olleet tov. K. Vuokila, L. Lagerbom ja William Tanner. Tämän lisäksi on erinäisissä tilaisuuksissa käytetty muitakin tovereita.

Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä oli sihteerillä 16 puhetilaisuutta, joissa kuulijoita noin 3,675 henkeä. Tämän lisäksi oli sihteeri mukana 9 erilaatuisessa kokouksessa.

Toisella neljänneksellä oli sihteerillä 27 puhe- ja esitelmätilaisuutta, joissa kuulijoita 4,390. Lisäksi osallistui hän 11 eri kokoukseen.

Kolmannella neljänneksellä 13 puhe- ja esitelmätilaisuutta 3,250 kuulijalle sekä 16 eri kokousta. Tämän lisäksi oli sihteeri puhumassa Työnjuhliilla Helsingissä.

Vuoden viime neljänneksellä puhui sihteeri 22 eri tilaisuudessa noin 7,000 kuulijalle ja läsnä 10 eri kokouksessa.

Yhteensä on sihteerillä ollut kertomusvuotena 78 puhe- ja esitelmätilaisuutta noin 18,315 kuulijalle, tullen keskimäärin 234 henkeä tilaisuutta kohden. (Vastaavat luvut edell. v. 74 ja 19,540.) Sihteerinsä kautta on piirijärjestö ollut edustettuna 46 erilaatuisessa kokouksessa, lukuunottamatta ammatillisten keskusjärjestöjen kokouksia.

Työväen sanomalehdistössä on piirijärjestön toimesta selosteltu palkka- ja työehtosopimusliikkeitä sekä kirjoiteltu ammattiyhdistysliikettä koskevia kirjoituksia. Ammattiyhdistysliikettä käsittävää kirjallisuutta ja lentoleh-tisiä on piirijärjestön välityksellä levitetty sangen huomattavat määrät.

Piirijärjestön puheenjohtaja Sänkiäho on esiintynyt puhujana kymmenissä eri tilaisuuksissa ja valiokunnan jäsentä A. Kivaria on käytetty useilla lyhemmillä järjestelymatkoilla.

Erikoisjärjestäjät. S. Rakennustyöväen liiton avustamana oli tov. K. Vuokila piirijärjestön palveluksessa tammikuun 14 p:stä maaliskuun 3 p:vään ja oli hänen matkansa järjestetty Oulun—Kiehimän, Tornion, Röytän ja Rovaniemen—Kemijärven rautatierakennustyöläisten keskuuteen. Oulun—Kiehimän rataosalla viipyi Vuokila tammikuun 14 p:stä helmikuun 4 p:vään. Vaikkakin tov. V:n matkan pääasiallisimpana tarkoituksena oli n. s. työmaatoiminnan järjestäminen ja osastojen toimihenkilöiden opastaminen, niin piti hän tällä matkalla puheita 12 tilaisuudessa yht. 600 kuulijalle.

Tornion—Röytän ratarakennustyömaalla viipyi Vuokila viikon päivät. Puhetilaisuuksia järjestettiin 3, joissa kuulijoita 145. Samalla matkalla yritti järjestäjä kaksi päivää saada Tornion rakennustyöväen osastoa toimintaan, joskin huonoilla tuloksilla.

Rovaniemen—Kemijärven ratatyömailla viipyi järjestäjä parisen viikon ajan käyden kaikilla käynnissä olevilla työmailla. Ainoastaan 3 puhetilaisuutta järjestettiin, joissa kuulijoita 390. Useita osaston kokouksia järjestettiin. Lisäksi laati järjestäjä ammattientarkastajalle valituksen huonoista ruokailuhuoneista, 8 tunnin työajan rikkomuksista y.m. työväen suojelua koskevista seikoista.

Paluumatkalla puhui järjestäjä Karihaai*assa ja Kemissä 4 kertaa 275 kuulijalle. — Yhteensä oli 22 puhetilaisuutta 1,310 kuulijalle.

S. Kuljetustyöläisten liiton avustamana oli tov. L. Lagerbom rannikkolaivamiesten erikoisjärjestäjänä helmikuun 28 p:stä huhtikuun 1 p:vään kulkien Pohjanlahden rannikon Torniota Pietarsaareen saakka. Epäedullisen vuodenajan takia voitiin 23 ilmoitetusta laivamiesten kokouksesta järjestää 17. Niissä oli läsnä 181 laivamiestä. Useissa paikoin perustettiin 3-henkisiä toimikuntia keräämään uusia jäseniä. Kokoukset muodostuivat laivamiesten työ- ja palkkaehtojen selitystilaisuuksiksi. — Pietarsaaressa perustettiin rannikkolaivamiesten osasto, joka liittyi liittoon.

S. Ammattijärjestön ja Maatyöväen liiton avustamana on maalaisköyhälistön erikoisjärjestäjänä toiminut kolmeen eri otteeseen kansanedustaja W. Tanner. Ensimmäinen matka alkoi toukokuun 27 p:nä ja päättyi kesäkuun 23 p:nä, ja järjestettiin se piirin eteläiseen maaseutuun. Tällä matkalla oli järjestäjällä 30 puhetilaisuutta 2,415 kuulijalle. Tällä matkalla perusti Tanner 4 maatyöväen osastoa ja toimi Lestijärven uittotyöläisten lakossa neuvottelijana.

Heinäkuun aikana kulki Tanner radanvarsilla olevissa maatyöväen osastoissa järjestäen 22 puhetilaisuutta 2,340 kuulijalle. Uusia osastoja perustettiin kaksi.

Syys- ja lokakuun aikana kulki Tanner Oulujokivarsilla sekä sisämaassa. Puhetilaisuuksia järjestettiin 26, joissa kuulijoita 2,295. Tällä matkalla perustettiin 4 uutta maatyöväen osastoa.

Yhteensä puhui Tanner 78 eri tilaisuudessa 7,050 kuulijalle perustaen 10 uutta osastoa sekä saaden puhetilaisuuksissaan uusia jäseniä liittymään järjestöihin. Myöhemmin on Tannerin matkan vaikutuksesta syntynyt useita maatyöväen osastoja.

Paitsi varsinaista luento- ja valistustyötään järjesti Tanner joukon rempallaan olleiden työväentalojen omistusoikeusasioita.

Tämän lisäksi ovat useiden eri liittojen järjestäjät liikkuneet piirijärjestön alueella.

Luento- ja kurssitoiminta. Kuluneen toimintavuodenkin aikana on pyritty mikäli siihen on ollut mahdollisuuksia, järjestämään luento- ja opastuskursseja joko yksin tai yhdessä toisten työväenjärjestöjen kanssa.

Tammikuun aikana järjestettiin Oulussa yhdessä ammatillisen Keskusneuvoston kanssa luento- ja opastuskurssit joilla luennoitiin yh . 40 tuntia. Kursseja seurasi 35 henkilöä. Luennoitsijoina ja opastajina toimivat A. Hokala, O. Karhi, M. Rosenberg, A. Sänkiahoja I. Heikka.

Helmikuulla järjesteyillä järjestönuorten ohjaajakursseilla Oulussa luennoi piirijärjestön sihteeri 4 tuntia.

Helmikuun puolivälissä järjesti S. Paperiteollisuustyöväen liitto luento- ja opastuskurssit Karihaarassa. Näillä kursseilla luennoi sihteeri 8 tuntia.

Osanottajia oli keskimäärin 47 henkeä. Kurssien ohjaajana toimi liiton järjestäjä S. Vuorio. Sitäpaitsi luennoi kursseilla liiton luottamusmies S. Mäkinen.

Maaliskuun loppupuolella järjesti TUL:n Perä-Pohjolan piiri kaksi-viikkoiset voimistelunjohtaja- ja toimitsijakurssit Rovaniemellä. Näillä kursseilla luennoi sihteeri järjestötehtävistä 18 tuntia. Toisina ohjaajina olivat Helmi Paasonen ja P. Helistö.

Lokakuun 4—16 p:väin välisenä aikana järjestettiin yhdessä Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten sihteeristön kanssa kurssit Kuusamossa. Kursseilla oli osanottajia, paitsi Kuusamosta, Posiolta, Tuutikylästä ja Sovajärveltä yht. 52. Iltaluentoja seurasi 80—100 henkeä. Luento- ja opastustunteja yht. 128 tullen niistä sihteerin osalle 78 tuntia ja sihteeristön toimitsijain, тов. Iivosen osalle 50 tuntia.

Loka- marraskuun vaiheessa järjestettiin kurssit Haukiputaan Jokikylän maatyöväen osaston talolla. Osanottajia 51. Opastus- ja luentotunteja 42. Kurssien ohjaajana toimi sihteeri yksinään.

Edelleen on piirijärjestön alueella järjestetty Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten sihteeristön toimesta opastuskursseja Kuolajärvellä ja Kittilässä. Lokakuulla järjesti Kemin ammatillinen keskusneuvosto kurssit Kemissä ja Haukiputaan ja lin ammatillfnen keskusneuvosto Martinniemiellä. Näillä kursseilla olivat luennoistijoina m.m. Ammattijärjestön, Puuteollisuustyöväen ja Työväen Raittiusliiton edustajat.

Juhlia ja valistuskokouksia. Piirijärjestön toimesta on kuluneen vuoden aikana järjestetty ammatillisia valistusjuhlia Oulussa helmikuun 11 p:nä, Haapajärvellä kesäkuun 30 ja heinäkuun 1 p:nä, Lumijoella elokuun 11 p:nä ja Limingassa elokuun 12 p:nä. Ohjelmallinen valistuskokous järjestettiin Oulussa huhtikuun 23 p:nä. S. Kuljetustyöläisten liiton Raahen osasto järjesti juhlat piirijärjestön hyväksi syyskuun 9 p:nä.

Vappu- ja työnjuhlapuhujien järjestäminen on ollut edelleenkin t.p. valiokunnan huolena. Vappujuhliin lähetti valiokunta puhujia 47 eri paikkakunnalle. Työnjuhlapuhujia lähetettiin 24 juhlaan.

Ammatillinen valistusviikko. Ammatillisen valistusviikon järjestelyihin ryhdyttiin hyvissä ajoin ennen viikon alkamista. Lentolehtisiä ja reklaamitauluja levitettiin perusjärjestöille useita tuhansia kappaleita. Valiokunnan toimesta järjestettiin puhujia 71 eri valistustilaisuuteen. Vakinaisiksi valistusviikkopuhujiksi otettiin тов. E. Tainio Kemistä ja V. Leppälä Reisjärveltä. Viikon aikana puhui Tainio 8 juhlassa 1,710 kuulijalle, Leppälä 9 juhlassa 760 kuulijalle, Heikka 8 juhlassa 2,145 kuulijalle, N. Väre 6 juhlassa 1,275 kuulijalle j.n.e.

Perusjärjestöjen ilmoitusten mukaan liittyi viikon aikana m.m. S. Puuteollisuustyöväen liiton Karihaaran osastoon 5, Sodankylän 8, Kuusiluodon 5, Koskelan 10, Lokan 2, Haapajärven 3, Kuusamon 12, Paanajärven 5 ja Pateniemen osastoon 12 jäsentä. S. Ravinto- ja Nautintoainetyöv. liiton Kemin osastoon 11, S. Paperiteollisuustyöväen liiton Karihaaran osastoon 22, Rakennustyöv. liiton Vaalan osastoon 15 jäsentä j.n.e.

Mäkelin-juhlat ja muistomerkki. Kun viimeksi pidetty piirijärjestön edustajakokous hyväksyi Mäkelin-vainajan haudalle pystytettävän muistomerkin piirustuksen ja kustannusarvion sekä päätti muistomerkkin paljastettavaksi Mäkelinin viisivuotiskuolinpäivänä, niin ryhtyi t.p. valiokunta päätöksen edellyttämiin toimenpiteisiin. Työnsuoritus annettiin Tuomaisen kiviveistämölle Oulussa ja määrättiin, että muistomerkkin on oltava valmiina ja paikoilleen asetettuna syyskuun 20 p:vään mennessä.

Jo hyvissä ajoin ryhtyi t.p. valiokunta juhla valmisteluihin. Lehdistössä julaistiin kiertokirjeitä ja kehoitettiin syyskuun 23 p:nä, mikä määrättiin muistomerkkin paljastuspäiväksi, järjestämään kautta Pohjolan muistojuhlia. Kutsukortteja muistomerkkin paljastusjuhlaan lähetettiin erinäisille työväenjärjestöille noin 200 kpl. Juhlien ohjelman valmisteluihin kiinnitettiin aivan erikoista huomiota. Juhlarunon ja muistohymnin kirjoitti runoilija Kössi Kaatra. Nämät sekä kirjoitettu puhe lähetettiin niille järjestöille, jotka juhlia ilmoittivat järjestävänsä.

Muistomerkkin paljastusjuhlat Oulussa muodostuivat valtaviksi. Ammatti-

osastot menivät juhla-kulkueessa hauatausmaalle. Kulkueessa laskettiin olleen noin 1,800 työläistä. Muistojuhlissa arvioitiin olleen yli 4,000 henkeä. Erinäiset työväenjärjestöt kautta maan olivat runsaasti edustettuina. Yksistään seppeleitä laskettiin 64 järjestön puolesta. Kirje- ja sähkösanomatervehdyksiä saapui juhlille ympäri maata sekä Ruotsista ja Venäjältä.

Järjestetyt juhlat olivat taloudellisestikin niin tuottavia, että koko muistomerkin hinta, Smk. 20,600: —, kyettiin hyvin suorittamaan.

Metsä- ja uittotyöläisten olojen tutkiminen. Vuoden 1927 lopulla ja v. 1928 alussa ryhtyi t.p. valiokunta suurisuuntaisiin toimenpiteisiin metsä- ja uittotyöläisten palkkaus-, asunto-, sairashoito- ja postiolojen y.m. seikkain tutkimiseksi. Tätä tarkoitusta varten painatettiin erikoiset, kaksiosaiset kyselykaavakkeet, joista toinen koski talvityömaita ja toinen uittotyömaita. Kaavakkeita levitettiin tuhansin kappalein metsä- ja uittotyöläisten itsensä täytettäväksi.

Kyselykaavakkeita palauttivat eri työmailla työskentelevät työläiset varsin suuressa määrin. Kerätty aineisto antoi perinpohjaisen selvityksen niistä olosuhteista, joissa työläiset Pohjolan tukkikentillä joutuvat työskentelemään. Piirijärjestön toimesta selostettiin sanomalehdistössä kyselykaavakkeiden perusteella metsätyöläisten kurjia olosuhteita ja kiinnitettiin täten kysymykseen yleisempää huomiota. N.s. »kämpäläin» ollessa eduskunnassa esillä voivat työväendustajat käyttää hyväkseen sitä aineistoa, mikä kyselykaavakkeiden avulla saatiin hankituksi.

Nyt kulumassa olevan talven aikana on yhä edelleenkin jatkettu samojen kaavakkeiden avulla tiedusteluja työläisten olosuhteista metsätyömailla. Vertaillessa tämän talvisia kyselykaavakkeita edellisen talven kaavakkeisiin saa niistä sen käsityksen, että suhteettoman korkea kämppävuoakra on nyt yleensä poistettu ja että asunnotkin ovat jossain määrin parantuneet, huolimatta siitä, että n. s. »kämpäläin» toimeenpanoasetusta ei ole vielä annettu. — Viimetalvinen työväen sanomalehdistön jatkuva metsätyöläisten kurjien olojen paljastaminen lieenee jossain määrin vaikuttanut asiaan.

Ammatillisen järjestötoiminnan elpyminen metsä- ja uittotyöläisten keskuudessa. Ammatillinen järjestötoiminta Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten keskuudessa on nytkin kuluneen vuoden aikana osoittanut jatkuvaa eteenpäin menoa. Järjestely- ja valistustyötä metsätyöläisten keskuudessa on lähinnä huolehtinut Pohjolan metsä- ja uittotyöläisten sihteeristö, jonka kotipaikkana on Rovaniemi. Sihteeristöllä on ollut vakinainen toimitsija koko vuoden ajan.

Marraskuun 10 p:nä erosi sihteeristön toimitsijan tehtävistä tov. K. O. Iivonen ja hänen tilalleen tuli sihteeristön toimikunnan valitsemana tov. Akseli Timonen. Toimitsija Iivonen toimiajallaan piti 62 puhetta noin 9,700 kuulijalle. Hän oli 122 päivää matkoilla.

Toimintavuoden päättyessä kuului sihteeristöön 53 perusjärjestöä, joista toimintavuoden aikana perustettiin 23. Sihteeristön toimikunta piti 11 kokousta merkiten pöytäkirjoihinsa 74 pykälää.

Uudet perusjärjestöt. Niistä perusjärjestöistä, joita vuoden kuluessa on perustettu etäisimpään Perä-Pohjolaan, mainittakoon, että n. s. Oulangan puoleen syntyi viisi uutta Puuteollisuustyöväen liiton alaista osastoa. Saman liiton alaisia osastoja on perustettu Posiolla ja Kuusamon kunnan alueelle, jossa ennen toimi vain yksi osasto, perustettiin neljä uutta osastoa. Samoin on perustettu osastoja Tervolaan ja Kittilän Kellontekemäskylään sekä Kolarin kunnan alueelle neljä uutta osastoa. Ylitornion Pellonkylään perustettiin niinikään osasto.

Huomattavin osastojen lisääntyminen on tapahtunut Kuolajärven kunnan alueella, jossa vuoden päättyessä oli toiminnassa 16 eri osastoa, mitkä muodostivat keskussiteekseen Tegllisuusneuvoston.

S. Puuteollisuustyöväen liiton alaisia osastoja on edellisten lisäksi perustettu Kemin jokisuulle, Haukiputaalle Santaholman sahatyöläisten keskuuteen ja Haapajärvelle.

S. Nahka- ja kumiteollisuustyöväen liiton alaisia osastoja on syntynyt Oulaisiin ja Rovaniemelle. S. Paperiteollisuustyöväen liiton osastoja Martin-

niemelle. S. Rakennustyöväen liiton osastojen nimet Oulun—Kiehimän rataosastolla ovat vaihtuneet sitä mukaa kuin radan rakennustyöläiset ovat siirtyneet uusille paikkakunnille.

S. Maattyöväen liiton alaisia osastoja on perustettu seuraaville paikkakunnille: Sälöisten Mattilanperälle, Nivalaan, Nivalan Järvikylään, Karvoskylään ja Sarjankylään, Tyrnävälle, Olkijoelle, Toholammin Keski- ja Isokankaankylään, Kinnulaan, Taluskylään, Madekoskelle, Myllykankaalle, Olhavaan, Kuivaniemeen, Paavolan Saarikoskelle, Muhoksen Kylmälänkylään, Lestijärvelle, Säräisniemelle, Jaalankaan, Yli-Olhavaan, Säräisniemen Venheettoon, Kilpualle, Kestilään, Haapavedelle ja Simon Keski-joelle. Yhteensä perustettu 26 maatyöväen osastoa.

Yhteensä on toimintavuoden kuluessa piirijärjestölle saapuneiden tietojen perusteella perustettu 55 uutta perusjärjestöä.

Työ- ja palkkaliikkeet.

Kun kuluneen vuoden aikana on sattunut varsin useita työehto- ja palkkaliikkeitä, niin selostetaan ne tässä kertomuksessa liitoittain.

5. *Kuljetustyöläisten liitto.* Kesäkuun 2 p:nä alkaneeseen satamatyöläisten taisteluun osallistuivat kaikki ne satamat ja niissä suoritettavat lastaustyöt, joissa ei ollut aikaisemmin tehtyjä sopimuksia voimassa, joten lakko muodostui miltei täydelliseksi. Mikäli tiedetään, oli osastoilla sopimukset ainoastaan Pietarsaaressa, Kalajoella ja Haukiputaalla Santaholman kanssa. Simonien osasto oli tehnyt tosin sopimuksen erään työnvälittäjän kanssa, mutta sanottiin sekin sopimus irti työläisten puolesta heti lakon alettua.

Liiton Haapajärven osasto päätti toukokuun 3 p:nä pitämässään kokouksessa julistaa saartoon O.Y. Haapajärven ja Erland Grankullan uittotyöt Lohi-, Hinkuan- ja Kuonajokien varsilla, koska yrityksistä huolimatta ei päästy minkäänlaisiin tuloksiin työnantajain kanssa. Saarto, joka myöhemmin muuttui lakoksi, käsitti 162 uittotyöläistä. Sama osasto julisti myöskin Haapajärven satamassa suoritettavat lastaustyöt lakkotilaan satamalakon puhjettua lukuunottamatta niitä työnantajia, joilla oli sopimus osaston kanssa.

5. *Puuteollisuustyöväen liitto.* Helmikuun 13 p:nä puhkesi lakko Santaholman sahalla Kalajoella. Osaston vaatimuksena oli tuntipalkkojen korotus ja työehtosopimus. Lakko päättyi 22 p:nä maaliskuuta osaston ja työnantajan allekirjoittamalla työehtosopimuksella, jonka mukaan naistyöntekijäin tuntipalkat kohosivat 55 p. ja miestyöläisten palkat 75 pennillä.

Helmikuulla esittivät Pateniemen sahan tukkipuolen työläiset Uleå O. Y:lle palkankorotusvaatimuksensa. Neuvottelujen kautta kohosivat työryhmän palkat noin 10 %:lla ja työnsuorituksessa saatiin erinäisiä helpotuksia.

Kannuksen sahalla sattui helmikuun 14 p:nä pienempi palkkaliike, joka päättyi työläisten voitolla.

Maaliskuussa jättivät Toppilan ja Korkeasaaren sahan taaplarit Uleå O. Y:lle esityksen 15 %:n palkankorotuksesta. Esitys ei johtanut muihin tuloksiin, paitsi että työläiset saivat luontaisetuina polttopuita.

Huhtikuun 1 p:nä käsitteli S.P.t. liiton Kemin Teollisuusneuvosto alustavasti palkka- ja työehtosopimusliikettä. Kokouksessa olivat edustettuina Röytän, Kuusiluodon, Karihaaran, Kemin, Laitakarin ja Veitsiluodon osastot sekä liitto ja piirijärjestö. Tässä kokouksessa vertailtiin eri sahalaistoksilla maksettavia työpalkkoja sekä päätettiin kysymys työehtosopimuksesta ja siihen liittyvästä palkkahinnoittelusta siirtää osastojen perinpohjaisesti käsiteltäväksi.

Myöhemmin jättivätkin Laitakarin, Karihaaran ja Röytän osastot Kemi-yhtiölle esityksensä työehtosopimukseksi pyytäen siihen vastausta määräpäivään mennessä. Vaikkakaan yhtiön vastaus ei tyydyttänyt työläisten järjestöjä niin pidättäytyivät nämä kuitenkin enemmistä toimenpiteistä muilla työaloilla vallinneiden suurten työtaistelujen takia.

Kemin osaston toimesta jätettiin samanaikaisesti esitys Kemin Puutavara-osakeyhtiölle Mansikkaniemen sahatyöläisten puolesta. Esityksen johdosta käydyt neuvottelut johtivat sopimukseen, mikä merkitsi työläisille palkkojen kohoamista.

Martinniemen osasto N:o 66 valmisti huhtikuulla työehtosopimuksen ja uuden palkkahinnoittelun esitettäväksi Raahe O. Y:lle. Tämä yritys ei kuitenkaan johtanut toivottuihin tuloksiin.

Santaholman sahatyöläisten taistelun puhjetessa helmikuun 13 p:nä oli kysymys myöskin Juselius O. Y:n Holman sahan työläisten esiintymisestä palkkojensa ja työehtojensa parantamisen puolesta. Kun työnantajan taholta oli liiton puheenjohtajalle vakuutettu, että Juselius O. Y:n taholta tullaan suostumaan kaikkeen siihen, mitä työläiset saavuttavat lakon avulla Santaholman sahalla, niin ei taisteluun lähdetty. Santaholman lakon päätyttyä esitettiin Juselius O. Y:n hyväksyttäväksi samat ehdot kuin lakon avulla oli saatu aikaan Santaholman kanssa. Juselius yhtiön taholta nyt kuitenkin jyrkästi kieltäydyttiin samoja ehtoja hyväksymästä ja sahatyöläisille isännistön taholta jätetyssä kirjeessä uhattiin lopettaa koko Holman saha ja siirtää raamit Raaheen. Työntekijäin järjestöjen ja työnantajan välinen kirjevaihto asiasta venyi aina toukokuulle saakka, joten sahauksen pian loppumisen takia ei enää voitu taisteluun lähteä. — Tapaus kuitenkin osoitti työläisille kouraantuntuvalla tavalla sen tosiseikan, että työnantajain suullisiin lupauksiin ei ole luottamista.

Etäisimmän Perä-Pohjolan uittotyöläisten palkkaliikevalmisteluihin ryhtyi metsätyöläisten sihteeristö hyvissä ajoin lähettämällä kaikille uittoliikkeen harjoittajille palkkavaatimukset kirjallisesti. Samanaikaisesti asetettiin yhteyteen Kainuun järjestyneiden uittotyöläisten kanssa lähettämällä Suomussalmen Teollisuusneuvostolle ohjeita ja luonnoksia palkkaliikettä varten.

Toukokuun 2 p:nä puhkesi lakko Kuolajärven Kurtinkylässä Repola Wood-yhtiön uittotyömaalla. Lakko kesti kolme päivää. Aikuisten työläisten tuntipalkat kohosivat Smk. 6: — ja nuorten, alle 18 vuotisten tuntipalkat Smk. 5: —. Aikaisempina uittokausina oli miltei poikkeuksetta uittotyöläisten palkat Smk. 4: — tunnilta. Sopimuksessa, mikä allekirjoitettiin toukokuun 5 p:nä Teollisuusneuvosten ja työnantajan kesken, oli myöskin monia muita työläisille edullisia kohtia. Nyt tapahtui ensimmäisen kerran Perä-Pohjolan metsätyöläisten historiassa se, että sopimus allekirjoitettiin työläisten ammatillisen järjestön toimesta. Työmaalla uittoaikana työskenteli yli 700 työläistä.

Toinen uittotyöläisten taistelu oli Paatsjokilaaksossa. Jo'aikaisin keväliä, kun järvet vielä olivat jäässä, julistivat Paatsjoen uittotyöläiset, ilman keskusjärjestöjen lupaa, kaikki uittotyöt Paatsjokilaaksossa saartotilaan. Rintamassa olivat aluksi mukana sekä suomalaiset, että norjalaiset uittotyöläiset. Vähitellen syntyi kuitenkin erimielisyyttä suomalaisten ja norjalaisten uittotyöläisten kesken ja sen johdosta oltiin pakotettuja vapauttamaan saarrosta noin 13 km Paatsjoen uittoväylää, Saarikoskelta valtakunnan rajalle Jokiniemeen saakka. Tällä osalla uittoväylää allekirjoitettiin sopimus 25 kesäkuuta 1928. Vaatimus yhden kruunun tuntipalkasta tuli hyväksytyksi. Riidanalaiseksi jäi edelleen Paatsjoen yläjuoksun ja Inarin uittoalueet. Näitä alueita koskeva sopimus allekirjoitettiin Ivalossa 12 p:nä heinäkuuta. Kun edellisenä uittokautena maksettiin Smk. 6: — tunnilta, niin kohosi nyt palkat 7: — mk:aan, suostuen työnantaja lisäksi suorittamaan ylityötunneilta Smk. 8: —, jota edellisenä uittokautena ei oltu suoritettu. Kirjallinen työehtosopimus tuli allekirjoitetuksi.

Laajemmat uittotyöläisten taistelut jäivät syntymättä luonnon esteiden takia. Kun esim. Sodankylän vesistöissä, Veitsiluodon työmailla, piti palkkaliikkeen alkaa, niin oli uittoväylässä veden puute. Samat syyt vaikuttivat useilla muillakin uittoväylillä epäedullisesti työläisten aikomiin palkkaliikkeisiin.

Kesäkuun 10 p:nä puhkesi täydellinen työnseisaus Varjakan sahalla sen johdosta, kun sahanhoitaja erotti mielivaltaisesti osaston puheenjohtajan

J. Kettusen syystä, että hän kiinnitti osaston kokouksen tekemän päätöksen tarhalastauksen lopettamisesta satamalakon takia erääseen ilmoituspylvääseen. Kun sahuri Kettunen ajettiin pois työmaaltansa, niin seurasi koko sahan työväestö häntä poistuen sahalaitokselta. Selkkauksen johdosta käydyissä neuvotteluissa Uleå O. Y:n kanssa päästiin kirjalliseen sopimukseen kesäkuun 19 p:nä ja työt aloitettiin 20 p:vän aamulla. Työnantaja ei kuitenkaan suostunut ottamaan Kettusta takaisin työhön, mutta suostui siihen, että ei vaikeuta hänen työnsaantimahdollisuuksiaan muualla. Työnseisauksesta huolimatta katsottiin työsuhde jatkuneeksi, kaikki luontaisedut pysyivät ennallaan ja boikottia ei työselkkauksen johdosta saanut harjoittaa.

Kun Varjakan sahalli oli vuosikautia toistunut ammattiosaston toimihenkilöiden työstä erottamiset, niin nyt tehdyssä sovinnossa vaadittiin myöskin yhtiötä lopettamaan moiset toimenpiteet.

Kesäkuun 15 p:nä puhkesi uitto- ja lajittelumiesten lakko Kemijokisuulla palkkauskysymyksen takia. Työläiset vaativat 1 mk. 50 p. korotusta tunnille. Lakon puhjetessa oli tästä yli 300 miestä käsittävää työläisjoukosta vajaa 10 %:ia järjestyneitä työläisiä. Mutta jo seuraavana eli 16 p:nä perustivat työläiset itselleen taistelujärjestön, Kemijokisuun uitto- ja lajittelumiesten osaston, johon heti liittyi toistasataa jäsentä. Taistelun päättyessä oli osaston jäsenmäärä lähes kolmesataa.

Heinäkuun 26 p:nä jätti piirijärjestön edustaja Kemijoen Lauttausyhdistykselle sovinnon-ehdot lakon lopettamisesta. Seuraavana päivänä hyväksyikin Lauttausyhdistyksen hallinto jätetyt ehdot ja työläiset palasivat töihinsä heinäkuun 30 p:nä.

Tehdyn sovinnon mukaisesti kohosivat työläisten tuntipalkat 50 pennillä, ja n.s. kappalepalkka tukilta ja paperipuurungolta 10 pistä 20 p:iin eli 100 % lilla. Kaikki lakkoon osallistuneet työläiset otettiin takaisin työhön yhden viikon ilmoittautumisajalla eikä boikottia saanut harjoittaa.

Jokisuun lajittelutyössä saavuttivat työläiset täydellisesti senpäiväansion, mihin heidän alkuperäinen vaatimuksensa edellytti, joskin palkanmaksamistapa tuli erilainen. Kun työläisten edellisen kesän prosenttipalkkio, 10 p. tukilta, teki noin 12 mk. päivää kohden, niin tuli se nyt tekemään vähintään 24 mk. Työpäivän ollessa 10-tuntisen, joista kaksi tuntia 50 %:in korotuksella, tuli nyt tuntipalkat 55 mk. ja prosenttipalkkio ä 20 p. tukilta, 24 mk. päivässä, nousten päiväansio 79 mkiaan. Jos tuntipalkka olisi ollut 6 mk. ja prosentti 10 p., niin päiväansioksi olisi tullut Smk. 78: —, Tuntipalkan ollessa 5: 50 p. ja prosenttipalkkion 15 p., olisi päiväansio ollut Smk. 78: 50 p. Ennen lakkoa oli työläisten päiväansio Smk. 61: 50 p., joten lisäys Smk. 17: 50 p.

Kesä-heinäkuun vaihteessa joutui Oulun Nuottasaaren palaneen sahan lautataj-hatyöt lakkotilaan satamatyöläisten lakon takia.

Heinäkuun alkupäivinä suunnitteli Ruukin osasto sikäläisillä sahoilla palkkaliikettä. Toimenpide kuitenkin raukesi toistaiseksi.

Joulukuulla tapahtui palkkojen laskua Uleå O. Y:n Toppilan ja Patenien sahoilla. Palkkojen lasku aiheutti Toppilan sahalli tukkipuolen ja riipimyllyn miesten työstä pois jäämisen. Kun tukkipuolella saatiin 1 p. nousu puuta kohden, niin palasivat tukkipuolen miehet työhön riipimyllyn miesten jäädessä edelleenkin pois työstään.

Rautateidentyöntekijäin liiton Oulun osaston toimikunnan jäsenet ja eräitä muitakin työläisiä, yhteensä 12, samottiin irti työpaikoistaan V. R. Oulun konepajalla helmikuun 26 p:nä. Kun tämä työstä erottaminen katsottiin tähdätyksi työläisten ammatillista järjestäytymisoikeutta vastaan, niin ryhdyttiin asiassa päättäviin toimenpiteisiin. Kun vaatimukset irtisanomisien peruuttamisesta eivät Oulussa johtaneet toimenpiteisiin, niin kääntyi Ammattijärjestö asiassa Rautatiehallituksen ja Kululaitosministeriön puoleen vaatimuksella erotettujen takaisin ottamisesta. Ministeriö määräsi kuitenkin erotetut otettavaksi työhön, jota päätöstä ei kuitenkaan konepajan insinööri kokonaisuudessaan noudattanut.

S. Liiketyöntekijäin liiton Karihaaran osaston ja Kemin Osuuskaupan

välillä hyväksyttiin työehto- ja palkkasopimus marraskuun 1 p:nä. Aikaisemmin ei mainitun liikkeen ja osuuskaupan välillä ollut minkäänlaista työehtosopimusta.

5. *Nahkateollisuustyöväen liiton* Oulun osasto jätti toukokuulla työehto- ja palkkasopimusesityksen Åströmin tehtaille Oulussa. Vaikkakin tehtaan työläiset kokouksessaan 93 äänellä 27 vastaan päättivät ajaa vaatimuksensa läpi taistelun avulla, ei taisteluun lähdetty käynnissä olleiden muiden työtaistelujen takia.

Oulaisten nahkatehtaalla ajoivat työläiset läpi työehto- ja palkkasopimuksensa.

Muutamissa pienemmissä jalkineliikkeissä Oulussa on sattunut pieniä selkkauksia, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet vakavampiin toimenpiteisiin.

5. *Ravinto- ja Nautintoainetyöväen liitto.* Paasivaaran margariinitehtaalla Oulussa puhkesi työnseisaus elokuun 22 p:nä klo 12 päivällä. Kun työläiset esittivät tehtaan johdolle kirjelmällä kokouksensa päätöksen, jossa vaativat erästä satamarikkuria erotettavaksi tehtaalta, niin vastapainoksi tähän erotti tehtaan johto neljä työläistä tehtaaltaan. Työläiset vaativat nyt työn keskeytyksen uhalla erotettujen tovereittensa työhön takaisin ottamista. Kun siihen ei suostuttu, niin poistuivat työläiset, noin 70 luvultaan, pois tehtaalta.

Jo ennen selkkauksen puhkeamista yritettiin piirijärjestön taholta vaikuttaa selkkauksen ehkäisemiseksi, mutta ilman tuloksia. Liiton luottamusmies saapui myöskin miltei heti paikkakunnalle yrittäen saada sovintoa aikaan, mutta kun tehtaan johto hylkäsi kylmästi kaikki työläisten esitykset, niin muuttui työnseisaus lakoksi elokuun 30 p:nä.

Myöhemminkin on työläisten taholta useita kertoja pyritty sovintoon ja luovuttu miltei kaikista vaatimuksista, mutta sittenkään ei ole sovintoa saatu syntymään. Työläiset ovat kautta maan asettuneet tukemaan työläisten taistelua julistamalla tehtaan tuotteet boikottiin. Myöskin osa edistymielisistä osuuskaupoista on kieltäytynyt myymästä tehtaan tuotteita. — Lakko, jota Ammattijärjestö ei liene hyväksynyt, jäi jatkumaan yli kertomusvuoden.

Oulun leipurityöntekijät saivat kevätkesällä osastonsa kautta läpiajetuksi uuden palkka- ja työehtosopimuksen. Samoin saivat Osuuskaupan teurastajat läpiajetuksi uuden työehto- ja palkkasopimuksen. Molempien työntekijäryhmien palkat kohosivat tuntuvasti.

5. *Metallityöntekijäin liitto.* Edelliseltä vuodelta jatkumaan jäänyt Oulun kaupungin sähkö- ja puhelinmiesten lakko selitettiin päättyneeksi kesäkuun 16 p:nä kestätyään päivälleen yhden vuoden.

Toukokuulla käytiin Oulun Teollisuusneuvosten nimeämien henkilöiden kautta neuvotteluja paikkakunnan läkki-, pelti- ja vaskisepän työnantajain kanssa. Neuvottelut johtivat tuloksiin. Työehto- ja palkkasopimus allekirjoitettiin molemmin puolin. Palkat kohosivat tuntuvasti ja työehdot samoin paranivat.

Kemin Teollisuusneuvosten Pajusaaren työpaikkajärjestö jätti huhtikuun 27 p:nä työnantajalleen Kemi O. Y:lle liiton suostumuksella uhkavaatimuksen palkkojen järjestämis- ja korottamisasiassa. Uhkavaatimus johti siihen, että työnantaja kutsui työläisten edustajat luokseen neuvottelemaan kysymyksestä toukokuun 3 p:nä. Neuvottelujen tuloksena mainittakoon:

- 1) Prosenttipalkkajärjestelmä jäi voimaan
- 2) Ylityöstä maksetaan kahdelta ensimm. tunnilta 100 % ja seuraavilta 150 % korotus pohjapalkkaan.
- 3) Oppilaiden palkat nousivat 25—75 penniin tunnilta, nuorempien ammattimiesten ja apumiesten palkat nousivat vähintään 25 penniä. Niille vanhemmille ammattimiehille, joiden tuntipalkka oli Smk. 6: —; ei nousua tapahtunut.
- 4) Työehtosopimusta ei aikaansaatu;
- 5) Työnantaja lupautui järjestämään kahden viikon loman kaikille niille, joita oli rasisettu liiallisella ylityöllä.

Isännistö antoi neuvottelujen tuloksista kirjallisen tiedon työläisille. Mutta kun se poikkesi neuvottelujen tuloksista siinä suhteessa, että työläisten olisi pitänyt suostua tekemään ylityötä 300 tuntia vuodessa entisillä palkoilla ja vasta sen jälkeen olisi tullut luvattu korotus, niin ei se työläisiä tyydyttänyt, vaan pitivät työläiset yksimielisesti kiinni suullisissa neuvotteluissa saaduista lupauksista. Tähän suostuikin isännistö toukokuun 5 p:nä, joten työnseisaus vältettiin.

Kesäkuun alussa sattui Pajusaarella tapaus, että eräs remonttimies kieltäytyi korjaamasta satamarikkureille jotain nostokurkea. Tämän johdosta työläinen erotettiin. Nyt vaativat kaikki Pajusaaren remontti- ja sähkötyömiehet erotetun toverinsa takaisin työhön ottamista, tai muussa tapauksessa he kaikin tulevat keskeyttämään työnsä kesäkuun 15 p:nä klo 4 i.p. Kun erotettu työläinen otettiin takaisin töihinsä, niin ei työnseisausta ehtinyt tapahtua.

S. Rakennustyöväen liitto. Huhtikuussa jätti Rovaniemen osasto palkan- korotusesityksen Rovaniemen—Kemijärven radan rakennuspäällikölle vaatien vastausta määräpäivään mennessä. Vaatimus uusittiin vielä myöhemminkin, mutta ei se johtanut työläisiä eikä näiden järjestöjä tyydyttäviin tuloksiin.

Oulun—Kiehimän radanrakennustyöläisten puolesta jätettiin palkan- korotusvaatimus radan rakennuspäällikölle kesäkuussa. Esitykseen ei saatu edes vastausta.

Kemin ja Karihaaran osastot ryhtyivät jo keväällä toimenpiteisiin työ- ehto- ja palkkasopimuksen aikaansaamiseksi rakennustyöalalla Kemin seudulla. Työnantajille jätettiin monet eri esitykset ja pyydettiin niihin vastauksia. Toimenpiteet johtivat ainoastaan siihen, että Kreuger & Toll'in rakennustyömaalla Kemin Veitsiluodossa päästiin sovintoon osastojen kanssa.

Myöhemmin syksyllä julistivat osastot lakkotilaan erään Valjus & Ollakan rakennustyömaan Karihaarassa. Tämän rakennustyön oli ottanut urakalla suorittaakseen eräs haukiputaalainen työryhmä. Kun ryhmän työnjohtaja kirjoitti sopimuksen osastojen kanssa, niin selitettiin lakko päättyneeksi.

Oulun osaston toimesta jätettiin keväällä kaikille rakennusurakoitsijoille työehto- ja palkkasopimusluonnokset. Samanlaiset esitykset jätettiin myöskin kaupungille ja valtiolle. Kun yksityiset rakennusurakoitsijat ilmoittivat vasta sitten suostuvansa neuvotteluihin, jos kaupungin ja valtion taholtakin ilmoitetaan ryhdyttävän neuvotteluihin, niin päätti osasto luopua vaatimuksistaan kaupunkiin ja valtioon nähden tässä yhteydessä. Vaikka yksityisille rakennusurakoitsijoille uusittiin useita kertoja vaatimukset, jopa uhkavaatimuksenkin muodossa, niin eivät nämä ryhtyneet neuvottelemaan. Lopuksi katsoi osasto asioiden viivästymisen takia ajan muuttuneen taisteluun lähdölle epäedulliseksi ja luopui vaatimuksiensa läpiajamisesta pakkokeinoin.

S. Maatyöväen liitto. Reisjärven ja Kalajan osastojen toimesta esitettiin keväällä Reisjärven vesistöissä seitsemälle eri uittoliikkeen harjoittajalle työehto- ja palkkasopimusluonnokset. Osastojen määräämään neuvottelutalaisuuteen saapui ainoastaan yksi uittoliikkeen harjoittaja, jonka kanssa käydyt neuvottelut johtivat siihen, että työehto- ja palkkasopimus allekirjoitettiin. Myöhemmin saatiin sopimus aikaan myöskin erään toisen uittoliikkeen harjoittajan kanssa. Toisten työnantajain uittotyöt sitävastoin oli julistettava lakkotilaan ja kestitkin tämä lakko koko uittokauden.

F. Saveniuksen kanssa allekirjoitetussa työehtosopimuksessa tuli työpäivän pituus määrättyä kahdeksantuntiseksi ja ylitöistä lain määräämä korotus. Tuntipalkat kohosivat 4 mk. 60 p. sekä nuorille, alle 18 vuoden, 3 mk. 75 penniin tunnilta. Aikaisemmat tuntipalkat uittotöissä olivat noin 3 mk. 50 p. tunnilta. Sopimus, mikä allekirjoitettiin Enqvistin kanssa, oli suunnilleen edellisen kaltainen.

Lestijärvellä puhkesi myöskin uittotyöläisten lakko heti vesien auettua. Lakko päättyi kesäkuussa ja voidaan sen ansioksi laskea se, että uittotyö-

läisten palkat näillä seusuilla kohosivat Smk. 5: — tunnilta ollen aikaisemmat tuntipalkat noin Smk. 3: —.

Oulujoen Kiviniemen maatyöväen osasto esitti keväällä Oulun osuuskaupalle, joka omistaa Vesalan tilan, palkka- ja työehtosopimuksen. Sopimus tuli allekirjoitetuksi ja kohosivat sen kautta työntekijäin palkat.

5. *Paperiteollisuustyöväen liitto.* Toukokuun alkupäivinä oli Pajusaaren Selluloosatehtaiden ammattiosastolla palkkaliike Kemi-yhtiön kanssa. Käydyt neuvottelut ja isännistöltä saadut lupaukset johtivat sovintoon. Työnantajan taholta luvattiin alinpana tuntipalkkana pitää aputyömiehille Smk. 5: 50 ja naisille Smk. 3: 75 ollen tässä nousua miehille 50 p. ja naisille 25 p. tunnille. Edelleen suostui työnantaja siihen, että erikoistapauksissa tehdään korjauksia palkkoihin ja että työläiset voivat osastonsa luottamusmiehen välityksellä tehdä palkankorotuspyyntöjään eri työryhmittäin.

5. *Puuteollisuustyöväen liiton* Oulaisten osasto jätti kesäkuun alussa O.Y. Yhtyneille sahoille vaatimuksen 20 pros. palkankorotuksesta sahan, lautatarhan ja jokipuolen työläisille. Vaikkakaan isännistö ei suostunut osaston kanssa mihinkään sopimuksiin, oli se kuitenkin pakotettu nostamaan 10 pros. työpalkkoja sahassa, taaplauksessa ja lastauksessa.

Työttömyys- ja katokysymys.

Työttömyyskysymykseen on piirijärjestön t.p. valiokunta joutunut jatkuvasti kiinnittämään huomiotaan. Työttömyyskysymyksen takia pidettiin piirijärjestön edustajakokouskin viime talvena tavallista aikaisemmin. Syksyn tullen kiinnitettiin kiertokirjeiden avulla perusjärjestöjen huomiota työttömyys kysymykseen. Kun työttömyyden ja sattuneen kadon johdosta taloudellinen tilanne työväestön ja pienviljelijäväestön keskuudessa kärjistyi, niin kutsui t.p. valiokunta koko Pohjolaa käsittävän työttömäin ja kadon johdosta kärsimään joutuneiden edustajakokouksen koolle Ouluun joulukuun 30 p:ksi. Kokous olikin erittäin onnistunut. Edustajia kokoukseen oli saapunut 23 eri kunnasta, yhteensä 60. Kokouksessa läsnäolleet pienviljelijäväestön edustajat valitsivat koko lääniä käsittävän katokomitean, joka ryhtyi tarmokkaasti toimimaan tässä kysymyksessä.

Aineiston kerääminen työttömyyskysymyksen ajoa ja selventämistä varten on edelleenkin osoittanut olevan vaikeasti saatavissa.

Kaluston lisäys. Kuluneen toimintakauden aikana on tapahtunut seuraava kaluston lisäys: Puhelin, arkistokaappi, konekirjoituspöytä, varjo-kuvakone ja kassalipas. Myöskin on kirjoituskone suurennettu 14" koneesta 20" koneeksi.

Ammattijärjestön antamat muistutukset. Kun viimeksi pidetty piirijärjestön vuosikokous päätti ilmoitus- ja tiedonantolehtinään käyttää Pohjan Voimaa ja Työn Ääntä, niin antoi Ammattijärjestö huomautuksen siitä, että tiedonantolehtenä on käytettävä myöskin Pohjolan Työmiestä. T.p. valiokunta otti huomautuksen huomionsa.

N.s. Tyrnävän jutun takia antoi Ammattijärjestö piirijärjestölle ojennuksen taikka huomautuksen puolueettoman valistustyön harjoittamisesta. Tämän johdosta ilmoitti valiokunta, että se ei ota vastaan annettua ojenusta, koska se on annettu asiaa tutkimatta.

Piirijärjestön toiminnan tukeminen. Kuluneen toimintakauden aikana on Oulun Osuuskaupan hallintoneuvosto antanut piirijärjestön harjoittaman valistustyön tukemiseksi Smk. 6,000: —.

Jäsenmäärän vaihtelut osastoissa. Valiokunnan toimesta lähetettiin vuoden vaihteessa n.s. vuositilastokaavakkeet perusjärjestöjen täydennettäväksi. Näiden kaavakkeiden perusteella voidaan esittää tarkemmat tiedot jäsenmäärän lisäyksistä tai vähennyksistä eri osastoissa. Tämä tilasto seuraa liitteenä tätä toimintakertomusta.

Loppulause.

Kulunut vuosi on epäilemättä ollut työn, vuosi Pohjolassa. Erikoisesti on mainittava

ollut havaittavissa maa-, metsä- ja uittotyöläisten järjestötoiminnan elpymisessä. Edelleen on kiinnitettävä vakavaa huomiota maaseudulla harjoitettavaan ammatilliseen valistustyöhön. Suuret työ- ja palkkataistelut sekä niiden onnistuminen vaativat ammatillisen valistustyön tehostamista laajalla maaseudulla.

POHJOLAN AMMATILLISEN PIIRIJÄRJESTÖN R. Y.
t.p. valiokunta.

S. Ammattijärjestön Naisjaoston Toimintakertomus vuodelta 1928.

Kuten edellisinäkin vuosina, niin myös tänä toimintavuonna, ponnisteli jaosto edelleen valistustyön tekemisessä ja järjestyneisyyden kohottamiseksi naistyöläisten keskuudessa. Tehden mainittua valistustyötä mahdollisuuksien mukaan, käyttäen kaikkia sopivia käytännössä olevia menettelytapoja.

Kirjallisesta valistustyöstä mainittakoon seuraavaa: naisten yötyökysymyksestä antoi jaosto julkilausuman, sekä Kansainvälisen naistenpäivän viikolla se antoi kehoituksen, tehostaen ammatillisen järjestäytymisen tarpeellisuutta, Naistenpäiväjuhlissa pidettävissä puheissa y.m.

Molemmat julistukset jätti jaosto julkaistavaksi kaikille työväenkehdiölle. Ammatillisella valistusviikolla julkaisi jaosto n.s. lentokirjasen, jossa selostettiin sitä sorronalaista asemaa, missä naiset joutuvat elämään kapitalistisessa yhteiskunnassa. Nämät kirjaset jaettiin Keskusneuvostojen välityksellä ilmaiseksi naistyöläisille ympäri maan.

Kirjeenvaihdosta huomattavampana mainittakoon kiertokirje, jota lähetettiin 56 paikkakunnalle. Siinä selostettiin ammatillisten naisjaoston toiminnan tärkeyttä, niitä päivänkysymyksiä, kuten naisten yötyön poistamista y.m.s.

Suullista valistustyötä, paitsi muutamia ammatillisten järjestöjen tilaisuuksia, joissa jaoston puolesta on ollut puhuja, mainittakoon se työ, mitä naisjärjestäjä on tehnyt sen kahden kuukauden aikana, jonka ajan jaosto t.p. valiokunnan päätöksellä sai järjestäjää käyttä. Järjestäjän matkakertomuksesta ilmenee yksityiskohtaisemmin se työ, mitä jaosto jo on aikaansaanut. Järjestäjänä oli sama henkilö kuin edellisenäkin vuonna, nimittäin jaoston sihteeri Katri Järvinen.

Kokoonpanoltaan jaosto oli 1928 sama kuin edellisenäkin vuonna, paitsi varapuheenjohtaja Hilma Karvinen muuttiulkomaille. Hänen tilalleen valittiin varapuheenjohtajaksi Edit Konttinen ja vakinaiseksi jäseneksi jaostoon kutsuttiin poistuneen tilalle varajäsen Ida Reijonen.

Jaosto on kokoontunut toimintavuonna 8 kertaa, joissa kokouksissa tehtyjä päätöksiä on merkitty pöytäkirjaan 31 pykälää.

Jaoston jäsenet ovat kokouksissa käyneet seuraavasti: Väinö Uurtamo ja Sofia Lindfors, 8 kertaa Katri Järvinen 7 kertaa, Aino Huoveliin 6 kertaa, Edit Koistinen 4 kertaa ja Ida Reijonen 3 kertaa.

Jaoston tiliasema ilmenee tilikertomuksesta.

Kaikista puutteellisuuksista huolimatta, ei voida vähäksi arvioida sitä työtä, mitä jaosto on tehnyt ammatillisella rintamalla. Siksi voidaankin sanoa, että kun alkuvaikeudet ovat voitettut ja täydellinen ymmärtämys saavutettu, niin voidaan jaostotyön avulla lisätä paljon naisten aktiivisuutta ammattiyhdistysliikkeessä ja edelleen sitä tietä lisätä tietoisuutta vähemmän tietoisten naistyöläisten keskuudessa.

S. Ammattijärjestön Naisjaoston
puolesta:

Katri Järvinen.
sihteeri.

(Liite S. Ammattijärjestön 1928 vuoden toimintakertomukseen.)

T i e t o j a

Suomen Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen jäsenistä, jäsenten tunti-
palkoista, liittojen ja osastojen varoista, yhdisteltynä ja eritel-
tynä, Hittojen pääkassojen ja työttömyys- ja matka-apu-
kassojen tuloista ja menoista, sekä varoista, työ-
ehtosopimuksista ja liittojen lehdistä
vuodelta 1928.

Taulukko N:o 2.

Tietoja S. Ammattijärjestön jäsenten tuntipalkoista v. 1928 lopussa, osastojen antamien tietojen mukaan, sekä vertailua keskimääräisistä tuntipalkoista v. 1920 alkaen.

N:o	Liiton nimi	Jäsenten tuntipalkat ovat											
		miehillä:						naisilla:					
		alin		korkein		keski-määr.		alin		korkein		keski-määr.	
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.
1	Lasiteollisuustyöväen liitto	3	—	13	—	7	—	1	60	6	—	2	94
2	Puuteollisuustyöväen liitto	2	—	13	—	5	32	1	—	7	50	3	—
3	Sukeltajain liitto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Kuljetustyöntekijäin liitto	3	25	14	—	6	54	2	—	8	—	4	42
5	Paperiteollisuustyöväen liitto	2	50	12	—	5	07	1	25	5	15	2	86
6	Jalometallityönt. liitto	4	—	15	—	7	73	3	—	8	—	4	94
7	Ravinto- ja Nautintotyönt. liitto	3	12	14	—	8	04	1	30	7	—	4	10
8	Rakennustyöv. liitto	3	—	16	—	8	50	2	—	7	50	4	—
9	Kutomateollisuusyöv. liitto	2	50	8	50	4	75	1	50	6	50	3	05
10	Metalliteollisuustyöv. liitto	1	75	13	50	5	79	1	75	6	—	3	—
11	¹⁾ Kirjatyönt. liitto	8	—	15	—	13	—	5	—	13	—	10	—
12	Muurarien liitto	6	—	16	—	11	70	—	—	—	—	—	—
13	Nahkateollisuustyöv. liitto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Vaatetustyönt. liitto	6	75	13	50	8	—	1	50	7	—	4	94
15	Rautateidentyönt. liitto	5	—	8	70	6	44	—	—	—	—	—	—
16	Liiketyöntekijäin liitto	2	50	15	50	6	30	1	50	10	—	3	95
17	Maa-, Metsä- ja Uittotyönt. liitto	1	50	11	—	3	76	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	7	32	—	—	—	—	4	26

Keskimääräiset tuntipalkat ovat olleet:

	Miehillä.	Naisilla.	Miespuolisilla oppilailla.
V. 1920	4: 82		2: 67
V. 1921	5: 63	3: 15	3: —
V. 1922	5: 94	3: 19	3: 25
V. 1923	6: 29	3: 58	3: 85
V. 1924	6: 73	3: 55	—
V. 1925	6: 65	3: 45	3: 63
V. 1926	7: 07	3: 47	4: 03
V. 1927	7: 16	4: 53	—
V. 1928	7: 32	4: 26	—

¹⁾ Koskee ainoastaan ammattityöläisten palkkoja.

Taulukko n:o 3.

S. Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen tulot ja menot v. 1928.

N:o	Liiton nimi	Tulot		Menot	
		Mk.	p.	Mk.	p.
1	Lasiteollisuustyöväen liitto	58 125	62	39 425	20
2	Puuteollisuustyöväen liitto	1 686 004	88	1 915 470	71
3	Sukeltajain liitto	11 712	94	9 765	39
4	Kuljetustyöntekijäin liitto	12 800 563	08	12 574 156	43
5	Paperiteollisuustyöväen liitto	477 869	08	609 640	05
6	Jalometallityöntekijäin liitrs	50 063	89	27 962	55
7	Ravinto- ja nautintoainetyöväen liitto	318 830	42	254 955	30
8	Rakennustyöväen liitto	2 440 460	19	1 397 606	10
9	Kutometeollisuustyöväen liitto	2 136 722	98	2 026 211	—
10	Metalliteollisuustyöväen liitto	2 506 419	75	2 375 676	31
11	Kirjatyöntekijäin liitto	507 439	67	418 481	66
12	Muurarien liitto	900 538	78	634 551	20
13	Nahka- ja Kumiteollisuustyöväen liitto	1 068 231	23	1 062 853	51
14	Vaatesustyöntekijäin liitto	325 690	13	357 616	25
15	Rautateidentyöntekijäin liitto	106 018	79	100 953	10
16	Liiketyöntekijäin liitto	209 155	33	196 689	21
17	Maa-, Metsä- ja Uittotyöläisten liitto	148 803	15	147 245	60
Yht. Mk.		25 752 649	91	24 149 259	57

Taulukko N:o 4.

Tietoja S. Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen maksamista avustuksista v. 1928.

N:o	Liiton nimi	Vuoden kuluessa maksettiin															Avustuksia yhteensä	
		Työriitojen avustusta			Sairausavustusta			Hautausavustusta			Oikeusavustusta			Muuta avustuksia				
		Jäse-nelle	mk.	p.	Jäse-nelle	mk.	p.	Jäse-nelle	mk.	p.	Jäse-nelle	mk.	p.	Jäse-nelle	mk.	p.	Smk.	p.
1	Lasiteollisuusyöv. liitto	2 448	593 387 50	—	—	595 100 974	—	2	750	—	—	22 338 75	43	8 127 07	—	750	—	
2	Puniteollisuusyöväen liitto	—	—	—	—	2 950	—	35	10 575	—	—	—	—	—	—	950	—	
3	Sukeltajain liitto	6 500	12 017 088	—	—	197 48 874	—	8	3 200	—	26	29 280 70	—	—	—	12 098 412 70	—	
4	Kuljetustyöläisten liitto	255	247 827	—	—	237 30 981 75	—	34	7 100	—	4	6 680 50	8	2 244	—	294 833 25	—	
5	Paperiteollisuusyöväen liitto	—	—	—	—	9 3 130	—	1	500	—	—	—	5	721	—	4 351	—	
6	Jalometallityöntekijäin liitto ¹⁾	—	12 856	—	—	—	—	—	—	—	1	1 085 20	4	2 881 10	—	16 822 30	—	
7	Ravinto- ja Nautintoainetyönt. liitto	982	554 742 50	—	—	471 95 669 75	—	124	35 710	—	—	6 964 90	—	918 80	—	694 005 95	—	
8	Rakennustyöväen liitto	1 200	1 730 486 65	—	—	11 189	—	82	67 000	—	—	12 337 20	33	9 753 60	—	1 742 650 65	—	
9	Kutomateollisuusyöväen liitto	766	835 341 06	—	—	495 109 722	—	89	17 087 50	—	—	73 259	—	—	—	1 034 133 86	—	
10	Metalliteollisuusyöväen liitto	—	—	—	—	80 56 171 50	—	33	20 835	—	81	5 101 70	—	—	—	122 469 70	—	
11	Kirjatyöntekijäin liitto	192	40 008	—	—	137 56 525	—	33	20 835	—	3	1 707 50	1	77	—	897 819	—	
12	Muurarien liitto	750	882 403 50	—	—	29 10 131	—	10	3 500	—	3	1 707 50	—	—	—	219 159	—	
13	Nahka- ja Kumiteollisuusyöv. liitto	890	188 851	—	—	81 25 535	—	9	3 600	—	5	1 173	—	—	—	19 387 50	—	
14	Vaatetustyöntekijäin liitto	—	—	—	—	103 13 759	—	14	4 400	—	1	808 50	1	420	—	19 387 50	—	
15	Rautateidentyöntekijäin liitto ²⁾	—	1 835	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	2 139 10	—	4 574 10	—	
16	Liiketyöntekijäin liitto	17	—	—	—	2 600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26 416	—	
17	Maa-, Metsä- ja Uittotyöläisten liitto	176	24 188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26 416	—	
Yhteensä		14 234	17 124 984 21	2 438 546 212	—	371	175 232 50	121	89 705 95	105	27 261 67	17 985 396 33	—	—	—	—	—	

¹⁾ Matka avustusta 5 jäsenelle 721: —

²⁾ Työttömyysavustusta 420: —

Tietoja S. Ammattijärjestön kuuluvien liittojen pääkassojen varoista v. 1928.

N:o	Liiton nimi	Varoja:																Velkoja				Puhdas omaisuus					
		Rahaa kassassa		Rahaa pankissa		Saatavia		Osakkeita		Kaluston arvo		Kirjas-ton arvo		Muuta omaisuutta		Omaisuutta yhteensä		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.				
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.										
1	Lasiteollisuusyöv. liitto	1 316	13	52 859	44	—	—	400	—	2 000	—	—	—	—	—	—	56 575	63	—	—	—	—	56 575	63			
2	Puuteollisuusyöv. »	215 477	85	22 159	67	89 692	—	18 397	82	72 000	—	3 500	—	—	—	—	421 227	34	2 553	05	—	—	418 674	29			
3	Sukeltajain »	60	14	5 202	60	1 245	—	261	95	3 104	75	48 75	—	—	—	—	10 065	39	176	20	—	—	9 889	19			
4	Kuljetustyöl. »	110 896	11	484 040	35	9 500	—	20 207	51	26 674	46	2 763	90	14 336	42	668 418	74	274	056	11	—	394 362	63				
5	Paperiteollisuusyöv. »	45 894	28	106 283	32	1 100	—	2 540	—	14 170	—	2 134	—	10 188	45	182 316	05	106	282	60	—	76	033	45			
6	Jalometallityönt. »	4 371	97	80 635	35	5 000	—	50	—	2 757	50	—	—	—	—	92 814	82	1 575	36	—	—	91	239	46			
7	Ravinto- ja Naut.t. »	41 369	24	141 813	20	19 298	20	—	—	20 000	—	—	—	—	—	222 480	64	360	—	—	—	222	120	64			
8	Rakennusyöv. »	435 462	77	1 813 703	35	95 000	—	4 000	—	20 000	—	1	—	15 875	—	2 384 042	12	—	—	—	—	2 384	042	12			
9	Kutomateollisuust. »	2 241	50	282 937	32	24 387	20	1 400	—	6 887	—	—	—	5 868	—	323 721	02	115	636	10	—	208	084	92			
10	Metalliteollisuust. »	315 963	12	2 170 229	28	148 084	25	44 692	82	32 378	60	—	—	5 388	—	2 716 735	57	30	—	—	—	2 716	705	57			
11	Kirjatyöntekijäin »	14 477	44	493 146	15	245 000	—	650	—	1	—	—	—	753	274	59	72	104	65	—	—	681	169	94			
12	Muurarien »	42 807	64	820 802	60	200	—	350	—	1	—	—	—	4 437	46	868 599	70 ¹⁾	—	—	—	—	868	599	70			
13	Nahka- ja Kumiit. »	31 738	58	11 547	79	5 588	19	1 485	—	16 324	—	409	—	15 527	25	82 619	81	81	866	92	—	—	—	—	752	89	
14	Vaatetustyönt. »	437	95	11 383	09	24 135	—	2 660	—	17 465	40	—	—	18 180	25	74 261	69	191	168	24	—	—	—	—	—	—	
15	Rautat. työntekij. »	11 887	97	126 177	80	1 946	—	200	—	101	15	—	—	912	37	141 225	29	—	—	—	—	141	225	29	—	—	
16	Liiketyöntekijäin »	316	80	8 416	30	33 583	25	3 800	—	9 443	30	1	—	13 467	50	69 028	15	27	735	85	—	41	292	30	—	—	
17	Maa-, Metsä- ja Uitt. »	1 560	04	1 100	99	16 375	15	4 405	—	9 003	—	1	—	—	—	32 445	18	18	730	30	—	13	714	88	—	—	
Yht. Smk.		1 276 279	59	6 632 444	60	720 134	24	105 500	09	252 310	66	8 859	65	104 322	90	9 099	85	173	892	27	5	38	8 324	482	90	—	—

¹⁾ Velat 116 906:55 varoja suuremmat.

Taulukko N:o 6.

Tietoja S. Ammattijärjestöön kuuluvien liittojen ammattios. tai teollisuusneuv. varoista v. 1928.

N:o	Liiton nimi	V a r o j a :																Velkoja				Puhdas omaisuus		Tietoja antaneiden osastojen luku
		Rahaa kassassa		Rahaa pankissa		Saatavia		Osakkeita		Kuluston arvo		Kirjaston arvo		Muuta omaisuutta		Omaisuutta yhteensä		Velkoja		Puhdas omaisuus				
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.					
1	Lasiteollisuusyöv. l.	10 879	64	13 927	15	1 450	—	631	—	4 632	05	—	—	—	—	—	—	31 702	84	7				
2	Puunteollisuusyöv. l.	67 726	10	162 726	38	147 006	88	71 102	73	65 104	06	—	—	7 030	68	—	—	42 369	47	524 646	93	169		
3	Sukeltajain liitto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
4	Kuljetustyöl. liitto	53 081	—	156 388	71	527 086	42	136 151	31	248 574	30	6 116	50	—	—	489 887	18	1 617 285	42	1 394 509	39	56		
5	Paperiteollisuust. l.	15 373	32	67 749	80	15 357	25	8 572	73	29 347	88	976	65	—	—	22 833	66	160 221	29	159 846	75	47		
6	Jalometallityönt. l.	3 366	21	41 457	37	1 770	—	2 100	—	178	—	345	—	—	—	40	—	49 256	58	49 256	58	6		
7	Ravinto- ja Naut. l.	30 255	73	234 214	76	35 539	20	27 493	12	11 222	09	506	50	—	—	339	385	40	—	336 008	65	56		
8	Rakennustyöv. liitto	81 010	02	714 376	44	277 865	87	108 284	61	50 567	60	7 390	68	—	—	66 604	—	1 306 099	22	50 431	96	1 255 667	26	142
9	Kutomateollisuust. l.	12 906	59	73 821	50	5 676	80	12 145	—	14 278	60	2 150	05	—	—	17 502	20	138 480	74	2 107	50	136 373	24	25
10	Metalliteollisuust. l.	70 562	39	212 072	19	176 442	39	62 599	03	83 055	19	3 878	16	—	—	20 515	80	629 125	15	86 314	72	542 810	43	79
11	Kirjatyöntekijäin l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Muurarien liitto	46 382	84	335 398	32	55 170	—	33 400	—	7 408	38	1 066	—	—	—	18 869	67	497 695	21	—	—	497 695	25	34
13	Nahka- ja Kumi. l.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Vaateustyönt. liitto	17 818	38	133 448	58	20 451	05	16 523	—	6 942	27	85	75	—	—	1 465	—	196 734	03	250	—	196 484	03	29
15	Rautat. työntekij. l.	3 087	94	58 421	79	4 490	—	6 928	15	2 803	12	—	—	—	—	1 825	50	77 556	50	1 050	—	76 506	50	5
16	Liiketyöntekijäin l.	21 040	83	88 157	52	1 559	—	9 345	—	6 581	30	219	—	—	—	2 226	45	129 129	10	2 696	70	126 432	40	45
17	Maa- Metsä- ja Uittotyöv. liitto	26 665	34	74 731	28	16 247	43	13 700	—	48 496	94	7 422	50	—	—	572 756	32	760 109	81	53 182	55	1 706 927	26	36
Yht. Smk.		460 156	33	2 366 891	79	1 286 122	29	509 065	68	579 191	78	37 187	47	1 257	232	25	6 495	847	59 460	980	12 6 034	867	51 736	—

1) Sisältyy m.m. kiinteistöjä.

Yhdistelmä liittojen pääkassojen ja osastojen hoidossa olevasta omaisuudesta sekä
työttömyys- ja matka-apukassojen varoista v. 1928 lopussa.

N:o	Liiton nimi	Liittojen pää- kassoissa oleva omaisuus		Osastojen hoidossa oleva omaisuus		Työttömyys- ja matka-apu- kassojen varat		Yhteensä		Keskimäärin jokaista jäsentä kohti	
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.
1	Lasiteollisuustyöväen liitto	56 575	63	31 702	84	—	—	88 278	47	180	53
2	Puuteollisuustyöväen liitto	418 674	29	524 646	93	720 097	27	1 663 418	49	113	60
3	Sukeltajain liitto	9 889	19	—	—	—	—	9 889	19	137	35
4	Kuljetustyöntekijäin liitto	394 362	63	1 394 509	39	—	—	1 788 872	02	212	08
5	Paperteollisuustyöväen liitto	76 033	45	159 846	75	150 214	72	386 094	92	86	90
6	Jalometallityöntekijäin liitto	91 239	46	49 256	58	—	—	140 496	04	496	45
7	Ravinto- ja nautintoainetyöväen liitto	222 120	64	336 008	65	158 515	25	716 646	54	169	78
8	Rakennustyöväen liitto	2 384 042	12	1 255 667	26	1 099 366	71	4 739 076	09	245	52
9	Kutomateollisuustyöväen liitto	208 084	92	136 373	24	150 239	07	494 697	23	112	56
10	Metalliteollisuustyöväen liitto	2 716 705	57	542 810	43	359 427	83	3 618 943	83	269	33
11	Kirjatyöntekijäin liitto	681 169	94	—	—	263 491	50	944 661	44	277	84
12	Muurarien liitto	868 599	70	494 695	25	—	—	1 363 294	95	409	40
13	Nahka- ja Kumiteollisuustyöväen liitto	752	89	—	—	73 623	47	74 377	36	18	43
14	Vaatetustyöntekijäin liitto	—	—	196 484	03	—	—	196 484	03	71	32
15	Rautatien työntekijäin liitto	141 225	29	76 506	50	—	—	217 731	79	152	69
16	Liketyöntekijäin liitto	41 292	30	126 432	40	68 505	47	236 230	17	76	60
17	Maa-, Metsä- ja Uittotyöntekijäin liitto	13 714	88	706 927	26	—	—	720 642	14	291	99
		8 324 482	90	6 031 867	51	3 043 481	29	17 399 831	70	192	84
	Ammattijärjestön hoidossa oleva omaisuus	1 892 424	23	—	—	—	—	1 892 424	23	21	02
	Yht. Smk.	10 216 907	13	6 031 867	51	3 043 481	29	19 292 255	93	213	81
	Lisäys v. 1927 verraten	+ 1348 354	16	+ 757 801	45	+ 825 154	83	+ 2 931 310	44		

Taulukko n:o 8.

Valtion avustusta nauttivien työttömyys- ja matka-apukassojen tulot ja menot v. 1928.

N:o	K a s s a n n i m i	T u l o t						M e n o t																
		Osakas- maksuja		Valtiolta		Korkoja		Muuta- tuloja		Yhteensä		Työttömyys- avustusta		Matka- avustusta		Hoitokus- tannuksia y.m. menoja		Yhteensä						
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	jäs.	mk.	p.	jäs.	mk.	p.	mk.	p.					
1	Rakennustyöväen l. kassa ...	376 683	75	75 148	95	55 429	11	—	—	507 261	81	662 134	112 50	108	9 309	—	42 500	—	185 921	50				
2	Puuteollisuustyöv. l. kassa.	246 879	80	45 129	10	40 035	66	—	—	332 044	56	577 122	516 50	100	5 049	50	38 060	—	165 626	—				
3	Metalliteollisuustyöv. l. kassa	237 706	—	60 591	75	15 314	63	8 204	—	321 816	38	418 91 928	—	339	28 364	—	51 696	—	171 988	—				
4	Paperteollisuustyöv. l. kassa	53 112	15	36 816	95	8 771	15	2 350	—	101 050	25	187 50 773	—	48	6 074	50	17 191	—	74 038	50				
5	Kutomateollisuust. l. kassa..	41 631	40	—	—	11 158	80	—	—	52 790	20	1) 28 472	15	—	—	—	19 483	—	47 955	15				
6	Kirjatyöntekijäin l. kassa ...	107 877	10	14 182	50	13 427	61	—	—	135 487	21	60 30 958	—	15	4 380	—	20 000	—	55 338	—				
7	Nahkateollisuust. l. kassa ...	31 059	77	4 796	75	3 560	85	—	—	39 417	37	39 9 187	—	7	579	—	6 505	—	16 271	—				
8	Liiketyöntekijäin l. kassa ...	15 595	20	2 072	—	3 728	85	—	—	21 396	05	10 3 048	—	—	—	—	12 000	—	15 048	—				
9	Ravinto- ja naut. l. kassa ...	61 148	69	1 105	70	8 542	20	—	—	70 796	59	19 2 272	60	6	572	40	19 355	—	25 200	—				
Yht. Smk.		1 171 693	86	23 984	370	159 968	86	10 554	—	1 582 060	42	1 972 473	267 75	623	54 328	40	296 790	—	754 388	15				
																		Yht. ylijäämä Smk.			817 674		27	

1) Ei antanut tietoja.

Taulukko N:o 9.

Valtion avustusta nauttivien työttömyys- ja matka-apukassojen varat ja velat v. 1928 lopussa.

N:o	Kassan nimi	Varat						Velat				Kassan- osakasten luku	Varoja keskim. osak- kohden							
		Rahaa kassassa		Talletuksia pankissa		Saatavia ja muuta omaisuutta		Yhteensä		Velkoja			Puhdas omaisuus							
		mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.	mk.	p.		mk.	p.						
1	Rakennust. I. Tyött. ja matk. ap. kassa	14 555	80	1,084	810	91	—	1,099	366	71	—	1,099	366	71	56	86				
2	Puuteollisuust. I. Tyött. ja matk. ap. k.	51 902	13	668	195	14	—	720	097	27	—	720	097	27	49	18				
3	Metalliteollisuust. I. Tyött. ja matk. ap. k.	50 905	78	308	522	05	—	359	427	83	—	359	427	83	26	75				
4	Paperiteollisuust. I. Tyött. ja matk. ap. k.	5 325	42	144	889	30	—	150	214	72	—	150	214	72	4	443				
5	Kutomateoll. t. I. Tyött. ja matk. apu. k.	8 861	87	163	764	40	2,000	174	626	27	24,387	20	150	239	07	4	395			
6	Kirjatyöntekij. I. Tyött. ja matk. ap. k.	49 319	60	214	171	90	—	263	491	50	—	263	491	50	3	400	77	49		
7	Nahkateoll. t. I. Tyött. ja matk. ap. k.	4 620	17	60	155	40	8,847	90	73	623	47	—	73	623	47	4	035	18	24	
8	Liiketyöntekij. I. Tyött. ja matk. ap. k.	1 863	27	66	642	20	—	68	505	47	—	68	505	47	3	084	22	21	8	
9	Rav.- ja Nautintot. I. Tyött. ja matk. ap. k.	14 549	55	143	965	70	—	158	515	25	—	158	515	25	4	221	37	55	5	
Yht. Smk.		201 903	59	2 855	117	—	10 847	90	3 067	868	42	24 387	20	3 043	481	29	70	973	39	57

Taulukko N:o 10.

Voimassa olevat työehtosopimukset v. 1928 päättyessä.

N:o	Liiton nimi	Sopimusten luku	Niitä noudattaa		Sopimus kuppantit	Sopimukset päättyvät
			Työnantajaa	Työntekijää		
1	Rakennustyöntekijäin liitto	72	¹⁾	14 701	Työnantajajärjestö ja osaksi	Eri aikoina
2	Kirjatyöntekijäin liitto	2	²⁾	5 000	Työnantajaj. yks. työnantajat.	31/12—29
3	Metalliteollisuustyönt. liitto	15	195	3 019	»	Eri aikoina
4	Kuljetustyöläisten liitto	25	105	1 835	» ja eri liikkeet	»
5	Liketyöntekijäin liitto	31	26	1 700	Eri osuustoiminnalliset liikkeet	»
6	Maatyöväen liitto	8	8	353	Eri työnantajat	»
7	Kutomateollisuustyöv. liitto	1	1	30	Yksit. työnantaja	23/2—29
8	Puuteollisuustyöv. liitto	181	200	¹⁾	Työnant. järj. ja yksit. työnantaj.	Eri aikoina
9	Ravinto- ja Nautintotyöv. liitto	53	¹⁾	¹⁾	»	»
10	Vaatetustyöntekijäin liitto	34	¹⁾		Työnant. järjestöt	1/3—30
11	Muurarien liitto	9		2 478	—	—
	Yht.	431	685	29 117		

¹⁾ Ei saatu tietoja.
²⁾ noin.

Taulukko N:o 11.

Tietoja liittojen lehdistä v. 1928.

Kustantajan nimi	Lehden nimi	Ilmestyy kertaa vuodessa	Tilaushinnat				Painoksen suuruus
			Jäseniltä		Muilta		
			m.	p.	m.	p.	
Puuteollisuusyöv. liitto	Puutyöläinen	12	ilm.	—	25	—	14 500
Kuljetustyöläisten liitto	Kuljetustyöläinen	6—8	ilm.	—	15	—	7 000
Paperiteollisuusyöv. liitto	Paperityöläinen	4	ilm.	—	—	—	4 700
Kutomateollisuusyöv. liitto	Kutomatyöläinen	4	ilm.	—	10	—	5 000
Ravinto- ja Nautintoainetyö. liitto	Tähkä	4	ilm.	—	15	—	4 500
Rakennustyöväen liitto	Rakentaja	12	ilm.	—	10	—	12 000
Metalliteollisuusyönt. liitto	Metallityöläinen	10	ilm.	—	20	—	10 500
Kirjatyöntekijäin liitto	Kirjatyö — Bokarbete	24	ilm.	—	24	—	4 100
Muurarien liitto	Peruskivi	12	ilm.	—	10	—	4 000
Vaateustyöntekijäin liitto	Vaateustyöläinen	4	ilm.	—	10	—	3 000
Liiketyöntekijäin liitto	Liiketyöläinen	12	20	—	20	—	2 500
Maatyöväen liitto	Maatyöläinen	12	10	—	10	—	2 000
S. Ammattijärjestö	S. Ammattijärjestö	12	20	—	20	—	2 500
	—	—	—	—	—	—	76,300

Vertailua edellisten vuosien tilastoihin.

Vaikka erilaiset tiedot kaikilta Ammattijärjestöön kuuluvilta liitoilta ja niiden osastoilta ovat tarpeellisia, ei pyydettyjä tietoja kaikilta osastoilta ole saatu. Parannusta tässä suhteessa on kuitenkin vähitellen tapahtunut. Vuosivuodelta on näet tietoja antaneiden osastojen luku lisääntynyt. V. 1926 antoi tietoja 582 osastoa, v. 1927 707 ja v. 1928 736 osastoa. Parhaimmat tiedot saadaan raha-asioista. Niistä käy selville, että järjestöjen yhteinen varallisuus on erittäin huomattavasti lisääntynyt. Lisäys on tilastossamme johtunut, paitsi tavallisesta varojen lisäyksestä, myöskin siitä, että tietoja on saatu useammista järjestöistä. Mainittakoon tässä liittojen pääkassojen, osastojen, työttömyys- ja matka-apukassojen sekä Ammattijärjestön yhteisestä omaisuudesta kolmelta vuodelta.

Omaisuus on ollut:

V. 1926	9,854,874: 73	Lisäys	1,353,497: 36
V. 1927	16,360,945:49	»	6,506,070:76
V. 1928	19,292,255:93	»	2,931,310:44

Mitä muihin tietoihin tulee, niin huomataan, että avustusmenot ,ovat v. 1928 olleet suuremmat kuin aikaisempina vuosina. Tiedot tuntipalkoista ja voimassa olevista työehtosopimuksista ovat edelleenkin hyvin puutteellisia, joten niiden y.m. tietojen suhteen on toivottava vastaisuudessa parannusta.

Helsingissä 17 p:nä huhtik. 1929.

A. Halme.

Vappumerkkiasiat.

Helsingin kaupungin maistraatille.

Viittaamalla julkisesta rahankeräyksestä voimassaolevaan lakiin 16 p:ltä huhtikuuta 1920, jätämme täten tilityksen sisäasiainministeriön 30 p:nä maaliskuuta 1928 meille myöntämällä luvalla myymistämme vappumerkeistä. Myyntilupa oli 100,000 kappaleelle, mutta valmistimme niitä vain 85,800 kpl. Niistä myytiin 80,043 kpl. ja loput ovat arvottomana varastossa. Merkkien myyntihinta oli 2: — kpl., josta myyjille annettiin 10 prosentin alennus. Tili merkkien myynnistä on seuraava:

Tulot:

Merkkien myynnistä Smk. 144,078: 10

Menot:

Merkkien valmistus ja muut kulut 39,593: —

Voitto.....104,485: 10

Smk. 144,078: 10

Voittovarot Smk. 104,485: 10 on jätetty S. Ammattijärjestön toimikunnalle käytettäväksi myyntiluvassa mainitun Uudenmaanläänin Maaherran hyväksymän komitean määräysten mukaan ja sen valvonnan alaisena.

Helsingissä, 26 p:nä kesäkuuta 1928.

Suomen Ammattijärjestö r.y.

A. Halme.

Uudenmaan läänin Maaherralle on rahojen käyttämisestä annettu seuraava selostus:

Viime kesäkuulla annoimme julkisesta rahankeräyksestä voimassaolevan lain määräämän tiliselostuksen S. Ammattijärjestön asianomaisella luvalla myymistä vappumerkeistä. Siitä kävi selville, että merkkien myynnistä jäi ylijäämää *Smk. 104,485:10* mikä ylijäämä on käytettävä myyntiluvassa mainitun Uudenmaanläänin Maaherran hyväksymän komitean valvonnan alaisena. Ylijäämän käytöstä v. 1928 loppuun mennessä saa komitea täten antaa seuraavan selostuksen:

Komitean palveluksessa on ollut kaksi luennoitsijaa, nimittäin J. E. Savenius 6 kuukauden ajan, luennoiden suomenkielellä ja Karl Henriksson 7 kuukauden ajan, luennoiden ruotsinkielellä. Sitäpaitsi ovat tilapäisesti luennoineet E. J. Huttunen, K. A. Fagerholm ja Atos Virtanen, sekä Albin Parkkinen antanut kirjanpidon opetusta Mikkelissä. Herra Savenius on käynyt luennoitmassa ammattiyhdistysliikkeestä 21 paikkakunnalla yhteensä 2,450 kuulijalle ja herra Henriksson 23 paikkakunnalla n. 2,200 kuulijalle. Luennoitsijat Savenius ja Henriksson ovat saaneet palkkaa alussa 2,600: — kuukaudessa ja sitten 2,750: —, sekä asianmukaiset matka- ja päivärahat.

Varoja käytettiin v. 1928 loppuun mennessä 52,821:50, joten vuodelle 1929 jäi käytettäväksi 51,663:60.

Tili varojen käytöstä on seuraava:

Tulot:

Merkkien myyntivoitto Smk. 104,485: 10

Menot:

Luennoitsijat:

Karl Henriksson (ruots.) 7 kk. ajalta palkkaa,
päivä- ja matkarahat 25,745: —
J. E. Savenius, (suom.) 6 kk. ajalta palkkaa, päivä-
ja matkarahat 24,046: 50

Tilapäisluennoitsijat:

J. E. Huttunen, K. A. Fagerholm ja Atos Virtanen
sekä Albin Parkkinen kirjanpidon opet. ja
painatustöistä yht 3,030: —
52,821: 50

Jäännös vuodelle —29 51,663:60

Smk. 104,485: 10

Jäännös varat käytetään samoin kuin v. 1928 käytettiin.

Helsingissä, 22 p:nä helmikuuta 1929.

Matti Paasivuori.
Pekka Railo.

A. E. Leino.
Mikko Ampuja.
Aatu Halme.

Kertomus

S. Ammattijärjestön tileistä tilivuodelta 1928.

Jälempänä olevasta kokonaistulojen ja-menojen kertomuksesta sekä Tase- ja Tulostilistä käy selville Ammattijärjestön taloudellinen toiminta ja varallisuus 1928 vuoden lopussa. Ammattijärjestön koko varallisuus erikoisrahastöineen oli 1927 vuoden lopussa 2,199,949:23 ja 1928 lopussa 1,892,424:23, joten vähennys on 307,525: —. Vähennys johtuu työriitojen avustusmenoista. Työriitojen avustusrahasto oli 1927 lopussa 1,639,778:40 ja 1928 lopussa 1,029,099:—, joten rahaston varojen vähennys on 610,679: 40. Työttömäin avustusrahasto väheni 12,200: —. Vappumerkkien myynnistä (80,043 kpl.) saatiin voittoa 104,485: 10, josta voitosta käytettiin valistustyöhön 52,881:50 ja loput 51,663: 50 jäivät erityiseen rahastoon, kuten Tasetilin vastattavien puolelta näkyy. Kun Ammattijärjestön yleisen rahaston (Pääomatilin) varat lisääntyivät 263,690: 80, niin on yhteinen varojen vähennys vain 307,525: —.

Menopuolen selostukseksi mainittakoon seuraavaa: Avustusmenot 2,898,743: 10, jakaantuivat seuraavasti:

Kuljetustyöläisten liitolle	1,300,208
Kutomateollisuustyöyäen liitolle	600,500
Nahka- ja Kumityöläisten liitolle	588,500
Rakennustyöväen liitolle	270,000
Vaatetustyöntekijäin liitolle	35,300
Paperiteollisuustyöväen liitolle	28,120
Puuteollisuustyöväen liitolle	22,940: 10
Norjan Ammattijärjestölle	<u>53,175</u>

Yht. Mk. 2,898,743 10

Valistustyöhön käytettiin varoja yhteensä 345,244:05, josta määrästä, kuten Tulostilin tappiopuolelta näkyy 292,422: 55 Ammattijärjestön yleisestä rahastosta ja 52,821:50 Vappumerkkien voittovarojen rahastosta. Valistusmenot jakaantuvat:

Vakinaisten luennoitsijoiden'kustannukset	164,911: 25
Pohjolan piirin kustannukset	46,000: —
Valistusviikon kustannukset	37,547: 25
Lentolehtisistä y.m. painotuotteista	37,101: 55

im

Opastuskursseista	3,942	
Tilapäispuhujille	2,620	50
Naisjaostolle	300	
	Mk.	292,422 55

Vappumerkkien voittovaroilla tehty valistus 2 luen- noitsijaa ja tilapäisluennoista yhteensä	52,821: 50	
	Yht. Mk.	345,244:05

Poistojen tili, kuten tulostililtä näkyy, osoittaa 76,232: 75 varojen poistoa. Poistot johtuvat siitä, että Jalometallityöntekijäin Ammattijärjestölle maksettavan lainan loppuerä 10,000: — ja Vaatetustyöntekijäin liitolle annettu 25,000: — laina poistettiin tileistä. Samoin alennettiin kaluston arvo 1: —, joten poisto teki 34,68Q: —. Loput poistoista ovat kirjaston arvon alennus 3,924: 75 ja Amm.järjestölle jo langenneen entisen Lahden työväenyhdistyksen varojen takaisin luovuttaminen.

Kulunkitilillä esiintyvään menoerään sisältyy toimintakertomusten, tilastojen y.m. sekalaiset painotyöt, konttoritarpeet, posti- ja puhelinmenot, vakuusmaksut y.m. sekalaisia menoja. Muut menot, samoin kuin tulot eivät kaivanne yksityiskohtaisempaa selostusta, koska ne käyvät selville seuraavasta kokonaiskertomuksesta:

Kokonaistulot ja -menot.

Tulot:

Kassajäännös vuodelta 1927	256,767: 41	
Vakinaisia veroja	704,533: 75	
<i>Työriittojen avustusrahastoon:</i>		
Vapaaehtoisia veroja liitoilta	2,115,169: 15	
—»—muilta kotimaisilta järjestöiltä ..	19,717:05	
Tanskan Amm.järjestöltä lahjana ...	45,016: —	
Norjan Amm.järjestöltä lahjana . . .	6,251: 30	
Tuntemattomalta lahjana	101,910: 20	2,288,063: 70
Vappumerkeistä	144,545: 10	
Juhlista (Työnjuhlat)	97,842: 85	
Työnjuhla julkaisusta	79,483: 70	
Joululehdestä	101,569: —	
Vanhasta kirjallisuudesta	10,706: 80	
Korkoja	114,442: —	
Velallistililtä	157,358: 15	
Osakkeista	17,376: —	
Ammattijärjestö-lehdestä	37,784: —	

Välitystililtä	42,604: —
Toimintansa lop. t.y. tililtä	678: 80
Nostettu pankista	2,370,704: 60
Yht. Mk.	6,424,459: 86

Menot:

Työriitojen avustuksiin	2,898,743: 10
Työttömäin avustuksiin	12,200: —
V alistusmenoja:	
Amm.järjestön yleisistä varoista	292,422: 55
Vappumerkkirahastosta	52,821: 50 345,244: 05
Vappumerkeistä	40,060: —
Juhlista (Työnjuhlat)	621: —
Työnjuhla julkaisusta	52,962: 40
Joululehdestä	80,840: 40
Vanhasta kirjallisuudesta (rahteja)	410: 40
Velallistilille	200,812: 42
Ammattijärjestö-lehdestä	59,653: 40
Välitystilille	42,604: —
Kalustoon	9,690: —
Kirjastoon	3,924: 75
Kulunkeja	54,028: 20
Palkkoja	168,793: —
Palkkioita ja matkakuluja	42,659: —
Toimiston vuokraan	35,200: —
Työv. Sivistysliiton verot	14,692: —
Oikeusmenoja	2,835: —
Opintomatkasta	2,000: —
Viety pankkiin	1,949,992: 50
Kassajäännös vuodelle 1929	406,494: 24
Yht. Mk.	6,424,459: 86

Tasetili.

V a s t a a v a a :

Kassatili	406,494: 24
Pankkitili	1,421,397: 22
Velallistili	34,899: 47
Osakkeiden tili	21,310: —
Vankien kirjastotili	8,320: 30
Kirjaston tili	
Kirjallisuusvaraston tili	
Kaluston tili	
"	
Yht. Mk.	1,892,424: 23

Vastattavaa:

Työttömäin avustusrahaston tili	31,360:05	
Työriitojen avustusrahaston tili	1,029,099: —	
Vappumerkkien valistusrahaston tili	<u>51,663:60</u>	1,112,122: 65
<u>Yleinen rahastotili (Pääomatili)</u>		<u>780,301:58</u>
Yht. Mk.	1,892,424:23	

Tulostili.

Voitoksi:

Vakinaisten verojen tili	704,533: 75	
Korkotili	114,442: —	
Juhlien tili (Työnjuhlat)	97,221: —	
Työnjuhla-julkaisun tili	26,521: 85	
Joululehden tili	20,728: 60	
Kirjallisuustili	10,296:40	
<u>Työväenyhdistysten tili</u>	<u>678: 80</u>	
Yht. Mk.	974,422: 70	

Tappioksi:

Valistustili	292,422: 55	
Palkkatili	168,793: —	
Poistojen tili	76,232: 75	
Kulunkitili	54,028:20	
Palkkio- ja matkatili	42,659: —	
Vuokratili	35,200: —	
Ammattijärjestö-lehden tili	21,869:40	
Työv. Sivistysliiton verotili	14,692: —	
Oikeusmenojen tili	2,835: —	
Opintomatkatili	2,000: —	
<u>Yleisen rahaston (Pääoman) lisäys</u>	<u>263,690: 80</u>	
Yht. Mk.	974,422: 70	

Kokonaisvarojen lisäys tai vähennys.

Vähennykset:

Työttömäin avustusrahaston vähennys	12,200: —	
<u>Työriitojen avustusrahaston vähennys</u>	<u>610,679: 40</u>	
~		
Yht. Mk.	622,879:40	

L i s ä y k s e t:	
Yleisrahaston (Pääoman) lisäys	263,690: 80
Vappumerkkien valistusrahasto (uusi)	51,663: 60
Kaikkien varojen yhteinen vähennys	307,525: —
Yht. Mk.	622,879: 40

Helsingissä 12 p:nä maaliskuuta 1929.

A. HALME.

TILIOTE.
V:den 1928 tiliin
liittojen Ammattijärjestölle suorittamat vakinaiset ja
vapaaehtoiset verot.

Liittojen nimet		Vakinaisia veroja		Vapaaehtoisia veroja		Yhteensä	
1	Rakennustyöväen liitto	158,704	—	735,142	55	893,846	55
2	Metelliteollisuustyöv. liitto ...	132,536	50	654,783	—	787,319	50
3	Muurarien liitto	33,770	50	310,885	80	344,656	30
4	Puuteollisuustyöv. liitto	116,033	25	120,585	60	236,618	85
5	Kutomateollisuustyönt. liitto	31,374	52	91,000	—	122,374	25
6	Ravinto- ja Nautintoainet. liit.	23,874	50	63,945	10	87,819	60
7	Paperiteollisuustyöv. liitto ...	37,480	75	32,664	80	70,145	55
8	Kuljetustyöläisten liitto	54,376	—	—	—	54,376	—
9	Kirjatyöntekijäin liitto	29,242	50	18,000	—	47,242	50
10	Vaatetustyöntekijäin liitto ...	17,433	25	23,582	65	41,015	90
11	Rautateiden työntekij. liitto	13,580	25	20,567	90	34,148	15
12	Liiketyöntekijäin liitto	16,996	25	7,752	—	24,728	25
13	Nahka- ja Kumiteollis. liitto ...	23,027	—	—	—	23,027	—
14	Lasiteollisuustyöv. liitto	4,482	25	18,479	50	22,961	75
15	Jalometallityöntekijäin liitto .	2,599	50	13,787	75	16,387	25
16	Maa-, Metsä- ja Uittotyöv. liit.	8,285	—	1,836	—	10,121	—
17	Sukeltajain liitto	738	—	2,176	50	2,914	50
Yht. Mk.		704,533	74	2,115,169	15	2,819,702	90

Tileistä ovat tarkastajat antaneet seuraavat lausunnot:

TILINTARKASTUSLAUSUNTO.

Valittuina tarkastamaan S. Ammattijärjestön r.y. tilejä olemme tänään tarkastuksen suorittaneet 1 p:stä tammikuuta 31 p:ään toukokuuta 1928 ja tarkastuksen tuloksena saamme mainita:

1) tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

- 2) pankkikirjat asianomaisen tilin kanssa yhtäpitävät;
- 3) sekä kassa, jonka tänään laskimme, vastasi kirjojen mukaista kassajäännöstä;

Edelläolevan perusteelle ehdotamme asianomaisille tilivelvollisille tili- ja vastuuvapautta yllämainitulta ajalta.

Helsingissä, 8 päivänä kesäkuuta 1928.

K. Heinonen.

F. Heinonen.

Saima Kiviranta.

TILINTARKASTUSLAUSUNTO.

Suomen Ammattijärjestön tilintarkastajina olemme tänään tarkastaneet S. Ammattijärjestön kuluvan vuoden vappumerkkituloja ja tarkastuksen tuloksena saamme mainita:

- 1) tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjoihin merkityt;

- 2) tilinpäätös oikein tehty.

Ehdotamme asianomaisille tilivelvollisille tili- ja vastuuvapautta edellämainituista tileistä.

Helsingissä, 29 päivänä kesäkuuta 1928.

F. Heinonen.

Saima Kiviranta.

TILINTARKASTUSLAUSUNTO.

Valittuina tarkastamaan S. Ammattijärjestön r.y. tilejä olemme tänään tarkastuksen suorittaneet kesäkuun 1 p:stä elokuun 31 p:ään 1928 ja tarkastuksen tuloksena saamme mainita:

- 1) tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

- 2) pankkikirjat asianomaisen tilin kanssa yhtäpitävät;

- 3) käteiskassa, jonka tänään laskimme, vastasi kirjojen mukaista kassajäännöstä;

- 4) että kirjanpito yleensä on huolellisesti ja säännöllisesti hoidettu.

Helsingissä, 11 päivänä syyskuuta 1928.

F. Heinonen.

K. Heinonen.

Saima Kiviranta.

TILINTARKASTUSLAUSUNTO.

Valittuina tarkastamaan S. Ammattijärjestön r.y. tilejä olemme tänään tarkastuksen suorittaneet syysk. 1 p:stä marraskuun 30 p:ään 1928 ja tarkastuksen tuloksena saamme mainita:

- 1) tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjatut;

- 2) pankkikirjat asianomaisen tilin kanssa yhtäpitäviä;
- 3) käteiskassa, jonka tänään laskimme, vastasi kirjojen mukaista kassajäännöstä;
- 4) että kirjanpito yleensä on huolellisesti ja säännöllisesti hoidettu.

Helsingissä, joulukuun 29 päivänä 1928.

F. Heinonen.

Saima Kiviranta.

K. Heinonen.

TILINTARKASTUSLAUSUNTO.

Valittuina tarkastamaan Suomen Ammattijärjestön tilejä olemme tänään tarkastuksen loppuun suorittaneet vuodelta 1928 ja tulok-sena voimme todeta:

- 1) että tulot ja menot olivat hyväksyttävien todisteiden mukaan oikein kirjoihin merkityt;
- 2) pankkikirjat ja arvopaperit asianomaisten tilien kanssa yhtäpitävät;
- 3) tilinpäätös oikein tehty, sekä
- 4) käteiskassa, jonka laskimme, vastasi kirjojen osoittamaa päivän kassajäännöstä.

Edellä lausutun perusteella ja katsoen siihen, että S. Ammattijärjestön varoja on yleensä hoidettu Ammattijärjestön edustajakokouksen ja toimikunnan päätösten mukaisesti, ehdotamme asianomaisille tilivelvollisille tili- ja vastuuvapautta vuoden 1928 tileistä.

Helsingissä, 21 päivänä maaliskuuta 1929.

Saima Kiviranta.

F. Heinonen.

K. Heinonen.